

Meli

Drāma 4 cēlienos (8 ainās)

Personas:

Alfrēds Bura, advokāts.
Lidija, viņa sieva.
Vicis, viņu dēlēns.
Klokmaņa kundze, Lidijas māte.
Pauls Zermans, Buras palīgs.
Erna Riekstiņ, Buru mājskolotāja.
Elza Frank, viņas draudzene.
Atis Robinšs, skolotājs.
Roberts Vilnis, gleznotājs.
Ernests Viško, tiesas ierēdnis.
Kārlis Kalme, tirgotājs.
Augusts Katriņš, fabrikants.
Elga Reiffers, aktrise.
Vita Franc, } baletdejojotājas.
Iza Stern, }
Poriņa kundze.
Tā saucamā Oļā.
Pirmais } sulaiņi viesnīcā.
Otrais }
Namiķiene.
Emma, kalpone.

Notiek mūsu dienās, Rīgā

Pirmā aina notiek Buru dzīvoklī, otrā — Ernas Riekstiņ dzīvoklī, trešā — turpat kur pirmā, ceturta — aizpilsētas restorāna kabinetā, piektā — gleznotāja Viļņa darbnīcā, sestā — turpat kur otrā, septītā un astotā — Buru dzīvoklī. Otrā aina notiek tai pašā dienā, kad pirmā; trešā — pāris dienas pēc otrās; ceturta — tai pašā dienā, kad trešā; piektā, sestā, septītā un astotā — pāris nedēļas pēc ceturtais, visas vienā dienā.

Pirmais cēliens

Pirmā aina

Notiek priekšpusdienā, vēlā rudenī, kad vēl sniega nav,
Buru dzīvoklī.

Neliela omulīga zālīte. Pie sienām dažas oriģinālgleznas.
Tepiķi, ādas, mīksti krēsli, kušete.

Klokmāņa kundze kārtu spilvenus uz sēdekļiem: Vienpadsmit!... Tas nu gan par daudz!... Vēl gul...

Bura ienāk: Labrīt, māt'!...

Klokmāņa kundze: Labrīt, Alf! (Nopietni paskatās uz viņu.) Lida vēl nav uzcēlusies.

Bura sāk smieties: Un to jūs sakiet tik sāpīgi!... Lai tak paguļās... Kur viņai jāsteidzās?... Vakar bija operā...

Klokmāņa kundze nopietni: Jā, jā.. Nakts par dienu, diena par nakti... Teātri, operas... Bet tev jāceļās pusastonos!...

Bura: Nu, man tak astonos sākas pieņemšana... šorīt tikko trijās stundās tiku galā...

Klokmāņa kundze: Tev gan daudz to pacientu, Alf!...

Bura smejas: Klientu, klientu, — ne pacientu, māt'!... Pacienti ir ārstiem, bet advokātiem — klienti!...

Klokmāņa kundze: Nu, tas manā mutē viss viens... (Ar apbrīnošanu skatās uz viņu.) Tu gan esi dikti slavens advokāts. Alf!...

Bura: Haha!... Tu šorīt esi lieliska, māt'!...

Klokmaņa kundze apvainota: Tu tik smejies!... Es tev esmu smieklīga!...

Bura: Nu, māt'... mamuci!... Neļauņojies tak... (Saķer viņas roku un noskūpstā.) Tas tak nav ļauni domāts... Tas tādēļ, ka man šorīt tik ārkārtīgi labs gara stāvoklis... Tā gribas smieties un priecāties... Laiks arī, lūk, pilnīgi harmonē ar manu labsajūtu... (Pieiet pie loga, paver aizkaru.) Redzi, mat', saulīte ripo pa zemes virsu...

Vicis kā vējš ieskrien: Labrīt, papu!... Vecmāmu, labrī—īt!...

Klokmaņa kundze: Ūjā, ūjā!... Lēnāk, Vici...

Bura: Kliez tik vaļā, Vici, — priekš tam tev rīkle dota!... Vingrini plaušas!...

Vicis steidzīgi nospūkstā Klokmaņa kundzei roku, tad dodas pie tēva un uzrāpjas tam uz ceļiem, apķerdā mies ar rokām ap kaklu.

Bura: Kur tad palika buča?

Vicis: Buča?... Tā tūlīt nāks... (Sniedz tēvam pretim lūpas.) Man jau bija stunda!...

Bura: Kas tad tev bija par gudrības stundu?...

Vicis: Franču!... Tagad es esmu brīvs līdz vieniem... Princesītei šodien sāp galva...

Bura nopietni: Princesītei?... Kas par princesīti?...

Vicis: Nu, tak Riekstiņa jaunkundze...

Klokmaņa kundze: Jā, bet, — kāpēc tad princesīte? Kāpēc Riekstiņa jaunkundze princesīte?... Vai tā viņu kāds sauc?...

Vicis: Nu, jā, ka sauc!...

Klokmaņa kundze: Kas tad?

Vicis nolēc tēvam no ceļiem, pārgudri: Ak, kādi jūs visi esiet!...

Klokmaņa kundze: Nu, ej pie mammaš... Mamma vēl guļ... Pielien tā nemanot klāt un uzmodini viņu!...

Vicis: Hoi-jā!... To es izdarīšu!... (Izskrien ārā.)

Klo k ma ņ a k u n d z e: Kā viņš visu noklausās...
Un ievēro... Droši vien Riekstiņa jaunkundzi kāds tā
saucis...

B u r a izklaidīgi: Jā... tas ir — varbūt...

L i d i j a ienāk: Labrīt, māt'!... Alf, labrīt!...

Klo k ma ņ a k u n d z e: Ā, tu jau augšā!... Vicis
patlaban gāja tevi modināt...

L i d i j a: Viņš jau laidās, ne gāja... Tikko nepagā-
za gar zemi... Viņš sāk palikt izlaists...

B u r a skūpsta viņu: Ak, Dievs, — lai!... Tas nav
nekas ļauns... Lai lēkā kumeliņš!... Tu kafeju esi dzē-
ruse?...

L i d i j a: Es gultā padzēru...

B u r a: Ā!...

L i d i j a: Tu gribētu brokastot?...

B u r a: Ak, nē!... Es tikai tāpat... Nav ar' daudz
laika... (Skatās pulkstenī.) Pēc divdesmit minūtēm jā-
iet uz tiesu...

L i d i j a: Daudz bija šorīt klientu?...

B u r a jūsmīgi: Jā. Būs jāpieņem vēl viens
palīgs...

L i d i j a jautri: Jā?...

B u r a praktiski: Nudien, netiekam ar Zermani
galā...

L i d i j a: Viņš aizgāja?

B u r a: Kas tad?

L i d i j a: Zermans.

B u r a: Nē... Viņš palika kabinetā... norakstītā-
jiem šis tas jāierāda... Viņš ienāks... Tad kopā brauksim
uz tiesu...

L i d i j a pamet acis uz sava stāva atspīdumu spogulī
un paliek ar sevi apmierināta.

B u r a: Tu vēl neesi stāstījuse, kā bija vakar prem-
jerā... operā...

L i d i j a: Tīri jauki... Benefeld, nu, — lieliska...

B u r a: Un publikas, — daudz?...

L i d i j a: Jā... Tikai, — masa...

B u r a: Ā!... Fridberģi bija?...

Lidija: Nē... Pavisam maz mūsējo... Man bija tīri neomulīgi... Blakām sēdēja kāds lauku skolotājs!...

Bura īsi: Ha!...

Lidija: Nē, es varu derēt, ka bija tautskolotājs!... Zelta brille un resna pulkstenķēde... Un drēbes oda pēc naftalīna!... Kaut ģībsti!... Nudien!... (Smejas.)

Klokmaņa kundze tā savādi paskatās uz viņu: Lauku skolotājs?... Nu, un tad?...

Lidija novērš sarunu uz citu pusi, viņu ar smieklīgiem pārtraukdami: Ak, nekas, māt', nekas!... Vai zini ko, mamuci, esi tik laipna un pasaki Emmai, lai aiziet pie skroderienes, — tu zini, jau vakar vajadzēja ziņot uz uzprovi... Jā?...

Klokmaņa kundze: Lai paprasa, vai šodien būs uzprove?...

Lidija mazliet nervozi: Jā, jā!...

Klokmaņa kundze: Te vai tur?...

Lidija nepacietīgi: Nu, protams, te, — es tak neiešu pie viņas mājās!...

Klokmaņa kundze: Tā, tā... (Iziet.)

Bura skatās pulkstenī: Taisni piecpadsmit minūtes es varu būt ar tevi, mīlā!...

Lidija īsi iesmejas: Piecpadsmit minūtes!... Haha!... Cik maz priekš mīlestības...

Bura skūpst viņas roku: Tikai piecpadsmit!... Bet toties' jaukas minūtes... Lida, tu esi apburoša...

Lidija glaimota, neizlaiž roku: Glaimotājs!... Septiņu gadu laikā tu vēl neesi atradinājies no komplimentiem!...

Bura: Aulekšiem viņi aizskrējuši, šie gadi!... Daudz ko pārvērtuši, tikai tu esi palikuse agrākā!... Nē, vēl cēlāka, daiļāka!...

Lidija: Alf... mīlais Alf... kā šis vārds tev pieder. Es nevaru iedomāties, ka tevi citā vārdā varētu saukt... Alfs... cik mūzikāliski tas skan... Kas tev šovakar priekšā, Alf?...

Bura: Ū!... Sēde, mīlā, sēde!... Juridiskās nodaļas sēde... Priekšniecības vēlēšanas...

Lidija: Tā ka būsi mājā tikai pēc pusnakts?...

Bura: Jā, ne ātrāk... Bet, mīļā, es steigšos... Varbūt es nepalikšu līdz beigām... Nu, esi jel mīļa... Smaidi jel, Lida... Mana mīļā tak negarlaikosies, ko?... Bet rīt-vakar, rītvakar katrā ziņā mēs būsim kopā... Visu vakaru, — tik tu un es... Ko?...

Lidija: Jā?... Tu apsoli?... Nu, tad es būšu mīļa...

Bura kā aktieris iedzīvojas savā lomā, sajūsmiņāts: Nu, redz', nu redz', — tas ir lieliski!... Un nu... ak, kā mani reibina šīs lūpas!... un nu vienu skūpstu, mana... mana... ak, es neatrodu vārdu... Vienu skūpstu, Lida... kamēr neienāk Zermans...

Lidija viņa abas rokas satverdama, mazliet koķeti stāvu atpakaļ atmezdama: Mīlē?... (Drudžaini-pētoši skatās uz viņu.)

Bura: Ak, neprasi!... (Raugās viņā ar mazliet nedrošām, bet kvēlojošām acīm.)

Zermans ienāk, galanti: Netraucēju?...

Lidija palaiž vīra rokas vaļā: Ak, lūdzu, lūdzu!... Jūs brauksiet reizā?...

Zermans: Jā, ir jau laiks!...

Lidija: Piesēstiet... Uz acumirkli vismaz...

Zermans: Pateicos... Es jums saku, koleģi, tā lieta ar to ķieģeļnīcas īpašnieku iznāks spīdošs numurs!... Tā būs sensācija, nūdien!...

Lidija: Kas tā ir par lietu?...

Bura: Ak, mīļā, tas nav priekš tevis... (Smaida.) Tas ir kaut kas pavisam sauss un neinteresants...

Lidija spēlē: Palūk, kā tu par mani domā!...

Bura: Ak, nē mīļā!... bet tici: kaut kas tāds...

Zermans: Sensācija, kundze... jūsu laulātam draugam ir laime!... Iedomājaties: sagraust ķieģeļnīca... tikko uzcelta, bet uzreiz, — sagraust... Divdesmit strādnieku pagalam, desmit ievainotī... Nu, īpašnieks, protams...

B u r a komiski-protestējoši: Prōza, prōza, prōza, mans draugs!... (Skūpstā sievai roku.) Allons!...

Z e r m a n s mazliet neapmierināts, arī skūpstā Lidijai roku: Tā tad — citā reizē, kundze!... Redziet, par kādu prozaīki mani nostāda!... Citā reizē es to stāstu izstāstīšu līdz galam...

L i d i j a: Ak, jūs jau tik reti mūs apmeklējiet!... Ziniet, es jau sāku par jums slikti domāt!... Atceraties, ko es kādreiz stāstīju par karjeristiem!...

Z e r m a n s: Ak, ja tā lieta tik ļauna, tad es centīšos pierādīt pretējo...

B u r a: Jā, patiesi, kolēģi, esiet biežāk mūsu viesis...

Z e r m a n s paskatās uz Lidiju ar savādu skatu: Es ļoti pateicos...

B u r a: Allons! (Paņem Zermani zem rokas un abi iziet.)

L i d i j a paliek stāvēt, kaut ko pārdomā, mehaniķi ar pirkstiem kabatas drānu plucinādama, tad ciešiem soļiem iet pie spoguļa un ar labpatiku sevi aplūko.

K l o k m a ņ a kundze ienāk: Skroderiene būšot pulksten piecos!...

L i d i j a izbrīnējusies: Kā, vai tad Emma jau atpakaļ?...

K l o k m a ņ a kundze: Jā, viņa runājuse ar skroderieni pa tālruni...

L i d i j a nez' kāpēc uztraukdamās: Pa tālruni?... Viņa runājuse pa tālruni?...

K l o k m a ņ a kundze brīnās: Jā, kas tad tur?...

L i d i j a niķīgi: Bet es tak sacīju, lai viņa aiziet!...

K l o k m a ņ a kundze: Bet, Lida, kāda tu esi jocīga!!... Kādēļ tad viņai iet, ja viņa var to izdarīt ātrāk...

L i d i j a errīgi: Nu, jā, nu, jā... protams... (Asi.) Slinki viņi ir, tie kalpotāji, — briesmīgi!...

Klo k ma ņ a k un d z e: Alfs aizgāja?...

Lidija: Aizgāja...

Klo k ma ņ a k un d z e jūsmīgi: Ak, Lida... tu gan esi laimīga... cik laimīga!... Tāds vīrs, tāds vīrs!...

Lidija: Māt', lai paliek šodien tā dziesmiņa!...

Klo k ma ņ a k un d z e: Kas tas par vīru, kas par vīru!... Šorīt es viņam saku: „Pulkstens vienpadsmit, bet viņa vēl gul!“... Bet viņš: „Lai tak gul!“... Kādēļ lai viņa negulētu?“... Es tev saku, Lida, — tādu vīru tu vari meklēt!...

Lidija nervozi: Nu, jā jau, jā... to es zinu un esmu dzirdējuse, un man pietiek...

Klo k ma ņ a k un d z e noskaitusies: Jā, es jau nekā nedrīkstu... es nekad nevaru pa prātam izrunāt!...

Lidija: Tas jau ir labi, mamm', es to atzīstu un tev piekřītu... bet nevar taķ arī ar to labu vien... tas tak apšķebina dūšu!... Katru dienu tev tā dziesmiņa...

Klo k ma ņ a k un d z e atmet ar roku: Ko nu!...

Lidija noskūpsta viņu: Mamuci, bet, mamuci... tak nedusmojies!... Nu, nedusmojies?...

Klo k ma ņ a k un d z e: Tad nē jel, nē!... (Iziet.)

Lidija ieiet savā buduārā, blakus istabā, paņem no turienes tālruna trūbiņu, iznes, šņori pastiepdama, zālītē, piever durvis un runā: Allo!... Lūdzu, 34-95... Tu?... Jā, viena pate... Gara stāvoklis?... Lielisks!... Vai mīlu?... Mīlu visu pasauli!... Kas par sauli šodien!... Alfs tiesā... Vakarā viņam sēde... Nē, nē, nē!... Šovakar, — nē!... Ne par ko!... Jā, jā, tāda mana nelokamā griba!... To brīdi!... Kuŗu?... Haha!... (Dzied): „Teici to stundu, to brīdi, kad tu man roku sniegsi... jeb vai tu mūŗīgi mūŗam, ka mani mīli, liegsi?“...

P r i e k ņ a r s

Otrā aina

Dzīvoklis ar divām istabām kādā pilsētas nomalē. Istabiņas nav lielas. Uz skatuves redzamā ir diezgan silti un ērti ierīkota. Pie sienas Ernas palielinātā ģimete un pāris nelielas glezniņas. Grāmatu skapītis.

Vakars. Uz galda deg lampa ar zaļu aizkaru. Kurās krāsns.

Erna atlaidusies atzveltnes krēslā.

Robiņš sēž krāsns tuvumā uz krēsla.

Erna: Un tā mēs sēdēsim visu vakaru viens pret otru un klusēsim?...

Robiņš cieši — sērīgi: Nē, nebīstaties... Es tūlīt aiziešu.

Erna: Ak, esiet gan jūs savāds cilvēciņš, Ati... Haha!... Es saku „jūs“ un tomēr „Ati“... Smieklīgi, ko?...

Robiņš sāpīgi: Jā, smieklīgi!...

Erna: Mans draugs... tas „tu“ nebija labi pielīmēts... ātri nokrita!...

Robiņš trāģiski: Nesmejaties par to!... Par to nedrīkst smieties!...

Erna: Jā... ko es gribēju sacīt?... Ak, tā... Esiet jūs gan savāds cilvēks... Jūs esiet meistars tādā nogurdinošā, neatlaidīgā vienas un tās pašas domas, vienas un tās pašas jūtas sīkšanā (gandrīz ar dusmām): Jā, jā, sīkšanā... taisni sīkšanā... Kā ods... Piedodiet... tas varbūt jūs aizskar... Negribu jūs sāpināt.

Robiņš ironiski: Ak, ko!... Vai man ar' var sāpēt!...

Erna: Nu, teiksim tā: kaut jel kāda pārmaiņa būtu: šodien jūs sēdēt un pūšēt, raidiet uz mani sēru un ilgu pilnus skatus, bet rīt uztraukts staigājiēt pa istabu un plūciet matus, parīt, pieri sakrunkojuši, skataties ar zvērojošiem skatiem un gribiet mani samalt, iznīcināt!... To es vēl saprotu!... Bet tā, — tas tak garlaicīgi, garlaicīgi, garlaicīgi!... Katru dienu jūs atnāciet, nosēžaties

pie krāsns, nopūšaties... Desmit minūtes, divdesmit, — klusuciešana... Tad, — kāds jautājums no manas puses... Un — atbilde no jums: „Es nespēju... Es nevaru... Nebīstaties... Es aiziešu!...” Tas tak ir kaut kas briesmīgs!...

Robiņš: Bija laiks, kad es runāju... Runāju un jūs bijāt tīri mierā.

Erna: Nu, bet kas tad jums tagad valodu atņēmis?...

Robiņš: Jūs vēl prasiet?...

Erna: Jā, es prasu!... Sakiet man, cilvēks, kas tad ir grozījies?... (Cieši): Kas ir grozījies?...

Robiņš noteikti: Jūs!...

Erna: Maldaties!... Kāda tad es agrāk biju?... Vai es jums kritu ap kaklu, vai es teicu, ka jūs mīlu?... Es labprāt sastapos ar jums... mēs klejojām kopā pa laukiem, mežiem, gājām teātrī... Ar vārdu sakot, mēs bijām labi draugi... Tas varētu arī tagad tā būt... Bet — nav!... Kas vainīgs?... Es?... Nē, mans draugs!... Jūs!... Tāds, kāds jūs tur sēdi pie krāsns, — cilvēks, nesadedziniet savas biksas! — tāds jūs man nepatīciet un ar tādu, protams, man nav nekāda patikšana draudzību turpināt...

Robiņš cieši: Viņa arī neturpināsies... tā es esmu nolēmis...

Erna: Un kādēļ šī pēkšņā pārmaiņa?... Nieku dēļ!... Tādēļ, ka jūs bijāt iedomājušies, jums esot uz mani kaut kādas tiesības... Jā, jā!... Ka jūs nez' ko variet par mani noteikt, nez' ko atvēlēt un nez' ko aizliegt... Un kad es spēru soli, kurš jums nebija gluži pa prātam, tad beigas bija... Lielais draugs uzreiz pārgāja ienaidsniekos... Te nu bija draudzība!... Es tā esmu dzirdējuse, ka draudzība dibinoties uz savstarpēju cienīšanu; kur tad jums ir tāda?... A, ko?... Ko jūs variet pret to iebilst?...

Robiņš ar savādu asumu: Daudz ko!...

Erna: Ā!... Tas ir interesanti... Jūs sāksiet runāt... Es klausos!...

Robiņš piecēlies, ar pūlēm elpu atņemdam: Jā... klausaties!... Kaut tikai man pietiktu spēka jums visu

izteikt!... Jūs sakiēt: draudzība!... Nē, starp mums bija vairāk, nekā draudzība!... Jūs to noliegsiet?... Es jums „tu“-draudzību nepiedāvāšu!... Jūs pate atradāt par iespējamu to man piedāvāt!... Tā tad jūs domājāt, ka pienācis īstais laiks... ka mūsu jūtas tiktāl nobriedušas...

Erna mazliet neveikli: Ak, tā bija tāda maza aizraušanās, tāds reibonis...

Robiņš cieši skatas uz viņu: Ak, tad bija gan aizraušanās, bija reibonis?!...

Erna: Jā... tas ir... (Nepacietīgi): Ko jūs mani tā uzlūkojiet?... Kur jums radušās tādas acis?... Jā... cilvēks ir savas miesas vergs... Tas bija reibonis... (Pēkšņi pamatu zem kājām domādama): Un jūs... jūs izmantojāt manu reibumu un gribējāt mani šādā vai tādā ceļā pie sevis saistīt... Vai tas ir pareizi, ko?... Ir pareizi?...

Robiņš: Ak, tad tāds arguments!... Pazīstamā atsaukšanās uz sievietes vājību... Vīrietis, — tas tas viltnieks, pavadējs... Un sieviete — bēspēcīgā, nevainīgā...

Erna: Tad neskatāties jel tā uz mani!... Vai dzirdiet!... Es nevaru ieredzēt šādu skatu!...

Robiņš: Jūs tak gribējāt dažādību!... Te jums ir dažādība!... Nemiet!... Nē, ne vīrietis ir viltus un melu sējējs, — jūs, jūs!... Melojāt, kad sacījāt: „Tu“ un „Ati“... Melojāt, kad... ak, es negribu to atcerēties!... Melojāt, varbūt, arī tagad, tam otram... Arī to nemīlat!... Pie viņa jūs saista...

Erna ārkārtīgi uzbudināta: Kas mani pie viņa saista?...

Robiņš: Viņa nauda!...

Erna dusmās: Jūs melojiet!...

Robiņš it kā ar patiku viņu mocīdams: Ja nāks cits, kas dos vairāk, ar viņu atkārtosies tas pats, kas ar mani!... Diezcik daudz jau viņš ar' nespēj maksāt... viņš jau ir tikai advokāts...

Erna satriekta: To es no jums negaidīju... (Cieši): Tagad, protams, visam beigas... Ejiet!... (Trīcēdama): Par prostituēto jūs tā tad mani turiet?...

Robiņš cieši skatas uz viņu: Jā. (Paņem cepuri no galda, iziet priekšnamā, steidzīgi apvelk mēteli un dodas pa trepēm lejā.)

Erna atslīgst uz dīvāna un smagi elso: Mežonis!... Mežonis!...

Elza pēc pāris acumirkļiem atver durvis, apstājas uz slieģšņa: Labvakar!... Vai tad te neviena nav?... Visas durvis vaļā... (Panākas istabā iekšā, ierauga Ernu): Ā, tu tur!... Guli, sapņo?... (Iet viņai klāt): Raudi? Ūja!.. Durvīs saskrējos ar Robiņu... Gandrīz nogāza mani gar zemi... Un pat neatvainojās, mužiks!... Sastrīdējāties, ko?... Nu, runā tak, Erna!... No tiesas, — tu raudi?... Es jau teicu, tas Robiņš tevi padarīs nenormālu!... Tas ir no tādiem!... Ar iekritušām acīm un līku muguru... Tie ir nelabojami melancholiķi!... Sieviete, nūdien, labāk ar tādiem nekādās darīšanās neielaieties... (Mierinādama): Nu, Erna... nu... apmierinies jel... Viņš tevi vēl arvien moca ar saviem lūgumiem un gaudām?...

Erna paceļ galvu, savādi: Nē, vairs nē...

Elza vienkārši: Nu, tad tak ir labi!...

Erna zobus sakodusi: Viņš šodien mani apvainoja!...

Elza: Ak, ko niekus!...

Erna: Viņš izsacīja man to visbriesmīgāko apvainojumu, kādu vien var sievietei izsacīt...

Elza: Nu, un tad?... Es nezinu, ko viņš sacījis, bet tomēr uztraukties ir nevietā... Tu tak zini, kas viņam diktē vārdus un darbus... Aizskārta pašmīlība... Tas, ka tu kādu otru atrodi labāku par viņu... Tā tu viņam pasaki... „Mīlēju, kamēr nepazinu citu, bet tagad, redzi, ka mīlu to vairāk un negribu liekuļot“... Tas ir ļoti vienkārši. Un kas uz mani attiecas, tad es akceptēju katru tavu soli šai lietā... Pēc tam, kad es aizvakar redzēju Tomsonu, man tikai jāatkārto, ka viņš stāv nesalīdzināmi augstāk

par Robinu. Tur nav nekādu šaubu! Un tā tad: „es no savas puses dodu jums savu svētību; ņematies, bērni, un mīlaties!“ Nu, tagad runā tu... Nē, nē, es nenovilkšos... Es tikai garāmejojot... Gribēju tevi dabūt līdzī uz pilsētu... Nāksi?...

Erna purina galvu.

Elza: Gaidi kādu?... Ā, nu tad, saprotams... Tad es ar' manišos projām...

Erna: Nē, paliec vēl brīdi, Elza... Es tev gribu ko jautāt...

Elza: Nu... lūdzu...

Erna: Eedzi... es tev esmu melojuse... Piedod, Elza, bet... es nezinu — kāpēc... Tas tā iznāca... Pirmkārt: viņu nesauc vis Tomsonu, bet Buru...

Elza: Nu, tas nekas... (Smejas): Tas nav nekāds liels grēks... Man tak viena alga, vai viņu sauc Tomsonu vai Buru...

Erna: Nu, jā... bet vai tad tev šis vārds nekā neizteic?...

Elza brīnas: Nē... ko lai viņš man izteiktu?...

Erna: Vai tu viņu nekad neesi dzirdējuse?...

Elza: Bura, Bura... Ahā!... Pag', tu tak pie kāda Buras pasniedz stundas?...

Erna: Jā, gluži pareizi, — pie advokāta Buras... Viņš ir pilsētā diezgan populāra persona...

Elza: Ak, tad tā... Advokāts... Jā, jā, kā tad — dzirdēts ir... Viņš tak arī revolūcionāru prāvās uzstājās... Bet pēc sejas nepazīstu... Es, vispārīgi, no tiem pilsoņiem maz ko zinu... Hm!... Ak, tad Bura!... J—jā!... Nu, kas par to!... Viņš tomēr izliekas simpatisks... Un gala slēdziens: es vēl neatrodu grēka, kurš man tev būtu jāpiedod...

Erna: Ak, ne jau tā... Es pasniedzu stundas Buras dēlam, tā tad...

Elza vienkārši: Viņam ir dēls... Un tu būsi pamāte... Apdāvināts zēns?...

Erna: Tas vēl nav viss. Buram ir ne tikai dēls, bet arī — sieva...

Elza mazliet pārsteigta un ieinteresēta paskatas uz viņu: Ohoho!... Palūk, kāds tu malacis!... Sievai vīru atsituse... Nē, nopietni runājot, es tur ar' nekā traka neredzu... Precēts vīrs... tas, protams, rada zināmus sarežģījumus, bet darīt tur nekā nevar, jo... (komiski) mans bērns, tā mīlestība ir kā vējš, — kas zin, no kurienes viņa nāk un uz kurieni viņa iet... Tas tā no dvēseles stāvokļa... Bet no praktiskā stāvokļa lietu apskatot, varam teikt tā: tev būs mazliet jāpaciešas, kamēr viņš atšķirsies... (Komiski): „Jā, jā, tai lietai jāiet caur augsto, žēlīgo konsistoriumu, mans bērns“... Tā mēdza sacīt mūsu vecais mācītājs Birkendorfs...

Erna: Es tevi apskaužu, Elza... Cik tev viss vienkārši!...

Elza: Jā, ko tad tur divkāršot!... Tas, mana mīļā, vēl nav nekas... (nopūšas) dzīvē nāk vēl labāki štuki priekšā...

Erna: Jā, jā... Var jau būt... Es zināju, ka tu mani nenosodīsi, tu esi taisna, mana labā... Bet, redzi, es tak neesmu Buras līgava, bet... mīļākā...

Elza vienkārši: Nu, mīļākā!...

Erna: Bet ir divējādas mīļākās...

Elza: Tā?...

Erna: Ideālas un...

Elza: Materiālas, ko? (Smejas.)

Erna: Tu pareizi apzīmēji to, kam es neatradu vārda...

Elza: Es tomēr nesaprotu...

Erna: Es tev meloju, kad sacīju, ka Bura man maksā divi rubļi par stundu... Tas nav taisnība... Vairāk, daudz vairāk, — es saņemu, nekā Buras dēla guvernante, bet — kā viņa mīļākā...

Elza: Es tomēr vēl netieku skaidrībā...

Erna: Nu, saproti, — šīs istabas, šīs mēbeles, — tas tak viss ir viņa... To viņš man dod... Tas izskatas pēc tādas kā maksas par manu mīlestību, vai nē?...

Elza: Jā, tas ir tā savādāki... Es pašlaik vēl nevaru dabūt par to gatavu, konkrētu slēdzienu... Es tikai redzu iekš visa tā kaut ko tādu mazliet bīstamu priekš tevis... Vispārīgi, kā tad tas viss nāca?...

Erna: Viņš atnāca pie manis vecajā dzīvoklī... manā mazajā istabiņā, — viņam tur bij par šauru... un izlikās auksts... Un tad viņš teica, ka esot neērti nākt pie manis pilsētas centrā... Un kādu dienu viņš man bija noīrējis to dzīvokli te, Agenskalnā... Viņš runāja tik pārliecinoši un man viss izlikās tik pareizi...

Elza: Jā... patiesībā es arī šai faktā pašā par sevi neredzu nekā pret debesīm brēcošu... Tu tak mīli viņu?... Nu, un es ceru, ka... viņš tevi arī mīl?...

Erna: Par to es nešaubos.

Elza: Nemaz?...

Erna: Nevienu acumirkli.

Elza: Nu, tad jau galu galā tā lieta ir kārtībā. Jo, — kam tad tev jāatbild, mīļā?... Tikai savai sirdij. (Ar smaidu): Un jūs abas — tu un tava sirds — kā sieviešu kārtas personas, kā redzams, savā starpā labi saprotaties! Un atkal gala slēdziens: Izmet no prāta visus Robinus ar visām viņu melancholijām un muļķīgiem spriedelējumiem un esi atkal „dūšīgā“ Erna, — atceries, skolā, tā tevi saucām!...

Erna: Saki, Elza, kā tu esi tikuse pie visa tā spēka un miera?... Tu tak vēl esi tik jauna... Tev tak nav nekādu... nu „tādu“ piedzīvojumu... Es nezinu... Jeb, varbūt ir, Elza, — ko?...

Elza pieceļas, pus nopietni, pus pa jokam: Nestrinkšķini šito vijoli...

Erna ar savādu, pēkšņu sajūsmu: Ir, ko?...

Elza it kā no kaut kā atkratīdamās, bet līdz ar to jokodama: Ej nu sažini, kas tur čabēja!... Nu, sveiks, kollēga!...

Erna: Elza...

Elza: Nē, nē... (Komiski, errīgi): Tad saku, ka nevaru!... (Iet pie durvīm, atver): Ō, viens nāk pa trepēm!...

Vai tik nav... ko?... Es došos lejā viņam pretim... tā labāk, saproti (paspiež roku un dodas lejā pa trepēm).

B u r a ienāk jautrs un smaidošs: Spēcīgs rudens!... Sveika, mīļā!...

E r n a iet viņam pretim, vienkārši, laimīga: Sveiks, Alf!....

B u r a novelk mēteli: Tā bija tava draudzene... kā tak viņu sauc? — kas pa trepēm nokāpa?

E r n a: Frank... Elza...

B u r a smaida: Uzticams kara biedrs?...

E r n a arī smaida: Līdz nāvei...

B u r a: Nu, tad, vari kādreiz iepazīstināt... Vai viņa zin mūsu „noslēpumu“?

E r n a: Zin.

B u r a: Un akceptē?...

E r n a: Jā. Viņa mani stiprina. Tāds spēks viņas vārdos. Un visu viņa saprot. Visu ņem tik vienkārši.

B u r a: Lūk, tas man patīk. Tā vajag. Tā arī tev vajag uz visu skatīties. Tad mēs uzvarēsim.

E r n a: Es šodien biju pie pavisam sliktas omas. Biju tuvu izmisumam.

B u r a: Tu biji tuvu izmisumam?... Kas vainīgs?... Tak ne es, ko?...

E r n a: Ak, nē!... Bija atnācis Robiņš...

B u r a: Dzen tak to skolmeistaru laukā!...

E r n a: Tagad mēs ar' izšķirāties. Uz visiem laikiem. Viņš bija tik pārāk...

B u r a: Uzbāzīgs?...

E r n a: Jā, arī tas... Un uzbāzīgs... Rupjš...

B u r a: Jā, zini... Man tomēr nepatīk. Tev nav labi te, šinī dzīvoklī... Tev nez' ko var nodarīt... Piemēram, tāds pat Robiņš... Tev vajadzētu pieņemt vismaz kādu vecenīti... Bet tad vajadzīgs lielāks dzīvoklis... Es tomēr apskatīšos...

E r n a: Ak, nē, Alf, nē... Man te ir labi... Es negribu iet no šejienes projām... Te man tapis mīļš katrs kaktiņš... Un tad — šis dzīvoklis ir priekš maniem līdzekļiem... Ja es... (sērīgi) kādreiz pazaudētu savu tagadējo

vietu, tad mani apstākļi man tomēr atļautu palikt še, kur tik daudz atmiņu...

B u r a saņem viņas roku: Erna!... Kas tad nu būs tāds bērns... Ko tu runā!... Kamdēļ tad tik lepni!... Tā tak neiet... Man jau tā tik nepatīkami runāt ar tevi par materiālajām lietām... Bet tomēr tu arvien man viņas atgādini... Erna, princesīt, esi mierīga... Neliecies tu ne par ko zinis, kas attiecas uz naudu un mantu... I nedomā par to... Zini, — par to tiks gādāts... Cst!... Ne vārda!... Un tad — es nācu pie slēdziena, ka tev... jāatmet tā stundu došana Vicim... (Ar smaidu): Es jūs atlaidīšu, Riekstiņa jaunkundze, jā, jā...

E r n a pārsteigta: Alf... tu man neztici savu bērnu?...

B u r a: pārmetoši: Erna... kas tā runā...

E r n a: Kādēļ tad tu gribi atņemt man darbu un maizi?... Nu, lūk, nu, lūk, — tas jau ir tas, par ko es pirmīt runāju!...

B u r a: Princesīt'... esi mierīga un pārlic to lietu aukstasinīgi. Mēs, cilvēki, redzi... esam izklaidīgi... un mums, satiekoties, vienam vai otram var pasprukt kāds vārds vai skats... Un bērni, zini, Viča vecumā ir ļoti lieli novērotāji... Viņi visu, visu novēro, jā... jā... Iedomājies, šorīt, pēc franču stundas, kad tu biji Vici atlaiduse un aizgājuse pastaigāt, viņš ienāk un saka, ka princesīte nejūtoties vesela... Jā, jā, — tā viņš teica!... Kur viņš to vārdu dzirdējis?... Es nemaz neatceros, nepielaižu, ka tevi viņa klātbūtnē būtu tā saucis... Bet tak no manis viņš to dzirdējis, tak ne no cita!... Labi, ka viņa bērna prāts nepēta dziļāk... Viņš to vārdu pēc kādām dienām aizmirsīs... Bet var gadīties arī kaut kas cits un — un mēs esam nodoti... Tā, lūk...

E r n a sērīgi: Tas jau viss, varbūt, ir tiesa, bet tu nevari iedomāties, — es nemaz nepielaižu tādas domas, ka es savu vietu pie tevis atstāju...

B u r a: Atkal tava pārāk lielā jūtēlība un smalkjūtība... Ir tak vienalga, vai es tev maksāju...

Erna kā izbailēs: Ak, nelieto šo vārdu, ak, nelieto šo vārdu!...

Bura apliek viņai roku ap pleciem: Nu, kas nu tā!... Nu, kas nu tā!... Erna, princesīt!...

Erna sāpīgi: Vai tu domā, ka man viegli... kad man katru dienu jāredz tava sieva un jāsaņū, ka esmu zagle viņas priekšā, ka ik dienas apzogu viņu, bet viņa to nezina... Es viņu sveicinu un viņa ar smaidu sniedz man roku, bet nezina, ka šī roka, kuru viņa ņem savējā, pret viņu ik dienas grēko... Ak, Alf!... Vai tas viegli?... Un tomēr es eju... jo... tas man vajadzīgs un lūdzu tevi — ja mani tiešām mīli — neatņem man šo prieku... šo vajadzību... Tas varbūt ir malds, tā varbūt ir sevis apmānīšana, bet... es tak esmu kā labirintā...

Bura: Nu, labi, labi... ja tu tā vēlies...

Erna: Un tad es tevi vismaz katru dienu, kaut iztālēm, dabonu redzēt.

Bura: Nu, labi... Es jau nekā nesaku... Lai paliek tā... Mēs būsim uzmanīgi, princesīt... Nu, neņauc vairs pierīti!... Jā?...

Erna maigi: Tu ilgi paliksi šovakar?...

Bura: Līdz pēdējam tramvajam... Zini, es šovakar esmu Juridiskās Nodaļas sēdē... ha, ha!...

Erna nodreb: Nesmejies, Alf!... Tu tak esi melojis... Viņai melojis... Nevajag tā par saviem meliem smieties...

Bura kā jokodams: Nu, labi, labi, mana princesīt... nu, labi... nesmiešos!... Cik tu nopietna tādās lietās!...

Erna: Ak, cik jūs, vīrieši, gan esiet cieti!... Kā jūs smiedamies variet sirdis kājām mīt... Kad tu tā smeji, tad man arvien uznāk šaubas: vai mans Alfs var tā smieties... (Dziļi): Un tad otra doma: ja nu viņš arī par mani tā kādreiz smiesies?...

Bura: Erna... mīļā... neesi jel tāda... Ak, kam tu man netici?... Nu, kā, nu, kā lai es tev pierādu?... Redzi, no sākuma... toreiz... kad mūsu stāsts iesākās... es cietu, es briesmīgi cietu... Es sev šķitu esam pagrimis cilvēks, šķitu tik bezgalīgi vainīgs sievas priekšā... Es raudāju,

jā, jā, reizēm es pat raudāju... Bet tad... es nolēmu, ka katram cilvēkam tiesība dzīties pēc savas laimes. Tā viņa individuālā tiesība... (Labsajūta viņu pārņem un viņš atlaižas uz dīvāna; smaida.) Jā, kā advokāts es to nevarēju pieņemt, bet kā cilvēks es nevarēju citādi... Un es ņēmu savu laimi... Es redzēju tikai tevi, jutu tikai tevi un viss cits bija man nieks. Pār bezdibeni būtu dejojis, kad tikai tevi sasniegt varētu, Erna!...

Erna: Tā, tā, Alf... Tas ir tik drausmīgi un tomēr tik saldi... Tā, tā, Alf... Dzīvosim mūsu laimei, tikai mūsu laimei... Būsim egoisti, Alf... tikai sev, tikai sev dzīvosim...

Bura: Jā, Erna...

Erna noliecas pār viņu un skūpst viņu: Es tevi nolaupīju un neatdošu vairs... Alf... Es tevi aizvedu savā vientuļā tuksneša alā un te nu tu esi, izejas nezinādams... Te nu tu esi, mans gūstekni!...

Bura: Jā, Erna...

Erna: Stundas skrien... skrien stundas un laupa mums laimi... Un mums, spēcīgajiem, bail no šiem sīkajiem laupītājiem... Stundas skrien, Alf, un tās, kuņas aizskrien pelēkas uz mūžību, iet bojā... Izrotāsim, pušķosim mūsu stundas, lai neviena no viņām neaiziet pelēka, Alf...

Bura: Jā, jā, Erna...

Metas krēsla; lejā atskan dziesma; kāds dzied un pavada uz ģitāres:

Bura: Ak, Erna, tik labi te pie tevis...

Erna: Tu esi noguris, mans mīlais... Nāc, nāc pie manis, kad tu esi noguris... Es tev došu atpūtu... Es būšu tavs labākais ārsts... Tu esi noguris, mīlais!...

Priekšgars

Otrais cēliens

Trešā aina

Pirmās ainas dekorācija.

Priekškarām paceļoties, Viciis sēž pie galda un lasa no grāmatas. Erna staigā pa istabu.

Viciis lasa: „Quand ils ont fini, le maître leur dit ce qu'ils doivent apprendre pour demain. Puis il dit: c'est assez pour aujourd' hui. Au revoir!“

Erna: Traduissez!...

Viciis: „Kad viņi ir beiguši, skolotājs viņiem saka, kas viņiem jāizmācas uz rīta dienu.“ Pēc tam viņš saka: „Šodien pietiek. Uz redzēšanos!“

Erna: Labi. Nudien, malacis.

Viciis smaida apmierināts, tad: Uz redzēšanos tak ir „au revoir“?

Erna: Jā.

Viciis: Bet Ozoliņu Albis arvien saka: „au reservoir!“

Erna: Fui! Tā nevajaga sacīt... Pirmkārt, tas nav pareizi un, otrkārt, tas ir muļķīgi!...

Viciis: To es viņam pateikšu!...

Erna: Nu, un tagad, Vici, „C'est assez pour aujourd' hui. Au revoir!“ Rīt mums ir rēķināšanas stunda. (Sniedz viņam roku.)

Viciis ātri pieceļas: Jā, jaunkundz'!...

Erna grib iet, bet tad apstājas: Panāc šurp, Vici... (Apsēžas uz kušetes): Gribēji jau skriet laukā?... Nevar nociesties, ko?... (Smaida): Nu, apsēdies drusku...

Vicis nesaprašanā apsēžas.

Erna: Tu dabūsi citu skolotāju... Vicīt, jaunnedēļ es šē vairs nebūšu...

Vicis: Nu, tā vis nebūs!...

Erna: Kāpēc tad?....

Vicis: Tāpēc, ka es negribu!...

Erna: Tu negribi?... Vai tad tev nav vialga, kas tevi māca?... Tu dabūsi, varbūt, vēl labāku skolotāju....

Vicis ar drebošu balstiņu: Es negribu labāku... Es jūs gribu!... Es negribu!... Es gribu tā, kā tagad... (Ar asarām): Es negribu!... (Saķer viņas roku.)

Erna aizkustināta: Bet, Vicīt... kas nu tā!...

Klokmaņa kundze ienāk.

Vicis steidzas viņai pretim: Vecmām'... Tas nav tiesa!... (Paslēpj seju viņas priekšautā.)

Klokmaņa kundze: Kas nav tiesa?... kas?...

Vicis: Jaunkundze tak neies projām?...

Klokmaņa kundze: Kā, — projām?... Jā, kas tad saka, ka viņa ies projām?... (Brīnas.) Jaunkundze, vai tad tas...?

Erna: Jā, kundze... Tā ir..

Klokmaņa kundze: Bet ne viņš pats, ne Lidija tak nav nekā sacījuši...

Erna: Viņi arī vēl nezin... Es tikai šodien domāju uzteikt...

Klokmaņa kundze: Ak, tā!... Nu, tad jau tā lieta vēl grozāma... Jūs vēl pārdomāsi... Es parunāšu ar savu meitu...

Erna: Nē, kundze, tur gan, par nožēlošanu, nebūs nekas grozāms... Es esmu jau pieņēmusē citu vietu...

Klokmaņa kundze: Citu vietu?... Tā, tā... Es tomēr nesaprotu... Iedomājiēt to bērnu... redziēt, kā viņš jums pieķēries...

Erna aizkustināta: Ak, kundze... man nav viegli, bet...

Lidija ienāk: Labrīt... Ko tad jūs te visi... Sveiki, Riekstiņa jaunkundze... (Sniedz viņai roku.)

Erna nodreb: Sveiki, kundze!...

Klokmaņa kundze: Vicim te šorīt bija stunda... Bērnu istaba tiek mazgāta...

Lidija: Ak, tā?... Es netraucēju?...

Erna: Nē, kundze, — stunda jau beigusēs...

Klokmaņa kundze: Nu, Vici, ej tak, pasaki mamīnai laburītu!... Nu, ej nu!...

Vicis iet pie mātes, skābi: Labrīt, mamm'!...

Lidija skūpst viņu: Kas tad tas?... Kam tev sarkanās acis?...

Klokmaņa kundze: Vicis jau pavisam nobēdājies....

Lidija: Kas tad nu?...

Klokmaņa kundze: Riekstiņa jaunkundzes dēļ....

Lidija: Kas tad Riekstiņa jaunkundzei kaiš?... Es nesaprotu... kādas bēdas?...

Vicis: Jaunkundze grib iet projām... Es negribu citu jaunkundzi...

Lidija: Projām?... Kā tā?... Es nekā nezinu... Arī Alfrēds man nav nekā sacījis...

Erna: Es, kundze, tikai šodien gribēju paziņot...

Lidija: Jā, bet kādēļ tad?... (Klokmaņa kundzei): Mamm', vediet Vici dārzā... (Vicim): Esi mierīgs, puisīt, jaunkundze nekur neies, jaunkundze joko...

Vicis paliek priecīgs: Jā, mamm', tu viņu nelaid!... Es negribu citu jaunkundzi!... (Pieskrien Ernai klāt, palokas): Au re...voir!...

Erna pasmaida: Au revoir, mōn enfant!...

Klokmaņa kundze ar lepnumu: Palūk, kāds sprancūzis!... (Paņem Vici aiz rokas un izved ārā.)

Lidija Ernai: Lūdzu, sēstaties...

Erna: Pateicos...

Lidija skatas uz saviem nagiem: Tā tad — tas ir nopietni?...

Erna: Jā, kundze...

Lidija: Tad jūs laikam atrodiat, ka alga par mazu...
Varbūt, ka tur var līdzēt... (Ar smaidu): Patiesību sakot,
es nezinu, cik jums tiek maksāts; es par tādām lietām ne-
interesējos: tur mans vīrs...

Erna: Nē, kundze, ar maksu es esmu apmierināta...

Lidija: Tā?... Tad es nesaprotu...

Erna: Man grūti jums to paskaidrot... Tas nav arī
interesanti...

Lidija: Man ļoti žēl, ka zaudējam tādu skolotāju...
Varbūt jūs mums varēsiet rekomandēt kādu no savām pa-
ziņām?...

Erna: Jā, to labprāt...

Lidija: Un... jūs tak neaiziesiet šodien?...

Erna: Nē, protams... Es vēl vismaz kādu nedēļu
varu palikt...

Lidija: Tas ir jauki... Nu, pagaidām: uz redzē-
šanos... Honorāra jautājums... kā arvienu...

Erna: Saprotu... Uz redzēšanos, kundze!... (Lidija
sniedz viņai roku.)

Bura ienāk pa kreisi: Māt', vai tu nezini... Ak,
pardon... Es domāju, ka māte te... Sveiki, Riekstiņa
jaunkundz'!...

Lidija: Redzi, Alf, kas par lietu: Riekstiņa jaun-
kundze grib mūs atstāt...

Bura izbrīnījies: Nevar būt!...

Lidija: Jā, patiesi!... Viņa nupat man uzteica...

Bura spēlē: Bet... aiz kāda iemesla?...

Lidija: Aprunājies pats ar viņu... (Ar smaidu):
Varbūt jūs labāki sapratīsieties... Alf... zini... es nosarku
Riekstiņa jaunkundzes priekšā: es pat nezinu, kāds viņas
honorārs... Nu, tad izrunājaties... Uz redzēšanos!...
(Pamāj Riekstiņa jaunkundzei ar galvu un iziet pa labi.)

Bura nogaida, tad pieiet pie durvīm pa labi, atdara
tās, palūkojas, vai neviena nav, atgriežas: Erna... kādēļ
tik pēkšņi...

Erna: Es nevaru vairāk... Es nācu pie tās pārlie-
cības...

Bura: Bet vakar tu man nekā neteici...

Erna: Es pagājušo nakt' visu nakti domāju... Un nolēmu izdarīt uzreiz, lai vairs nav ko prātot... Un Vicis galīgi nostiprināja manu apņemšanos...

Bura: Kādā ziņā?...

Erna: Kad es viņam pateicu, ka aiziešu, viņš... sāka raudāt...

Bura: Nu, redzi, nu... Patiesībā man patīk, ka tu atstāj šo algota cilvēka stāvokli manā mājā... Es tikai nesaprotu... Pirms pāris dienām tu pate mani lūdzi, lai es atļauju tev palikt... Jeb... kaut kas cits?... Varbūt tev šķiet, ka mana sieva kaut ko...

Erna: Nē, ne tas... Bet, varbūt, ka tomēr ir vēl kaut kas...

Bura: Tā?... Kas?...

Erna: Tu būsi pie manis šovakar?...

Bura: Nē, mīļā, par nožēlošanu... sēde biedrībā... bet rīt — visu vakaru...

Erna drudzaini, sāpīgi: Ak, Alf... es vairs netieku ar sevi galā... Ak, Alf... stāvi man klāt... dod man spēku!...

Bura: Ko tu runā... Es nesaprotu... Es nopietni uztraucos...

Erna: Rīt... rīt es tev visu izstāstīšu... Pagājušā nakts man maksāja daudz asaru....

Bura: Maksāja daudz asaru?... Nu, nu?... (Domā, tad uzmet viņai skatu, pētošu.) Vai zini, man kaut kas ienāca prātā...

Erna: Tu nobālēji?...

Bura: Ak, nē!...

Erna: Tu nobālēji, tā tad, — tu esi mani sapratis!... Jā... es vairs nevaru nodoties viņas bērnam tādēļ, ka man pašai drīz būs...

Lidija ienāk, steidzīgi: Ā!... jūs vēl neesat vienojušies?... Es te laikam aizmirsu savu mutautiņu... Jaunkundze tomēr aiziet?...

Bura apmulsis, mēģina savaldīties: Jā, mēs nevarējām vienoties... Jaunkundze uzstāda pārāk augstas prasības...

Erna: Uz redzēšanos, kundze!... (Palokas): Uz redzēšanos, Buras kungs!...

Bura: Jūsu mētelis priekšnamā?... Lūdzu te... (Atver durvis pa kreisi, izlaiž Ernu, tad pats iziet nopakaļ, bet tūlīņ atgriežas.)

Lidija: Tu neizskaties pie labas omas, Alf... Kas par iemeslu?... Saruna ar šo jaunkundzi?...

Bura: Nē... varbūt, pa daļai... Iedomīga sieviete... Protams, mēs nevaram viņai tik daudz maksāt, lai viņa spētu īrēt dzīvokli no divām istabām un ņemt pusdienas no viesnīcas...

Lidija: Viņai ir dzīvoklis no divām istabām?...

Bura apķeras: Jā, viņa tā saka... Tas ir — tas tā nav, ka mēs nespētu viņai tik daudz maksāt, bet — mēs negribam... Tagad skolotāju ir diezgan, — dabūsim labu labo!...

Lidija: Jā, pilnīgi pareizi... Es tikai domāju, ka Vicis viņu ļoti iemīlējis...

Bura: Ak, ko!... Bērni, Viča vecumā, ļoti ātri pieķeras cilvēkiem. Bet nu... pietiks par šo skolotāju... It kā mums nebūtu citu, interesantāku lietu... Kā mans mīlulis gulēja?...

Lidija: Labi... Bet... it nemaz sirsnības tev šorīt nebija šai jautājumā... Tā, — paradums!...

Bura: Bet Lida!...

Lidija spēlē: Nē, nē, — neliedzies!... Es tevi smalki pazīstu... Es lasu tavā sirdī...

Bura: Es nejūtos gluži labi. (Bāli pasmaida.) Mazliet paģiras šodien, un kā par spīti, tik garlaicīga prāva, ka es nezinu, kā tiesā izturēšu... Tā tad, — tu teici: tu lasot manā sirdī?...

Lidija koķeti: Jā, jā!... Un sargies, Alf, ka es tur pēkšņi neatrodu kādu konfiscējamu nodaļu!...

Bura: No tam es nebīstos!... Kādu rindiņu, — varbūt... kādu mazu, mazu rindiņu, jo... (ar smaidu) mēs visi esam cilvēki... bet veselu nodaļu, Lida... nu, kā tu tā par mani vari domāt. Princesīt...

Lidija: Princesīt, — tas jau kaut kas jauns... Tas mūsu „mīlo vārdu“ leksikonā pirmo reiz nāk priekšā...

Bura: Ko tu saki!... Nu, tad atzīmēsim viņu tūlīt ar neizdzēšamiem burtiem... (Skūpsta viņu, pie katra skūpsta vienu burtu minēdams): Tā... P...r...i...n...c...e...s...i...t...e...

Lidija raujas no viņa valā: Pag'... Tur laikam kāds nāk...

Bura: Mamma, laikam...

Lidija: Bet, varbūt...

Bura: Nu, lai šis vai tas... Mēs tak dzīvojam likumīgā laulībā!... Jeb tu bīsties, ka kāds neierauga un neieliek avīzēs zem virsraksta „Savāda laulība“... Sak', mūsu korespondents ziņo, ka tādā un tādā ielā, tādā un tādā numurā, dzīvo laulāts pāris, kurš pēc septiņu gadu laulības dzīves vēl skūpstas minimum piecas reizes dienā... Hahaha!... Nu, redzi, — manas galvas sāpes jau projām!... Tu šovakar, ja nemaldos, iesi uz vācu teātri?...

Lidija: Jā, jā...

Bura: Man šodien advokātu biedrības sēde... Būs Volkenšteins, kā viesis... Viņš atbraucis no Petrogradas... Uzstājas kādā prāvā!... Traki interesanti... Sen kāroju ar viņu iepazīties. Varbūt viņš var kaut kā protežēt... Tu zini, mana „lielā plāna“ lietā... Pēc sēdes, droši vien, būs jāaizbrauc: vai nu uz Ziemas dārzu, vai pie Švarca... Tu atļauj?...

Lidija: Jā, bet lūdzu!... Vai tad es tev kādreiz esmu ko lieguse?...

Bura: Es jau zinu, zinu, ka tu esi mana mīļā, labiņā...

Lidija: Princesīte... Zermans, protams, arī būs tanī sēdē?...

Bura: Ak, nē!... Viņš jau vēl ir tikai palīgs...

Lidija: Ak, tā!...

Bura: Un tagad, par nožēlošanu, man jāsaka manai princesītei: „Uz redzēšanos!“

Lidija: Tu aizej?....

Bura: Nē, man priekšā ļoti prōzaiska nodarboša-

nās: man... jādzen bārzda... Jā, jā!... (Noskūpstā viņai roku, iet, satiekas durvīs ar Zermani.)

Z e r m a n s: Pardon... man teica, ka tu še... Labrīt, cienītā kundze... (Skūpstā viņai roku.)

B u r a: Es, — tūlit...

L i d i j a brīnas: Jūs uz „tu“?...

Z e r m a n s: Jau otru dienu!...

B u r a: Bet tas tak pilnīgi dabīgi!...

L i d i j a: Jā, protams!... Es jau neko...

B u r a Zermanim: Esi tik laipns un minūtes piecpadsmīt uzgaidi mani... Tad — brauksim reizā... Man, redzi... ha... jānodzen bārzda... Lidij', esi tik laipna... (Iziet.)

Z e r m a n s dedzīgi vēl reiz noskūpstā Lidijai roku.

L i d i j a smaida: Jūs jau reiz sacījāt „labrīt“...

Z e r m a n s: Tikai reiz...

L i d i j a: Kā tad jums nāca tā „tu“-brālība?...

Z e r m a n s: Ļoti vienkārši... Viņš lika priekšā...

L i d i j a: Ā, viņš!... (Smaida.) Tā tad, — sevišķa uzticība?...

Z e r m a n s komiski: Jā, es lūdzu... Vai tad es izskatos pēc tāda, kas nespētu uzticību iemantot?...

L i d i j a: Ak, nē!... Cst!... Klusāk...

Z e r m a n s: Vai tu domā, ka viņš klausas aiz durvīm?...

L i d i j a: Nē, priekš tam viņš pārāk... tālredzīgs... Bet ar to „tu“ gan, lūdzu, uzmanīgāk...

Z e r m a n s: Bet, Lida, es tak neesmu bez galvas...

L i d i j a: Īsā laikā divas „tu“-brālības... Starp tik tuvu stāvošiem cilvēkiem... Jūs taisīsiet karjēru, mans draugs!...

Z e r m a n s: Viņš teica: piecpadsmīt minūtes... Man tādēļ jāiet tieši pie lietas, jo laiks ir īss...

L i d i j a: Kāds plāns?...

Z e r m a n s: Gluži pareizi, — kāds plāns...

L i d i j a: Alfs šovakar būs sēdē... Un pēc tam viņam kaut kas ar Volkenšteinu...

Z e r m a n s: Ar Volkenšteinu?... To es nezinu... Bet var jau būt...

L i d i j a: Es būšu teātrī un man būtu ļoti patīkami, ja arī... jūs tur būtu...

Z e r m a n s cieši: Nē, es nevaru būt teātrī.

L i d i j a izbrīnījusēs: Kādēļ?

Z e r m a n s: Es nevaru būt...

L i d i j a: Bet kad es lūdzu...

Z e r m a n s: Es tādēļ nevaru būt, ka man kļuvis neizciešams šis stāvoklis, kad mēs esam viens otram tik tuvu un tomēr tik tālu... Mēs satiekamies teātros, ballēs, es esmu še ik dienas pa pusstundai... tad — šī pavadišana no teātra uz māju... tas ir viss!... Un pie tam mums vēl jābīstas no tām ausīm, kuŗas esot sienām... Es brīnos, ka pie visa tā esmu spējis tev atklāt mīlestību...

L i d i j a smaida: Tā jau arī bija mīlestības atklāšana, bez kāda svinīguma.... Tā kā garāmejojot...

Z e r m a n s: Nu, redziēt!... Cik maz mūsu laikos romantikas!...

L i d i j a: Ko tad jūs lieciet priekšā?...

Z e r m a n s: Drosmi!...

L i d i j a: Jums viņas netrūkst?...

Z e r m a n s: Nē, bet es šaubos par jums!...

L i d i j a: Jūs gribiet, lai es jūs apmeklēju jūsu dzīvoklī?...

Z e r m a n s: Nē, to es negribu... Bet man ir cits plāns... Viņu var izvest tikai tad, ja tu... tu!... tu!... man pilnīgi uzticies... Tu tak uzticies?...

L i d i j a: Teiksim: jā.

Z e r m a n s: Tas izklausas briesmīgi, bet tikai vārda pēc... Un lai tu neizbītos no šī viena vārda, tad es tev viņu neteikšu... Kamēr tu pate redzēsi, ap ko lieta grozas...

L i d i j a: Bet, varbūt... tu...

Z e r m a n s: Kā jau teikts, es prasu pilnīgu uzticību!... Tas ir: lai tas „jūs“ būtu jau pilnīgs „tu“!...

L i d i j a: Cik noslēpumaini!... Nu, labi!... (Vilcinādamās.) Še mana roka!...

Z e r m a n s noskūpstā to: Lida... es tev pateicos!... Mums tak ir jāzog mūsu laime... Tad, zagsim viņu pārdroši!... Tā, ka lai galva reibst!... Lida, — es šovakar ar slēgtu automobili gaidīšu pie vācu teātra... jau pēc trešā cēliena!...

L i d i j a: Cilvēks, tas ir riskanti!...

Z e r m a n s: Esi droša... neviens neredzēs... nevienam neienāks prātā!... Tu būsi?...

L i d i j a cieš klusu.

Z e r m a n s: Nemoci mani!...

L i d i j a: Es... būšu!... Viņš laikam nāk...

B u r a ienāk: Tā... Es esmu gatavs... Tu, Paul, laikam gan nemaz neproti dāmas amizēt... Neviena smiekla es nedzirdēju no savas sievas... Un viņa tak tā mīl smieties!...

Z e r m a n s: Ak, es patiesi neprotu nekā komiska stāstīt!...

L i d i j a smejas: Bet Alfs prot!... Viņš reizēm stāsta tādas komiskas lietas!... Haha!...

B u r a: Tu redzi, es vēl nekā neesmu sacījis, bet viņa jau smejas!...

Z e r m a n s: Es tevi apbrīnoju!...

B u r a: Bet nu mēs ejam!... (Skūpstā sievai roku.) Uz redzēšanos, mīļā!...

L i d i j a: Kad?...

B u r a: To es gan nevaru pateikt... Pusdienu šodien, laikam, neiznāks mājās ēst...

L i d i j a: Tā tad, — rīt?...

B u r a: Princesīt!...

L i d i j a: Ak, nē jau, nē!... Es saprotu!...

Z e r m a n s: Uz redzēšanos, kundze!... (Skūpstā viņai roku.)

L i d i j a jautri: Uz redzēšanos!...

B u r a paņem Zermani zem rokas: Stingriem soļiem uz augstās Hermandadas templi!.. (Abi aiziet.)

L i d i j a piespiež zvaniņu.

E m m a ienāk: Ko kundze vēlas?...

Lidija: Sagatavojiet manu jauno teātra tualeti. Izbirstējat manu kažoku...

Emma: Labi, kundze!...

Lidija: Un ja kāds pa telefonu prasa pēc manis, lai piezvana vēlāk... Tā pasakiet... Un ja zvana kāds un saka, ka runā drēbnieks Zaķītis, tad sakiet, ka es pie viņa būšu rīt... Saprotiet: drēbnieks Zaķīts!...

Emma: Saprotu!...

Lidija: Ejiet!...

Emma iziet.

Lidija īsi iesmejas: Haha!... Manu mīlo, mīlo drēbnieks Zaķīt!... (Nervozi smiedamās nolaižas uz kušetes.)

Priekškars

Ceturrtā. aina

Kabinets aizpilsētas dārza restorānā. Prāvs, acīm redzot agrāk noderējis citām vajadzībām, diezgan lepni ierīkots, bet bez garšas. Pianino. Viens lielāks galds un otrs mazāks. Spogulis. Mīksti krēsli. Pāris bildes zeltītos rāmjos. Priekškaram paceļoties, kabinetā tumšs. Ienāk sulainis un uzgriež elektrību.

Sulainis: Lūdzu, te...

Zermans ienāk: Tas jau nav kabinets, tā ir zāle...

Sulainis: Par nožēlošanu, pārējie visi aizņemti... Pēc kādas pusstundas, cik varu spriest, viens ļoti ērts kabinets tiks brīvs... To es varu priekš kunga rezervēt...

Zermans: Labi, tad es viņu ieņemšu...

Sulainis: Lūdzu, ievērot: te ir pianino... telefons... visas ērtības, tā sacīt...

Zermans: Labi, labi, pagaidām es še palikšu... Atnesiet man pudeli Rēderera... un augļus...

Sulainis: Labi, kungs... Vakariņas kungs nevēlēsies?...

Z e r m a n s: Vakariņas mēs ēdīsim vēlāk...

S u l a i n i s: Labi, kungs... (Iziet, viņam pakaļ Zermans; kabinets brīdi paliek tukšs; pēc dažiem acumirkļiem Zermans atgriežas; aiz viņa Lidijs; pār seju tai plīvurs.)

Z e r m a n s: Lūdzu, te...

L i d i j a: Klausaties... Nē... tas ir par daudz!... Ko jūs ar mani darījat!... Es jums uzticējos... es domāju...

Z e r m a n s: Bet, mīlā... tev tak nav noticis nekas ļauns... Un nenotiks!... Mīlā...

L i d i j a: Te nāk un iet cilvēki...

Z e r m a n s: Neviens te nenāk... neviens te neredz...

L i d i j a: Tas sulainis uz mani tā noskatījās...

Z e r m a n s iesmejas: Bet, Lida, kāds tu bērns!... Tam sulainim nu gan ir apnicis noskatīties!... Tas ir vecs vācietis, kuram pat tavs vārds nekā neizteiktu!... Tādēļ pilnīgi droši nonem plīvuri un jūties kā mājās... Es tev palīdzēšu atvilkties... Jā, kas tad var zināt, varbūt, ka mēs esam vīrs un sieva?...

L i d i j a: Vīrs un sieva?... Vīrs un sieva tak še nenāks...

Z e r m a n s smejas: Kas par brīnumu!... Tagadējos laikos viss iespējams... Nu, Lida, nu, neesi jel bērns... Mazliet vairāk drosmes!... (Palīdz viņai novilkt kažoku; cepuri un plīvuri, kurš pacelts knapi pāri acīm, viņa patura galvā; ap pleciem apmet boā.) Nu, tā!... Lieliski!... (Gavilējoši.) Lida!...

S u l a i n i s ienes viņu un auglus: Lūdzu, kungs... Te būs ēdienu karte... Mazais telefons ir uz kāķi... Variet vakariņas pastellēt pa telefonu... Tikai pasakiet kabineta numuru... Tāpat dzērienus, ja būtu vajadzīgs...

Z e r m a n i s: Labi... Variet iet...

S u l a i n i s iziet.

L i d i j a nodreb.

Z e r m a n s: Tu drebi! Lida... Tev jau zobi klab... Apžēlojies, kas nu būs tik bērnišķīgs!...

L i d i j a mazliet spēlē: Tas ir tik neparasti... es nevaru attapties...

Z e r m a n s: Es jau saprotu... Tu nedomā, ka es esmu aukstasnīgs... Nu, paskaties uz mani!... Es tak esmu savādāks, nekā parasts!.. Bet tas ir kaut kas tāds asi-patīkams... Sēsties te uz dīvāna vai krēslā... Un esi kā mājās... Kakīt manu... Mums tagad der glāze šampanieša...

L i d i j a: Ak, kamdēļ tad dzert?..

Z e r m a n s: Ak, nē... mēs jau nedzersim, ja tu nevēlies... It kā šampanietis mani spētu reibināt vairāk nekā tavs tuvums... Bet viena glāze der!... (Ielej glāzē šampanieti.)

L i d i j a apslapina lūpas: Te ir tik plaši un tā savādi auksti!..

Z e r m a n s: Jā, žēl... visur aizņemts... bet varbūt mēs drīz varēsīm pāriet... Arī es vēlētos tādu mazu, mazu istabiņu... Un silts lai tur būtu... Un teiķi, un gleznas... Un dzīva glezna, — mans kakītis!.. (Skūpsta viņai roku.) Lida, kā es esmu apreibis!... Es varētu būt tik pārgalvīgs!..

L i d i j a: Un te ir daudz tādu kabinetu?... Un visos tādi, kā mēs?..

Z e r m a n s: Ak, ir dažādi!.. Atnāk arī tāpat kompanijā padzīvot!..

L i d i j a: Bet pa lielākai daļai gan ar sievietēm, ko?

Z e r m a n s: Jā, tu man tā prasi, Lida, it kā es būtu šo kabinetu pastāvīgs viesis!..

L i d i j a: Ak, tā tad. — rets viesis?..

Z e r m a n s: Ak, nē, Lida... kas nu tā!... Es esmu še pirmo reiz...

L i d i j a: Še... var jau būt... bet citur?..

Z e r m a n s: Lida, nemocīsim viens otru ar veltīgām aizdomām... Būsim jautri šovakar!.. Nedomāsim ne par vakardienu, ne par rītdienu... Nu, pasmaidī jel... pasmaidī... vai tad tu ne mazu drusciņu nejūties laimīga!..

L i d i j a spēlē: Es nezinu... nezinu. Paul...

Z e r m a n s (laimīgi): Paul, tu sacīji!... Lida, tu sacīji: Paul!..

L i d i j a: Bet kādas tev acis, Paul!..

Z e r m a n s: Kādas tad man acis, ko?..

L i d i j a: Tādas... fosforiskas!.. Haha!..

Z e r m a n s: Tā, tā!... Esi jautra, Lida!... Šodien tak mums svētki!.. Šodien tak dažas stundas mēs būsim: tikai tu un es, tikai tu un es... Mēs rakstīsim dzeju... slavu dzīvei un mīlestībai!.. Burvīgu himnu... Lida, tagad, — tas ir tāds acumirkļis, kuŗš...

L i d i j a: Vairs neatkārtojas?.. Jā, jā!..

Z e r m a n s: Ak, ne tā!.. Loģiski ņemot: jā... Bet tikai, — loģiski... Būs vēl daudz acumirkļu.... Un vēl skaistāki!..

L i d i j a cieši: Nebūs!

Z e r m a n s: Būs, būs!.. Kam tu noliedz sevi, savu burvīgo spēku?.. Lida... Nu, lūk, kāda tev maza krunciņa pierē... Vai tu atkal vairs nejuties labi?.. (Noliecas pie viņas rokas.)

L i d i j a: Es nevaru to tā izsacīt, kā es pašlaik jūtos... Ir kaut kas tāds saldi reibinošs, tāds ass... Bet reizē ar to, — tāds rūgtums.. Zini, tā, kā toreiz, kad es pirmo reiz atbildēju uz tavu mēmo jautājumu ar ciešu rokas spiedienu... To nakt' es negulēju un man bija apmēram tā, kā tagad... Un kad es aizdaru acis, tad man liekas, ka es redzu Alfu... Tā nopietni raugāties... Bez pārmetuma, bet tikai tā nopietni... (Spēlē.) Paul... tu tak nedomā... ka es tā... bez mazākā sirdsapziņas pārmetuma sekoju tev... Es tak ciešu, Paul!..

Z e r m a n s: Es saprotu, saprotu... Bet mēģināsim aizmirsties, kaut drusku aizmirsties... Neļausim parādībām traucēt šo mirkļu jaukumu!.. Mums tak šādu brīžu tik maz!.. Mēs patiesībā esam tīri un nevainīgi, — arī šai reibumā, jo tīrus mūs nomazgā mūsu mīlestība!.. Cilvēki ir izdomājuši priekš dažiem gadījumiem nozīmējumu „grēks“ un iestāstījuši mums, ka šis vārds ir kaut kas briesmīgs... ka „grēks“, — tas ir kaut kas riebīgs, nešķīsts, bet mēs, Lida, — tu un es, — zinām, cik skaists ir grēks... Un ja viņš ir skaists, viņš nav grēks!.. Lida... es uzdeŗu grēkam!.. (Piesit ar viņas glāzi.)

Lidija paceļ glāzi: Tev, Paul, es uzdzeru!... Tu jau esi mans grēks... (Kaut kur attālu dzied.) Kas ar mani notiek?.. Tādas saldās indes pilns ir šis gaiss... Ak, neskaties uz mani, neskaties!.. Es trīsu, — neskaties uz mani!.. Ak, ko tu ar mani dari!..

Zermans: Nezinu nekā cita, kā vienu vārdu: mīlu!..

Lidija: Es trīsu, bet...

Zermans: Bet?..

Lidija: Varbūt, ka es ar viņu sev parakstu nāves spriedumu!..

Zermans: Lida, visdzīvākā dzīvība verd mūsos!.. Kur te var slēpties nāve?..

Lidija: Man brīžam trīsas iet caur dzīslām, bet ja man būtu jāizvēlas: aiziet vai palikt, es...

Zermans liksmi: Tu, Lida, paliktu?..

Lidija: Es paliktu!..

Zermans: Lida... tu tik bieži man esi pāri darījusi... ar savu vēsumu!.. Kamdēļ?.. Es tak zinu, Lida, — tiktāl es protu lasīt cilvēku dvēselēs, — ka tu ieraugi mani... ka tu mīli mani... ka tu ilgojies pēc manis... ka tu...

Lidija: Pietiks... pietiks...

Zermans: Ka tu alksti pēc manis...

Lidija: Tu esi bez prāta!..

Zermans: Lida, tas nav nekas tāds... Lida, tas ir visskaistākais... Tev nebūs bīties no manis... Mēs sēžam laivā un airi nolikti, un straume nes laivu uz leju... Bet mums nav ko bīties, jo es zinu, kur krāce... (Gavilējoši.) Lida!.. (Skūpstā viņas lūpas.)

(Tēlēfons zvana.)

Lidija satrūkstas: Kas tas?..

Zermans: Ak, nekas!.. Kāds aiz pārskatīšanās laikam. (Iet pie tēlēfona, tas zvana otrreiz.) Ā, tas no virtuves!.. Kas tur?.. Sulainis runā?.. Jā, te Nr. 7... Brīvs Nr. 4?.. Jā, labi, mēs tur pāriesim... Nāciet, pavadiet mūs... (Noliek tēlēfona trūbiņu.) Mēs pāriesim uz labāku telpu.. Un tur mums būs silti, mīļi!..

Lidija: Nē, nē... paliksim te... nē, nē!..

Zermans: Bērns mīlais... tepat!..

Lidija (kā bezpalīdzīgi): Ko tu ar mani dari?...

Zermans saķer viņas rokas: Lida, tikai pāris stundas ir mūsu rīcībā... Es dzirdu, kā skrien mirkļi un katrs no viņiem sāpīgi aizskar man sirdi...

Lidija bezspēkā: Ved mani... ved, kurp gribi... ko es varu iesākt ar tevi, stipro!..

Zermans (palīdz viņai apvilkt mēteli).

Sulainis (ienāk): Lūdzu, kungs... Es jūs pavadišu... (Iet pa priekšu.)

Lidija satver Zermana roku: Es tev uzticos!.. (Viņi iziet.)

(Kabinets uz pāris acumirkļiem paliek tukšs. Tad pirmais sulainis ienāk un iznes vīnu un augļus. Tūlīt pēc tam ienāk otrais sulainis un Viško.)

Otrais sulainis: Pašlaik ir brīvs tikai šis kabinets, bet tas domāts priekš lielākas sabiedrības...

Viško: Nu, tas jau lieliski!.. Mēs taisni būsim prāva sabiedrība!..

Sulainis: Ā, tādā gadījumā... Te ir visas ērtības... Pilsētas tālrunis un vietējais... Nav nemaz jāsauc sulainis... Var pasūtīt tieši no virtuves...

Viško: Nu, tā drīzāk ērtība priekš jums, sulaiņiem, nekā priekš mums, viesiem...

Otrais sulainis: Ū, kā tā?! Piemēram, teiksim, ja kāds ar dāmu...

Viško smejas: Ak, tā!.. Jā!.. Nu, tad pagaidām man pudeli vīna... Ikēmu teiksim... Nr. 23... šokolādi, kādus augļus... Un cigārus, jā, cigārus...

Otrais sulainis: Labi, kungs!.. (Iziet.)

Viško: Tālruni mēs tūlīt izlietosim... (Pieiet pie tālruna.) Lūdzu: divpadsmit piecpadsmit... Advokātu biedrība?... Esiet tik laipni, paaiciniet pie tālruna Buras kungu... Ak, tā, sēde?... Jā, jā... Lai viņš piezvana...

(Sulainis ienāk ar vīnu, augļiem un cigāriem.)

Viško: Sakiet, kāds šis tālruna numurs?..

Sulainis: Piecdesmit četri piecdesmit... no šveicāra istabas var savienot tieši ar kabinetu...

Viško: Lai viņš piezvana piecdesmit četri piecdesmit un lūdz savienot ar kabinetu Nr. 7... Pierakstiet... (Noliek tālruna trubiņu.) Sulain', sakiet jūs man... Mani biedri būs tikai pēc kādas pusstundas vai vēl ilgāk... Sakiet, vai jums nav te kāda eksemplāra, ko varētu uzaicināt uz glāzi vīna?..

Sulainis: Jā... tas ir... šad un tad pienāk... (Ar smaidu.) Dažreiz atgādas pat it svaigi numuri... Tā, vakar, bija divas pavisam jaunas iesācējas... namsaimnieku meitas no Torņakalna... Bet šovakar, — nevaru jums nekā ieteikt...

Viško: Tā... žēl...

Sulainis: Tur, zālē gan sēž viena, bet... tā nav tāda...

Viško: Kāda tad viņa ir?..

Sulainis: Kungi viņu neciena... Strīdīga...

Viško: Tā?.. Tas ir interesanti...

Sulainis: Viņa tāda...

Viško: Neglīta?..

Sulainis: Ak, nē... gluži otrādi... Bet par daudz asa...

Viško: Tas ir labi!.. Sauciet viņu iekšā...

Sulainis: Kā kungs vēlas... (Iziet.)

(Tālrunis zvana.)

Viško pieiet pie tālruna: Tu, Alfrēd?... Jā... jā... es tevi gaidu... Nu, protams, garlaicojos... Patlaban solīja man iesūtīt vienu „numuru“... Kas tāda?.. Nezinu... Sēžot zālē... Nu, protams, kad atnāksi, iztransportēsim laukā... Nu, kā, — būs tava aktrise?.. Un to baletēzi man katrā ziņā... Katriņš atvedīs... Lieliski, lieliski!.. Tas būs omulīgs vakars... Tu tūlīt brauksi?.. Lieliski!.. Bet steidzies!.. Citādi es nobeigšos aiz gaŗa laika!..

Tā saucamā Oļā (durvīs, ar žēlīgu smaidu): Vēl neesiet ne vārda ar mani runājuši un jau ziniet, ka nobeigsaties aiz gaŗa laika...

Višķo mazliet pārsteigts no viņas pēkšņās parādīšanās, kā arī solidā izskata: Ā... pardon... jūs esiet... (Noliek trūbiņu.)

Oļa: Tā, kuŗu jūs likāt pasaukt... tāda pasaucama...

Višķo: Ā, ļoti patīkami... Jūs, bez šaubām, dzersiet glāzi vīna...

Oļa: Nu, protams: bez šaubām!... Kā tad es nedzertu vīnu?.. Lejiet tik iekšā!...

Višķo ielej viņai vīnu: Ha, jā!... (Neveikli iesmejas.) Uz jūsu veselību!.. Kā varu godināt?..

Oļa: Godināt?.. Ko tas nozīmē?..

Višķo: Es domāju... Mēs vēl neesam iepazīnušies...

Oļa: Ā, kā mani sauc?.. Es esmu tā saucamā Oļa...

Višķo: Tā saucamā?.. Tā tad, — tas nav jūsu īstais vārds?..

Oļa: Varbūt gan... Jūs gribētu zināt manu īsto vārdu?.. Jūs tak man priekšā nestādījāties...

Višķo īsi iesmejas: Ak, tā!... Haha!... Es jau arī to negribu... Priekš manis jūs būsi Oļa un — beigas...

Oļa: Beigas?.. Kā jūs variet zināt, kādas būs beigas?.. Nav jau vēl ne iesākums...

Višķo noraidoši: Ak, kāda jūs noslēpumaina!... Ir gan tās sievietes: tak katrai savs jājams zirdziņš... Katrai ir savs punkts, uz kuŗa viņa turās, gribēdama būt interesanta...

Oļa: Un kāds tad būtu mans punkts?..

Višķo: Tāda zobgalība... tāda irōnija... tāda... jods viņu zina!.. Lai vīrietis nodomā: pie joda, aiz tās gan kaut kas slēpjas!..

Oļa cieši uzlūko viņu, nopietni: Mans draugs... (Nicinoši.) Pašlaik jūs gan esiet mans „draudzziņš“, — es vēlētos tikai spēlēt!... Cik tas būtu labi!.. Par nožēlošanu... Lai paliek!...

Višķo ieinteresēts: Ā, — tā tad nopietns sarūgtinājums?.. Kāda tragēdija?..

Oļā (asi iesmejas): Haha!.. Tragēdija!.. Ek, cilvēks mīlais, lai paliek tragēdijas!.. Kas jums daļas gar manu tragēdiju!.. Iedzēsim labāk vīnu!..

Višķo: Nē, nopietni... Pastāstiet man kaut ko par savu dzīvi!.. Tas būs interesanti!..

Oļā (ar uztrauktu balsi): Ak, tas būs interesanti, ko?.. Papļāpāsim par manu dzīvi?.. Es paraudāšu, jūs pažēlosiet!.. Un tā paies laiks un tikmēr atnāks jūsu draugs...

Višķo: Jā, pie joda, — nu, ko tad lai es ar jums iesāku, kad nekas jums nav pa prātam?..

Oļā: Sakiet: uz redzēšanos!.. Es sniegšu roku, teikšu: paldies par vakariņām un aiziešu!.. Tas būs īsi un jauki!..

Višķo: Es pirmo reiz redzu tādu sievieti!..

Oļā: Oho!..

Višķo: Jā, kabinetā... Kamdēļ tad jūs pieņemiet uzaicinājumus?.. Ja jums viss tas pretīgs?..

Oļā: Haha!.. Jā, — kamdēļ?.. Tiešām: tas ir jautājums!.. Mans draugs, — ir tāda savāda nepieciešamības teorija: quelque chose pour manger... Haha: ņam-ņam, kā bērni saka...

Višķo: Jūs esiet skaista...

Oļā: Viens...

Višķo: Ja nemaldos, inteligenta...

Oļā: Varbūt, ka nemaldāties... Divi...

Višķo: Un... un... arī ne veca...

Oļā: Divdesmit pieci!.. Pēc pasēs!.. Ticiet!..

Trīs...

Višķo: Tie ir tādi plusi, kuŗi jums var citādu dzīvi sagādāt...

Oļā: Mans draugs, tie ir minusi!.. Ticiet man!.. Šurp neviens nenāk kā misionārs... Tas tikai tā stāstos... Niedras gabalā, ja nemaldos... Uz šejieni atved daudzas, bet no šejienes uz neredzēšanos aizvedam vēl nevienu nesmu redzējusi...

V i š k o: Nu, klausaties... jūs man patīciet... man ir interesanti ar jums... (Saņem viņas roku.) Kā... kā jūs nonācāt līdz tādai dzīvei?..

O ļ a (roku neizraudama): Haha!.. Jūs gribiet spēlēt bāla, žēlsirdīga jaunekļa lomu!.. Tā jums nepiestāv!.. Jums daudz labāk patiktu parunāt ar mani par reālām lietām, bet... tas jau neiznāks, jo jūsu draugs drīz būs še...

V i š k o (sataisa nopietnu seju, atņem roku): Jūs par daudz slikti par mani domājiet...

O ļ a (asi): Ak, ko, neliekuļojiet!.. Tā jūs vīrieši arvien mums prasiet: „kak došla ti do žizņi takoi?“ Un kad kāda muļķe ņem un izstāsta, tad jūs neticiet. Mānās, — domājiet un nereti arī izsakit!.. Vēl izsmejiet... Students, virsnieks... Lielās, domājiet: droši vien būs bijis mālderā zellis!.. (Pēkšņi uzbudināta.) Bet kas jums par to, ka mālderā zellis!.. Kad priekš viņas viņš ir bijis daiļš un cēls... Kad priekš viņas viņš bijis kā princis!..

V i š k o: Jūs esat daudz cietusi... nu, ņemiet jel manus vārdus tā, kā tie domāti...

O ļ a: Ak, ko!.. Jums nav nekādas tiesības mūs nožēlot, saprotiet!.. Mēs piekopjam savu amatu!.. Amatu!.. Amats paliek amats!.. Dzīvē nav romantikas... nav!.. Mūs, sievietes, tak pasaulē ir tik nolādēti daudz... Mums neiznāk katrai pa vienam!.. Un tad jūs visi esiet tik iedomīgi, tik auksti, tik tukši, ka mums bieži no jums bail!.. Pēc tās skanošās naudas jūs, kropļi, prasiet!.. Ak, ko!.. Iedzēsim labāk!.. (Mierīgāki.) Mans draugs, lai paliek — tas, kas bijis... Runāsim par to, kas ir... Mums ar katru dienu grūtāk top dzīvot... Haha!.. Konkurence top pārāk liela!..

V i š k o: Prozīt!.. Konkurence?..

O ļ a: Jā!.. No jūsu „godīgo“ puses!.. Es še esmu katru vakaru... Es redzu, ka arvienu vairāk viņas sāk še parādīties... Jā, nūdien!.. Vienreiz es vienu tādu... nu, briesmīgi lepnu!.. No tām, kas teātrī sēž tikai ložā... Jā, es vienu tādu redzēju nedēļas laikā divreiz... Un ik-

reiz ar citu!.. Ja es gribētu par slepenpolicisti palikt, es varētu daudz svarīgu atklājumu taisīt!..

Višķo (iereibis): Šerloks Holmss no vasaras dārza!.. Haha!..

Oļa: Kas tad ir šai gaisā?.. Viņš pilns bacīļu!.. Melu bacīļu... Jā, jā!.. Cik neizsakāmi daudz melu dzirdējušas šīs sienas... Ak, kā es ienīstu šos melus!.. Jau nekļi te izkrata savus melus un precēti vīri... Ak, cik daudz ir pēdējo!.. Es viņus labi pazīstu!.. Un kādreiz man rodas tik briesmīga vēlēšanās tādām melim viņa solido, cienījamo laulības dzīvi izjaukt!.. Ticiet man, es neizsakāmi ienīstu šo gaisu, šo elektrisko gaismu, šo vīna smaršu... es nesaprotu, kā var ļauties no visa tā pievilkties tādas, kam tas nav vajadzīgs!.. Bet viņas skrien kā mušas, kā tauriņi uz šiem nolādētajiem uguņiem un rij šos melu bacīļus... Bet nu, — diezgan filozofēt!.. Iedzersim vīnu: tūlīt atnāks jūsu draugs un mums būs jāšķīras... Man būs jāmeklē cits „kavalieris“!.. Haha!.. Kā mēs uzdersim?.. Nevainībai?.. Haha!.. Skaistumam?.. Kas tas ir skaistums?.. Skaistums ir — meli!.. Uzdersim meliem!.. Tā, — patiesību zaimodami!.. Uzdersim meliem!..

Bura (ienāk jautri): Nu, lūk, es arī klāt!.. Ā, tu neesi viens!..

Višķo: Jā, tā ir Oļa!..

Bura (skatās nesaprazdams).

Oļa: Jā, tā mani sauc!..

Bura: Ahā!.. Ļoti patīkami!.. Ko tad jūs te dariet?..

Višķo: Mēs dzeram vīnu un tērzējam... Šī Oļa ir filozofs, nūdien!..

Bura: Interesanti, interesanti!..

Višķo: Un vai zini, kam mēs patlaban uzdzērām?.. Meliem mēs uzdzērām!..

Bura: Meliem?.. Kā to lai saprot?.. Nu, viss viens!.. Es patiesībā gribu dzert jau principā, un tādēļ man viss viens, kam uzdzešu!..

Oļā: Mēs uzdzērām visādiem meliem, — meliem mīlestībā, meliem laulībā...

Bura: Ā, tā?.. Nu, jā, jā!..

Oļā (Buram): Ir tik skaisti melot, ko, mans draugs?..

Bura: Tas ir, — kā: melot?..

Oļā: Nu, piemēram, savai sievai?..

Bura: Kā jūs to domājat?..

Oļā (cieši uzlūko viņu): Nu, jūs tak melojiet savai sievai?..

Višķo: Haha!.. Kā tad jūs ziniet, ka viņam sieva?..

Oļā: Ū, tanī ziņā es esmu psihologs!.. To redz no visa... No apzinīgās gaitas... (Ar riebumu.) No uzkoptās ārienes... „ģimenes kaktiņa“ poēzija tā i dveš no visa pretim... Katra kustība saka: es esmu ģimenes tēvs!.. Tas tā, protams, sabiedrībā, uz ielas!.. Še tas neder, šē to sajūt kā nastu, šē to gribētu nomest, bet nevar, nevar!.. Tā gribētos būt pulgotājam, zaimotājam uz visas līnijas, ko, bet nevar?.. Haha!.. Meli par daudz iezīdušies taukos un asinīs!.. Haha!..

Bura: Klausaties... jaunkundz... jūs sev atļaujaties...

Oļā spītīgi: Jā, es sev atļaujos!.. Man šķiet, es sev varu atļauties!.. Man ir uz to tiesība, jā!..

Bura strupi: Man šķiet, ka jūs maldaties...

Višķo gribēdams samierināt: Bet klausāties, bērni!..

Oļā: Sakiet, kādēļ jūs braucāt šurp?... Atpūsties no dienas darbiem, ko?... Dabas klēpī, ko?... Kādēļ jūs mani aicinājat pie sevis?..

Bura asi: Es jūs neesmu aicinājis... (Zobgalīgi apskata viņu.) Nē, es jūs nebūtu aicinājis!..

Oļā nervōzi iesmejas, uz Višķo: Vai jūs dzirdiet, — jūsu draugs mani apvaino!.. Viņš mani nebūtu aicinājis!.. Hahā!.. Nu, labi: tad kādu citu...

Bura nicinoši: Klausaties... dāma...

Oļā: Ne mani, tad kādu citu!.. Jeb jūs paši iebrukt šē ar savu šaiku, — baletēzēm, cirkus dejojājam...

varbūt, pat ģimnazistēm... ar tām dullajām mušām, ar tiem aklajiem tauriņiem, kas krit kā apburti uz elektrisko lampu gaismu!... Vīna un šampānieša lejās ziedus plūkt!... Ak, jūs, ģimenes tēvi!... Prozīt, mans draugs!... (Piesit ar Viško.) Uz ģimenes tēvu veselību!... (Pieejas, komiski.) Ui, es lūgte, nenemt par laune!... (Palo-kās un iziet.)

B u r a igni: Kas tas tev par paradumu... aicināt visādas... Un tad tik lieliski, tik smalkjūtīgi!... Es ienāku, dzirdu: „jūs“!... Kā es varu zināt, kas tā tāda!...

V i š k o : Jā, mīlais!... Man bija neveikli... viņa tāda intellīgenta!... Nudien, ņem priekšā pēc punktīm!...

B u r a atmet ar roku: Ē, ko!... Forsē... Grib ieinteresēt!... Gala iznākums tas pats: cik sudraba apaļo!... Hahā!...

V i š k o : Nē, es tev vis gluži nepiekrītu... Šī ir savādāka!... Es viņu katrā ziņā vēl dabūšu rokā!...

B u r a : Hahā!..., Iesācējs!... (Staigā pa istabu; var redzēt, ka omulība, kādu viņš bija sevī sataisījis, aizgājusi.)

V i š k o : Nu, dzer!... Labs vīns... (Ielej viņam.)

B u r a pieliek pie mutes, nogaršo: J—jā!...

V i š k o pēkšņi: Un kā viņa tevi ņēma priekšā!... Uztrāpīja!... Hahā!...

B u r a : Nu, kas tur ko smieties!... Nesaprotu...

V i š k o : Un tev tas nopietni ķēries pie sirds?... Nē, nudien, tu esi pavisam sašņurcis!... Neesi vēl norūdījies tā tad?... Varbūt jūti sirdsapziņas pārmējumus?... Hahā!

B u r a igni atmet ar roku.

V i š k o : Varbūt gribi braukt uz mājām... ģimenes tēvs... hahā?!...

B u r a nopietni: Ir lietas, par kuņģam nedrīkst zoboties!...

V i š k o : Savs svēts kaktiņš, ko?... Nu, nezobošos!... Viņi drīz būs klāt?...

B u r a izvelk pulksteni: Viņiem vajag būt katru acumirkli šē!...

Viško: Nu, tad tak mums viņi jāsaņem ar šampānieti!... (Piespiež zvaniņu.)

Sulainis ienāk: Lūdzu, kungli!...

Viško: Pāris pudeles klikò!... Un savas astoņas glāzes!...

Sulainis: Labi, kungs!... (Iziet.)

Bura atlaižas uz dīvāna, pārvelk ar roku pār pieri: Hū!... Tāds patikams nogurums... Šādas telpas mani arvien vispirms rada nogurumu... Šis gaiss, kurā alkohola tvaiki, kaut kādi smaržūdeņi... Tādas svešas un tomēr tik pazīstamas smaržas... Ugunis... Mums šodien bija ļoti garlaicīga sēde. Volkensteins ar nebija atnācis... Sievai es sacīju, ka mums šodien būs mazs mielasts kopā ar Volkēnsteinu...

Viško: Ā!... Ģimenes meli, kā Oļa teiktu!...

Bura: Vai zini, ko: es tomēr esmu bīstams subjekts!... Nu, piesitīsim!...

Sulainis ienāk ar šampānieti.

Viško: Tūlīt nomēģināsim jauno porciju!...

Sulainis noliek viņu un iziet: Lūdzu!...

Viško ieļej glāzēs šampānieti: Cauri!...

Bura savu glāzi izdzēris: Ech... (Skaļi, it kā gribēdams kādu pārlicināt): Nu, es tak tur nekā nevaru darīt!... Tas man iedzimts!... Tas man no tēva, saproti!... (Klusāk): Nē, traki patikams nogurums!...

Viško: Jā, iedzimtības teorija!... Hahā!...

(Aiz durvīm balsis, smiekli.)

Bura: Ah, viņi nāk!...

(Kalme, Elga Reiffers ienāk.)

Kalme: Labvakar, mani draugi!... Labvakar, sirsnībā!...

Elga: Sveiki, kungli!... Jūs tak nepārgaidījāties?... (Sasveicinās.)

Kalme: Oho!... Šampāniets jau galdā!... Tas ir lieliski!...

Bura skūpstā Elgai roku: Cik grūti jūs pēdējā laikā dabūt redzēt!...

Elga: Bet, mans draugs... nevaļa, nevaļa!... Mēs tagad iestudējam divas lugas nedēļā!...

Bura: Es trešdien biju pie jums: nav mājā, aizvakar biju: nav mājā... vakar: nav mājā!... Tur jau cilvēks tīri var izsamist!...

Elga: Pacietību, pacietību, mans draugs!... Hahā!... Labs nāk ar gaidīšanu!...

Viško: Bet... kur tad Vitas jaunkundze?... Es nesaprotu?.. (Spēlē traģiski.) Nē, es to nepārcietīšu!...

Elga ar patosu: Mans mīlais draugs... Vita Franc vakar aizbrauca ar kuģi uz savu dzimto Dancigu!...

Viško sauc: Cepelīnu man!... Pusduci cepelīnu!... Es viņu noķersu!... Atgriezīšu!...

Kalme: Bet, bērni, — iedomājiet, ka mums slāpst!... (Ar smaidu uz Buru.) Mēs braucām no teātra līdz šejieni veselu stundu!...

Bura: Na, nu!... Es izlūgtos bez katastrofām!...

Elga glāzi ar Buru piesisdama: Viņš melo, viņš melo, bezdievīgais!... Tas nav pa viņa spēkam manu sirdi no līdzsvara izlecināt!... Nu, prozīt!.. prozīt, Viško kungs!...

Viško liek glāzi pie mutes:

„Šis pēdējais malks, ko tagad tveru,
Tev, ļaunā, to par spīti dzeru!“

Tā laikam „Faustā“ sacīts!...

Elga: Jā, astoņdesmitais pārلابotais izdevums... ar koriģējumiem no Viško kunga!...

Kalme: Bērni, mēs šovakar dzersim!... Mēs dziedāsim!... Mēs mīlēsim!... Kā vesels bataljons Petrarku un Lauru!...

(Katriņš un Iza Stern ienāk.)

Viško: Urrā!... Urrā!...

Visi: Bravo!...

Viško vēl reiz iesaucas: Ur... (Aprauj, traģiski.)
Viņas tomēr nav!..

Katriņš: Labvakar, mani cienījamie!... (Sasveicinās ar Viško un Buru.)

Iza: Bon soir, messieurs!...

Kalme: Lūdzu, Iza, tikai ne franciski!...

Iza uzlec viņam uz ceļiem: Kā tad, mans inkvizitor, a?... Spāniski, grieķiski, portugāļu, austrāļu, orientāļu?... (Pie katra vārda rausta viņu aiz deguna.)

Kalme: Velnēns, velnēns, velnēns!...

Katriņš sit Viško uz pleca: Apmierinies, draugs, tava Vita jūtas laimīga!... Liek sveicināt un paziņot, ka uzglabāšot par tevi vislabākās atmiņas.

Viško pus nopietni, pus pa jokam: Nē, mīļie, bez jokiem!... Vai viņas tiešām nebūs?...

Iza: Viņš drīz sāks plūkt matus, šis bālais zēns!... Oho!...

Katriņš: Dodiet man dzert!... (Izdzer glāzi.)

Sulainis ienes Katriņa kažoku, kurā ietīta Vita Franc.

Katriņš: Ah, mans kažoks!... Lieciet viņu tur uz dīvāna!... (Sulainis noliek.)

Bura: Kādēļ tad tu te..., kažoku?...

Katriņš: Dēļ zagļiem, mans mīļais, dēļ zagļiem!... (Uz Viško.) Ernest, mans draugs, mūzika lai mierina tavu noskumušo sirdi!..., (Sēstas pie klavierēm, atskan jautras dejas meldiņa.)

Vita Franc izkūņojas no kažoka baletēzes kostīmā un jautrā dejā drāžas pa istabu.

Viško pārsteigts: Parādība!... Feja, feja!... (Vispārēji smiekli, visi piesit glāzēm un noraugās dejā.)

Viško: Mieru, mieru!... Vai jūs neapzināties, kur atrodaties!... Templī jūs esiet... O, Izida, Oziris, Venera, Diana, Kleo de Mèrode!...

Katriņš: Es izlūgtos!... Bez liekas sajūsmas!... (Spēlē.)

Vita nobeidz deju.

(Vispārēji aplausi.)

Visi: Bravo! Bravo!... Bis!...

Vita: Nē, es pateicos!... Šoreiz nē!...

Viško nolaižas viņas priekšā ceļos: Dievinu!... (Skaļāk.) Dievinu!..., (Kliedz.) Dievinu!... Šampānieti šurp!... Nektāru šurp!... Debesu rasu šurp!... Katriņ, tušu!...

Katriņš spēlē tušu.

(Vispārīga jautrība.)

Vita: Iedomājaties!... Tas trakais cilvēks (rāda uz Katriņu) paņēra mani no ģērbistabas, ietina savā kažokā, iecēla automobili un atveda šurp!...

Visi: Bravo!... Bravo!...

Vita: Bet par to viņš arī dabūja izsalties!...

Viško: Šampānieti no šīs kurpītes!... Šampānieti no šīs kurpītes!... (Velk viņai kurpi nost.)

Iza kliedz pa jokam: Es esmu greizsirdīga!... Kādēļ vienai tik daudz, bet otrai nekā!...

Bura pieceļas, ar glāzi rokā, ar kaistošiem vaigiem: Bērni, es esmu laimīgs!... Bērni, klausaties!... Nost visu lieko, piespiesto!... Būsim brīvī, jo brīvībā ir skaistums!... Lūk, tā ir dzīve, lūk, tā ir laime!...

Visi: Bravo!... Bravo!...

P r i e k š k a r s

Trešais cēliens

Piektā aina

Gleznotāja Viļņa darbnīca. Vienā sienā liels logs. Pie sienām pabeigtas un nepabeigtas gleznas, stūdiņas, ģipsa figūras. Stafeleja. Uz tās, — glezna: ziedos — sievietes stāvs, plīvurī tērpta figūra. Kušete. Telefons. Pa kreisi durvis otrā istabā.

Vilnis ar paleti rokā stāv pie stafelejas.

Robiņš sēž uz kušetes: Jā, tu jau tagad esi it labi ierīkojies.

Vilnis: Kas nu par sevišķu labumu... Tāpat vien kuļos... Bet galvenais — ir gaisma... Pavisam citādi var strādāt...

Robiņš: Nu, redzi, — tu kāp uz augšu... Pagājušā izstādē tavi darbi ieguva varen lielu ievēribu... Tā nemaz nav, ka mūsu tauta neprot mākslu cienīt...

Vilnis: Ak, ko, mīlais... Tauta, tauta!... Tas ir pavisam nepareizi... Tauta vēl tiešām nespēj māksliniekus, vismaz mūs, gleznotājus, uzturēt... Mūsu māksla mums vēl gauži maz ienes...

Robiņš: Jā, bet... tādā gadījumā... es nesaprotu... Pagājušā gadā tu dzīvoji jumta istabā, kaut kur Iekšrīgā, pustumsā, ēdi pusdienas „birģerzālē“ un biji īsts pesimists... Bet tagad, — pašam savs ateljè!...

Vilnis: Mīlais, to nedod māksla; to dod, — amats...

Robiņš: Amats?... Kā tā, — amats?...

Vilnis pieiet pie sienas, paņem kādu ģimetni bez rāmja, rāda viņam: Ko tu par šo saki?...

Robiņš: Es... nezinu...

Vilnis smaida: Nu, saki man... kas tur stāv rakstīts?...

Robiņš: Resna madāma ar zelta brošu un varen strupu degunu...

Vilnis: Nu, lūk., „Miķelsons un biedris“, — sāls, tauki un ādas, — vairumā un mazumā... Šitā resnā bāka ir tas biedrs... Lūk, mans amats!...

Robiņš: Ah, tu galvenā kārtā glezno portrejas?...

Vilnis: Jā... tas ir, — es negleznoju portrejas... es grēkoju portreju laukā!... Vai tu domā, ka šī bāka tāda izskatās, kā še uz audekla... Miļais, viņai piedesmit seši gadi!... Man tā tad jāgrēko pret dievu un pret cilvēkiem... Un par šo manu grēku sāk izplatīties slava!... „Miķelsons un biedris“ pastāsta kaut kādam „Plikausim un dēlam“, ka Agenskalnā, Agnēses ielā Nr. 17 dzīvo mālderis, kurš taisa dikti smukas bildes... „Plikausis un dēls“ otrā dienā zvana man pa telefonu, — tu redzi, pat telefons man ir... Tā tad, — Plikausis zvana pa telefonu: vai nevarot uzmālēt viņu ar visu pulkstenķēdi?... Var, — kāpēc tad nē!... Lūk, kā radās tas ateljē...

Robiņš: Tā tad, — pilsoņu padevīgais kalps?...

Vilnis: Jā, iznāk tā... Sirdsapziņa reizēm brēc neizturami... Bet ko tu darīsi!... Tagad man iespējams vismaz pa starpām ziedot brīžus arī īstai mākslai... Un nevar sacīt, ka arvienu būtu tikai speķis jāglezno... Reizēm gadās arī interesants darbs... Ir tādas sejas... un figūras, kurās gleznot, — tīrais prieks!... Ko, tu tak nenoliegsi, ka mūsu pilsoņu aprindās arī ir interesantas sievietes?...

Robiņš atmet ar roku: Blēnas!... Zosis!...

Vilnis: Ai, tā nesaki!... Man ir piedzīvojumi...

Robiņš: Tur tak nav nekā īsta... Tas viss ir viltus, māņi... tas viss ir, — meli!...

Vilnis: Jā, bet skaisti meli!...

Robiņš: Nu, ja tev arī meli var būt skaisti, tad var redzēt, ka tās tavas „aprindas“ arī tevi sāk vilkt zaņķī iekšā!...

Vilnis: Lēnām, lēnām, puis'!... Es jau nemaz negribu mūsu pilsoņus ideālizēt, bet — atzīsti — kā maksliņieks, es viņu vidū tak jūtos omulīgāki nekā starp tādām neattīstītiem ļaudīm... Es jau nesaku, ka mūsu sabiedrības zemākie slāņi ar laiku neattīstīsies, — viņi savā mākslas saprašanā varbūt pat pārspēs pārējos, bet pagaidām mūsu „labākās“ aprindas tomēr ir tās vienīgās, kur patiesi saprot mākslu...

Robiņš: Haha!... „Miķelsons un biedrs“!

Vilnis: „Miķelsons un biedrs“, — tas vēl ar abām kājām mazpilsonībā, bet ir vēl daudz citu ģimeņu... Tu, kā redzu, atkal sāc staigāt pa iemīto teku atpakaļ... pie agrākiem domu biedriem... uz galējo kreiso...

Robiņš: Jā, patiesi... Kad tu zinātu, kā es esmu naidā iededzies pret šo pūcu ligzdu, pret mūsu, tā saucamo pilsonību, šo jumpravu ar šmiņķētiem vaigiem un sen pazaudētu nevainību... patiesi!...

Vilnis: Kas tad tas, — tā, vispārīgs, teorētisks savilņojums vai kas personīgs?...

Robiņš: Tā pārliecība, tā teorija jau man ir sen, bet pēdējā laikā bij arī viens personīgs piedzīvojums vai, teiksim, pārdzīvojums, kuŗš, tā sacīt, lika man sadedzināt visus tiltus...

Vilnis: Ā, tas ir interesanti!... Nu, vaļā!...

Robiņš: Man vēl... grūti nākās par to runāt: piedzīvojums vēl pārāk svaigs... Un tomēr... patiesību runājot, es pie tevis nācu taisni ar nolūku, — sirdi izkratīt... Esmu pēdējā laikā izdzīvojies no draugiem... Bet mēs tak kādreiz viens otram izstāstījām savas slepenākās sirdsdomas... Tā tad, — kā jau teicu, — piedzīvojums vēl pārāk svaigs un es vēl nevaru vienaldzīgi runāt, bet tas nekas...

Vilnis: Vaļā, tik vaļā!...

Robiņš: Redzi, es biju iemilējies... Tici man: galīgi!...

Vilnis: Tas ir pilnīgi dabīgi un es ticu... Kas tāda?...

Robiņš: Viņa bija man amata biedrene, — sko-

lotāja... Patiesībā: guvernante... Vārds nav no svara, bet — lai iet arī vārds: Erna Riekstiņ... Man viņš izliekas ļoti skaists, vai nē?...

Vilnis: Jā, nekas... Erna Riekstiņ... Hm...

Robiņš: Tu viņu pazīsti?...

Vilnis: Nē, nevaru iedomāties, bet vārds dzirdēts, — patiesi dzirdēts... Nu, tālāk...

Robiņš: Es viņu uzskatīju par ļoti attīstītu sievieti... varēju ar viņu par visu ko runāt un mūsu spriedumi tā puslīdz saskanēja... Mēs kopā lasījām, gājām teātros un... es biju tik laimīgs, kā vēl nekad savā mūžā... Es viņai neatklāju savas jūtas un arī viņa klusēja par savām, bet man šķita, ka mēs saprotamies... Kādas konzekvences es no tam vilku, to tu vari iedomāties!... Tu zini: es esmu pašlavīgs cilvēks... Es ticēju, ka viņa būs ar mani valširdīga... Un visu laiku man arī nebija iemesla par viņu šaubīties... Mēs pat noslēdzām „tu“-brālības... Te es sāku novērot, ka viņa paliek tāda savāda... Nekā nesaka, tāpat kā arvien iet savās stundās, mēs ik dienas pēcpusdienās satiekamies, bet kaut kas tomēr vairs... nav tā... Kādu dienu es eju uz pilsētu... Nez' kā tas nāca, domās nogrimis būdams, biju iegriezies kādā sānieliņā uz otru pusi... Uzminu kādam uz kājas, paceļu galvu, redzu: mana Erna un kāds kungs ar lūsa krāģi... Brīnos, paceļu cepuri, paeju garām... Vakarā prasu Ernai: čto sei son označaeť?... Esot bijis viņas patrons, pie kura viņa stundas pasniedz... Un tāda savāda... tā kā nosarkst... Es prasu: kā tad jūs te satīkaties?... Viņam esot Pārdaugavā darīšanas bijušas un tad viņi kopā esot atbraukuši... Jā, kas tad tur sevišķs? — jau pavisam nepacietīgi piemetina viņa. Es saku: fakts par sevi jau nav nekas sevišķs, tikai sevišķa tava uztraukšanās... Nu, tā paliek... Iet, apmēram, viss tā kā pa vecam, bet iekšēji nav tomēr vairs saskaņas... Vienā jaukā dienā Erna paziņo, ka viņa pāriešot uz citu dzīvokli, — lielāku... Es pabrīnos, pasmējos, — sak', vai precēties esi nodomājuse?... Un — kur tev tās ienākšanas?... Jā, te, šinī istabiņā, salstot un maksa par stundām viņai esot paaug-

stināta. — „Ā, tad sevišķu nopelnu dēļ?“ — es paironizēju. — „Nē, manu skaisto acu dēļ!“ — tā spītīgi atbild viņa. Nu, turpinājums vienkāršs. Viņa pārgāja uz jaunu dzīvokli, nu, un jaunajā dzīvoklī radās arī jauns gars... Kādu dienu es pa logu redzu: sēž pie viņas viesis, tas pats patrons ar lūsa kažoku... Aizgāju mājās un gribēju galvu pret sienu triekt... Protams, izrādījās: romāns... Viņš viņai maksā to dzīvokli, pērk cepures un mēteļus... Es pārtraucu sakarus... Bija asa saruna, kurā es, varbūt, nebiju diez cik smalkjūtīgs, bet taisns... Tas viss!...

Vilnis: Pazīstams stāsts... Tas tomēr ir labi, ka tu esi spējis sevi savaldīt...

Robiņš: Un neesmu noslicinājies vai palicis par dzērāju?... Bija, bija tādas domas... Bet tad es nācu pie slēdziena, ka viņa nav manas dzīvības vērtā... Arī tagad vēl man sirdī verd, bet tās ir vairāk dusmas neka sāpes...

Vilnis: Ē, brālīt...

Robiņš: Es jūtos apvainots savās svētākās jūtās, — savā ticībā. Es tak visu ko varēju iedomāties... Nu, pārvērtējusi mani, — atradusi citu labāku, dziļāku, skaidrāku... Atklāti man to pasaka... Nu, protams, sāpes, bet es nejostos apvainots... Bet tā uzreiz: mīļākā, par naudu liekas uzturēties... Kur nu visas idejas, — kur tas, ko lasījām, ko pārrunājām?... Es vēl pat pielaižu; jauns puisis sagrozījis galvu; smuks, iznesīgs pilsoņu dēliņš... Nu, un — sieviete paliek sieviete; ardievu idejas un pārlicība!... Arī tas nāk priekšā!...

Vilnis: Ak, tad nav tā?!...

Robiņš: Tad nē jē!... Precējies vīrs ar ģimeni...

Vilnis: Ā, precējies!...

Robiņš: No tās slakas, kurš jau nu nekad neatstās savu sievu un neņems kaut kādu Ernu Riekstiņ!... Advokāts... Diezgan populāra persona...

Vilnis sāk interesēties: Ā, advokāts!...

Robiņš: Jā, gribi... Es tev varu pat viņa vārdu pateikt, bet... kā noslēpumu... Es negribu, ka tas nāk gaismā... citādi viņa vēl nodomās, ka es aiz zemsirdības

esmu viņai atriebies!... Lai viņa staigā savus ceļus pilnā mierā!...

Vilnis: Nu, bet kā tad bija tā advokāta vārds?...

Robiņš: Bura!...

Vilnis pārsteigts: Bu—ra?!...

Robiņš: Jā!... Tu brīnies?... Tu viņu pazīsti?...

Vilnis: Nē, nē... Bet — Bura... (Nosēstās uz dīvāna.) Es tik tā zinu... To es nebūtu domājis, to es nebūtu domājis...

Robiņš: Jā, jā... Nu, redzi, kā tas ir!...

Vilnis: Tā... tā... jā... Tā tad tu to lietu izbeidzi, ko?.. Galīgi izbeidzi?...

Robiņš: Jā... divas nedēļas neēdu... izkritu miesās...

Vilnis pēkšņi tops jautrs: Jā, miesās tu tiešām esi izkritis... Vispārīgi nemot, es tavu soli pilnīgi akceptēju... Tu esi malacis... Tikai tavu uztraukumu par sieviešu dzimumu neatzistu... To lietu vajag ņemt vieglāki, saulaināki... Neprasīt no sievietes to, kas nav viņai pa spēkam... Ņemt viņu tādu, kāda viņa ir... Arī ārpus tās lielās nopietnības ir skaistas sfēras...

Robiņš pasmaida: Pārāk māksliniecisks uzskats... Tas man, vienkāršam mirstīgajam, neder... (Zvans.) Kāds nāk pie tevis...

Vilnis: Jā, es zinu... Kāda dāma... Es gleznoju viņas portreju...

Robiņš: No smalkajām!...

Vilnis: Jā, no smalkajām!...

Robiņš: Nu, tad jau man būs jālaižas lapās...

Vilnis: Jā... tas ir... kā tu gribi...

Robiņš: Nē, saprotu, saprotu...

Vilnis: Piestaigā biežāk...

Robiņš pasmaida: Kā jau tādās reizēs mēdz sacīt...

Vilnis: Nē, nopietni... Ati... Tu tomēr esi cilvēks, ar kuru var no sirds izrunāties... pasēdēsim kādreiz kopā pie glāzes vīna... Bet nu man jālaiž tā dāma iekšā... Te ir otra izeja, — uz sētu, — te man tāda tumša ista-

biņa... Caur to... (Izlaiž viņu pa kreisi, tad steidzas pie āra durvīm.)

Vilnis ielaiž Lidiiju; viņa kažokā, ar boā, mazliet apsnigusi: Ahā!... Tu jau esi īsti pēc sniega vīriņa, Lil!.. Un viena pārslīņa taisni uz paša deguntiņa!... To vajag noskūpstīt!...

Lidiija vairās: Nedarbis!... Laid jel!...

Vilnis: Lai es šo laižu!... Nu ir riktīgi!... (Skūpsta viņu, tad atlaiž vaļā, saķer abas viņas rokas un sajūmināts skatās uz viņu.) Un kādas rozes sals uzgleznojis vaigos!...

Lidiija: Brr!... Stingri viņš mani izņēma cauri, tas sals!...

Vilnis: Nu, parādi zobīņus, kaķēn!... Nu, nu!..

Lidiija: smejas: Tas ir gan posts ar tevil!...

Vilnis: Tā, tā, tā!... Tā, tā, tā... Ak, tad nosali gan, ko?... Nu, tad vajag pakustēties!... Tad iesim, sudmalīnās!... (Saķer viņu aiz rokām un abi smiedamies griežas sudmalīnās.)

Lidiija: Pietiks!... Pietiks!... Galva griežas riņķī!...

Vilnis: Pū!... (Nolaiž viņu uz divāņa.) Un nu mēs atvilksimies!... (Noņem viņai boā.)

Lidiija: Pag', pag', — cepuri es pati... Tu man arvien izjauc matus... (Noņem cepuri.)

Vilnis: Bet cimduš, — tos gan es...

Lidiija: Jā, cimduš tu vari... Bet papriekš mētelī... (Novelk ar Viļņa palīdzību mētelī un atkal apsēžas uz kušetes.)

Vilnis nolaižas viņas priekšā ceļos un novelk vienu cimdu; noskūpsta viņai roku.

Lidiija: Au!... (Grib izraut roku.)

Vilnis: Kas tad tas?... Nadziņš sāp, ko?... (Pāpūš virsū.) Pū, pū!... Tas pāries, tas pāries... Un nu, — otru cimdu... (Novelk cimdu un skūpsta otru roku.) Laba, laba rociņa, laba... (Sarauc pieri.) Fā, atkal šis riņķis ar lielo brīljantu... Es arvien saduru uz viņu lūpas...

Lidija smejas: Bet es tak aizmirsu, es patiesi aizmirsu, ka pie tevis nedrīkst to riņķi līdzī ņemt!... (Novelk viņu.) Lūdzu, paglabā vestes kabatā, bet tikai pielūko, — neieķīlā lombardā!...

Vilnis krata pirkstu: Li!... Kas tā atkal zobosies par nabaga mākslinieku!... (Iebāž gredzenu kabatā.)

Lidija: Nu, saki man, Ro, ko mēs šodien darīsim?...

Vilnis: Ko mēs šodien darīsim?... (Komiski pirkstu gaisā pacēlis.) Mēs gleznosim...

Lidija: Tikai?...

Vilnis: Mēs skūpstīsimies...

Lidija: Tikai?...

Vilnis: dzied: „Mēs dīsim un skriesim un lēkāsīsim!“ Lūk, šitā!... (Saņem viņu aiz rokām, abi griežas valsa taktī.) Trallaralla, ralla ralla... rallallalla!...

Lidija: Traks, traks! (Apliek viņam rokas ap kaklu.) Ro, kad es pie tevis atnāku, tad es it kā atdzimstu!... Pavisam cits cilvēks topu, nūdien... Te ir tik gaiši, tik silti... Un tu visas lietas ņem tik vienkārši... Vai zini, Ro, kas man vakar ienāca prātā: mēs tak vēl ne vienreiz neesam strīdējušies!...

Vilnis komiski: Tu gribi strīdīties, jā?... Tu gribi strīdīties?... To tūlīt var dabūt gatavu?... Vai tu domā, ka es neprotu strīdīties?...

Lidija: Nu, tak stājies jel!... (Pīesit ar kāju.) Mierā!... Ļauj man turpināt!...

Vilnis saraujas, komiski: O!... Lūdzu... lūdzu... turpini savu slavas dziesmu sev un man un (patētiski) saulei!... Tu zini, Haraldam Eldgastam ir tāda grāmata ar uzrakstu „Tev un saulei!“ Es arī uztaisīšu vienu gleznu, uz kuņas būs saule un tu, pilnīgi iekš neglīzē, un paraksts būs „Tev un saulei!“

Lidija: Fui, kāds tu brutāls!... Ļauj tak man turpināt!... Un tad, redzi, man traki patīk, ka tu visu ņem tik vienkārši...

Vilnis: To tu jau sacīji!...

Lidija: Fui, kāds tu!... Tu ņem tik vienkārši un nekā neprasi un nelauzi galvu ar veltīgām domām: kas būs un, — kā būs?... Tu neuzstādi nekādas prasības... Tu neiztāsi no niekiem traģiku... Tu mani ņem tādu, kāda es esmu... tu mīli mani šodien un neprasi, kas būs rīt...

Vilnis: Saki skaidri: tu neprasi, lai es šķiros no sava vīra un nāku pie tevis, lai tad mēs divatā spēlētu to smuko spēlīti, kuŗa saucās „viņš un viņa kuŗ zobus vadzi“... Tā ir dažkārt ļoti interesanta spēlīte, bet atstāj sliktu iespaidu uz veselību...

Lidija: Haha, tu reizēm esi tīri asprātīgs, Ro!...

Vilnis: Es lūdzu, — arvienu!...

Lidija: Un tad — man patīk, ka tu neesi greizsirdīgs...

Vilnis: Uz ko tad?... Uz tavu Alfu?... Uz vīriem mīļākie nemēdz būt greizsirdīgi: tā veca mode!... Vīrs, tas tā, — v poradke veče!... Bet ja tu, Li,... kādreiz tā... kādu citu... tad sargies!... (Komiski izpleš pirkstus, skrej viņai pakaļ, viņa bēg.)

Lidija: Ūja, vilks!... Ūja, vilks, — ū!... Hahaha!... (Viņi abi aizrāvušies no savas spēlītes, uzreiz atskan zvans.)

Vilnis apstājas, paceļ pirkstu gaisā: Tss!...

Lidija: ieplok kaktiņā aiz kamīna.

Vilnis spēlē, traģiski: Viņš!...

Lidija: Ei, tu!... Neesi nu bērns... Paskaties pa logu...

Vilnis: smejas: Un tu pielaid arī tādu varbūtību, ka viņš tas varētu būt...

Lidija: Nu, un tu domā, ka viņam nevar kādreiz ienākt prātā apciemot tevi, kā vecu draugu?...

Vilnis: Haha!... Un nopirkt kādu manu gleznu?... Viņš nu gan, jādomā, nedod ne piecas kapeikas par manu draudzību...

Lidija: Nē, bet tu paskaties, kas zvana...

Vilnis pieiet pie loga, atlec nost, komiski: Ach!... Iedomājies: viena glauna dāma piebraukusi ar divjūgu... (Otrreiz zvans, nepacietīgs.)

Lidija: Ko tu saki, — dāma?...

Vilnis: Nu, bet skaista!...

Lidija: Netaisi nu jokus, Ro!... Man, protams, jāiet tumšajā kambarī?...

Vilnis: Jā, jā... Es pēc iespējas drīz vadīšu viņu laukā... Un, Li, tu pa tām vari maķenīt atvilkties, jā?... Mēs tak šodien drusku pagleznosim... jā, jā, mīļo kaķīt!... Tu tak zini: tikai piecas nedēļas līdz izstādei!...

Lidija: Nu, labi, labi!... (Paņem viņas drēbes un ienes istabā pa kreisi; Lidija ieiet tur.)

Vilnis iet pa trepēm lejā, atdara durvis.

Porīna kundze ienāk lepni gērbusies, ap 35 gados veca: Ach... Jūs pats esiet gleznotājs, Viļņa kungs?...

Vilnis: Jā, cienītā...

Porīna kundze pasmaida: ...kundze... Un jūs tokš mālējiet ar' portrejas... Man teica Bindelstein jaunkundze... Jūs viņu ar' esiet mālējuši...

Vilnis: Jā, gluži pareizi, cienītā kundze...

Porīna kundze: Un cik tad jūs ņemiet par vienu portreju?...

Vilnis: Tas nav cieši noteikts... Tas atkarājas no tam, cik katrs spēj maksāt...

Porīna kundze: Nu, cik jūs ņemtu no manis, piemēram, ja jūs mani uzmālētu?...

Vilnis: Simtu piecdesmit...

Porīna kundze: Hm... hm... nu, jā... to es jums ar' maksātu... Bet sakiet, vai tas ilgi dūrēs?...

Vilnis: Tas atkarāsies pilnīgi no cienītās kundzes pacietības... tas ir... cik ilgi no vietas jūs varēsiet nosēdēt...

Porīna kundze: Un nemaz nav brīv kustēties?...

Vilnis: Ak, nav jau tik traki!... Jūsu gīmetni, piemēram, es apņemos uzgleznot triju nedēļu laikā, pa diviem seansiem nedēļā, tā pa divas stundas...

Poriņa kundze: Ā, nu, tas ir labi!... Un tad... hm... saki, vai tā bilde tiks ar' izstādīta...

Vilnis: To es nezinu... Tas atkarāsies no izstādes komitejas... Jūs, cienītā kundze, vēlētos, lai viņa tiktu izstādīta?...

Poriņa kundze mazliet neveikli: Jā, es tā gribētu... Varbūt jūs parūpēsaties...

Vilnis: Kā jau teicu, tas neatkarājas no manis... Bet daudzas no manām gleznām ir tikušas izstādītas...

Poriņa kundze: Jā, un tad?... Jūs gleznojat šeit jeb nāki, arī uz māju?...

Vilnis: Man tas vienalga... Man nav nekas pretim: es varu iet arī pie jums uz māju, cienītā kundze...

Poriņa kundze: Ach, nē, nē... es braukšu šurp...

Vilnis: Cienītā kundze, ja tas jums par apgrūtinašanu, es varu arī iet pie jums uz māju...

Poriņa kundze: Ach, nē, nē... Tas ir tāds patīkams mocījums, — pārbraukt pār Daugavu... Un tā kā mums pašiem savi zirgi...

Vilnis: Kā vēlaties...

Poriņa kundze ar lornjeti aplūko uz stafeles: Sakiet, tā ar' portreja?...

Vilnis: Nē, tā ir glezna...

Poriņa kundze: Bet tas tokš nav tā... no galvas?... Tas tokš ir no dzīva sievieša?...

Vilnis ar smaidu: Ja tas jūs, kundze, interesē: jā!...

Poriņa kundze: Sakiet, kur jūs nemiet tādas sievietes?... Tas laikam maksā daudz naudas, lai nāk stāvēt tā... gluži bez kaut kā...

Vilnis: Jā, protams, tas notiek par maksu...

Poriņa kundze: Tām tokš vajag būt nožēlojamām personām, kuŗas tā... gluži bez kaut kā...

Vilnis: Nebūt nē, kundze...

Poriņa kundze: Ach, nesakiet tokš man!... (Duŗ ar lornjeti gleznā.) Vai tas nav pārspilēts, — tādas formas?...

Vilnis: Nē, kundze!...

Porīņa kundze: Na, to personu es vēlētos redzēt!... Kad es varu nākt uz pirmo seansi?...

Vilnis: Teiksim, kundze, rīt!... Vienos!... Ja jums nekas nav pretim!...

Porīņa kundze: Ach, nē!... Tas ir labi!... Nu, sveiki!... (Sniedz viņam; cerē, ka viņš to noskūpstīs, koķeti): Ach... jūs... formu gleznotājs!...

Vilnis saņem sniegto roku: Uz redzēšanos, cienītā kundze!...

Porīņa kundze mazliet neapmierināta aiziet; Vilnis pavada viņu līdz trepju galam.

Lidija izskrien no blakus istabas; viņai mugurā viegls chitons; kājās zandales; rokas kailas; uzbudināta: Ak, šī žagata!... Tas ir kaut kas kolosāls!... Ko viņa te visu nesarunāja!...

Vilnis: Jā, burvīgs eksemplārs!... Tu viņu pazīsti, Li?...

Lidija: Kā nu nē!... Malkas tirgotāja cienīgā!... Bet redz', kāda liekule!... Hahaha!... Lai viņu izstādot!... Es domāju, ka tu sāksi pilnā kaklā smieties!...

Vilnis: Jā, lai viņu izstādot!... Haha!...

Lidija: Bet politiķis tu esi: honorārs atkarājas no tam, cik katrs spēj maksāt... Nu, tad laikam gan neviens neatsakās no uzstādītās summas?...

Vilnis smaida: Pa lielākai daļai, — nē!...

Lidija pēkšņi, dūsmīgi: Un tad, — kas viņai ko iebilst par manām formām!... Ko domāties: „vai tas nav kaut kas pārspilēts, tādas formas?“ Un tad: „Na, to personu es vēlētos redzēt!...“ Acis es viņai būtu izskrāpējusi!...

Vilnis smejas: Haha!... Es varu iedomāties, ka mans kaķēns tur, tumšajā kambarī, trina nadziņus gar sienu!... Nu, parādi, vai ir asi!... (Skūpsta pēc kārtas viņas pirkstus.) Bet kad tu būtu redzējusi, kā viņa ar mani koķetēja aiziedama!... Pastiepa roku, bet nu tā, — riktīgi priekš skūpstīšanās!...

Lidija: Un tu, — nekā?...

Vilnis: Nē, — es kā klupu klāt, tā viņa i nodrebēja!...

Lidija: Ei, tu! No šitās es nebīstos!... Bet tu, vispārīgi, Ro, pielūko!... (Draudē,) Kad es ķersu!... Vispārīgi, tev te nav nekāda portreju gleznošana, — vari iet mājās!...

Vilnis: Jā, bet saki, ko tad lai es daru, kad viņa kā uzēdusies: te un te!...

Lidija: Ja te pie tevis ierīkosies tāda portreju darbnīca, tad es tak nevarēšu tevi apmeklēt!...

Vilnis: Nu, jā!... Es katrā ziņā mēģināšu no viņas atkratīties!... Bet nu, kaķīt, mēs gleznosim!... Lūdzu, uz troņa!... (Paņem viņu aiz rokas un ved uz paaugstinājumu.) Tā, lūdzu!...

Lidija: Bet ne pārāk ilgi, Ro!...

Vilnis: Pavisam ātri... (Nosēdina viņa.) Lūdzu, mieru!...

Lidija: Ha... Lūdzu, mieru!... Mani krenķē, ka tu neatzīsti, ka es tevis dēļ uzupurējos!...

Vilnis: Li, tu uzupurējies mākslas dēļ!... Iedomājies: lielās, svētās, cēlās mākslas dēļ... (Sāk strādāt pie gleznas.) Mans „Pavasaris“ tiks izstādīts Rīgā, Petrogradā, Maskavā, Parīzē un San-Franciskā... Viņu iegūst par 100,000 frankiem Luvra muzejs, Parīzē... Un Li kļūs nemirstīga līdzās citām mūžīga skaistuma reprezentētājām, sākot ar Beatriči un beidzot... nu, tas vienalga... Lūdzu, pastiep pa vienu centimetri uz priekšu labo kāju, Li!... Paldies... (Trallina kaut ko un glezno; pēc pāris acumirkļiem)

Lidija: Ro!...

Vilnis: Jā?...

Lidija pastiepj labo kāju stipri uz priekšu: Vai tā ir labi, Ro?...

Vilnis: Bet tak ne tik daudz, Li!...

Lidija: Ak, ir par daudz, ko?... (Izliekas apvainota.) Par daudz, ko?...

Vilnis: Tak ne jau, nē!... (Steidzas pie viņas, no-
metas uz paaugstinājuma pakāpēm un skūpstā viņas
kāju.)

Lidija: Nu, pietiks!... Ejiet pie darba, mans
kungs!... Es iedomājos: ja manā vietā sēdētu Poriņa kun-
dze, Ro!... Haha!...

Vilnis: Fui, Li, — kāda tev neveselīga fantazi-
ja!... (Iet atkal pie gleznas.)

Lidija: Va—ai, cik garlaicīgi tā sēdēt!... Stāsti
man kaut-ko... labi skaistu!...

Vilnis: Pasaku, ko?...

Lidija: Nu, pasaku!...

Vilnis: Es zinu vienu interesantu pasaku!... Varu
tev to pastāstīt!... Bet tad tev man jāapsola, ka neņemsi
pārāk pie sirds šīs pasakas notikumus... kā tu izturēsies
pilnīgi vienaldzīgi, jo nevajag aizmirst, ka visas pasakas
parasti beidzas labi...

Lidija: Es nekā nesaprotu... Stāsti tik, — gan
tad redzēsim!...

Vilnis: Man tomēr bail, ka šī pasaka neizjauc
mums visu šo dienu...

Lidija: Bet, Ro!... Ko tu runā!... Kas tev kaiš,
galva sāp, ko?...

Vilnis: Nu, tad labi!... Vienreiz tā pasaka tā kā
tā jāstāsta!... Tā tad, — uzmanību!... Vienā zemē dzīvo-
ja viens cienījams nama turētājs un viņam bija jauna un
skaista sieva... Bet viņš pats arī nebija vecs... un viņiem
bija dēls, bet tas šai pasakā nespēlē nekādu lomu... Bet
skaistā sieva nemilēja savu vīru... vismaz nemilēja tā, kā
vajag... Viņa milēja kādu citu, bet tas arī šai pasakā
nespēlē nekādu lomu... Viņa milēja kādu citu un bija
laimīga, bet viena doma nedeva viņai mieru: redz', kāds
mans vīrs labs un kāda es slihta!... Un tas sarūgtināja
viņas dzīvi!... Un varbūt viņa pat domāja: ak, kaut mans
vīrs man paliktu neuzticīgs!... Tad mēs būtu, — kvit!...
Un es justos tā, it kā man būtu rokas atraisītas!... Bet
viņa dzina no sevis projām šo domu un deva vietu otrai:

„Ja viņš man tā, tad es viņam gan rādītu!...” Bet viņas mīļākais...

Lidija: To pasaku tu pašlaik tikai sacerē, Ro!...

Vilnis: Ak, nē, — es viņu lasīju kādā grāmatā!...

Lidija: Nemelo!... Tas ir par mums, — par Alfu un mani...

Vilnis: Nieki!... Klausies tālāk... „Netaisi nekādu tragēdiju!” mācīja skaisto sievu viņas mīļākais...

Lidija: Tas mīļākais esi tu, Ro!...

Vilnis: Vai tev prāts!... „Netaisi nekādu tragēdiju!” teica mīļākais, „un ņem to lietu tā, kā es viņu ņemu!...” Un viņa tad nogrima domās un neteica nekā... Un kādā jaukā dienā mīļākais varēja tai skaistajai sievai atklāt: „Tas ir noticis!... Tavs vīrs tev ir palicis neuzticīgs!... Man ir pierādījumi!...”

Lidija uzbudināta: Ro, ko tu runā!...

Vilnis: Bet mīļākais teica: „Nu, saņem jel savus piecus prātus kopā!... Kas tad ir noticis? Dzīve vienkārši izlidzinājusi vienu mazu netaisnību!... Tev nav tiesības viņam kaut ko pārnest, — to es tev tak varu ar pilnīgu tiesību sacīt... ja tu viņam kaut ko pārmetīsi, ja tu raudāsi un draudēsi ar pašnāvību, tu būsi liekule... Bet es liekulību nevaru ieredzēt!... Tā tad, — lai paliek viss pa vecam, lai tie mazie dzīves meliņi iet savu gaitu... jo, ak, cik dzīvē daudz to melu, tikai mēs tos neievērojam!...” — „Lai”, teica tās mīļākais; „tu savam Alfam neizteiksi nevienu pārmetumu!...”

Lidija nolēc no paaugstinājuma: Ro, tas nav tiesa, ko tu saki, — tas par Alfu!...

Vilnis: Apmierinies, Li, un esi prātīga — tas ir tiesa!...

Lidija: To tu esi izdomājis!...

Vilnis: Li, tu mani apvaino!...

Lidija: Tad, — pierādī!... Kur ir tavi pierādījumi?...

Vilnis: Es tev tikai varu minēt tās sievietes vārdu: tā ir jūsu bijusē mājskolotāja Erna Riekstiņ!...

Līdija: iekliedzās: Tā!... Tā!... (Rokas dūrēs savilkusi.) Ro, tu nejoko ar mani!...

Vilnis: Vissvētākā patiesība!...

Līdija uzbudinājumā pieskrien pie tālruna: Lūdzu, deviņpadsmit trīs!... Kas pie tālruna, — tu, mam?... Runā Lida... Redzi, mam, lieta ir tāda... Tu tak zini, kur dzīvo tā mūsu bijusē mājskolotāja, tā Riekstiņa jaunkundze?... Redzi, es pašlaik esmu Agenskalnā... jā, jā, pie Čakstiņa kundzes... Un tad es domāju, ka... ka... es pie viena varētu uzmeklēt to jaunkundzi un... lūgt, vai viņa atkal neņemtu mūsu zēnu mācībā... Redzi, es nepavisam neesmu mierā ar mūsu jauno skolotāju... Kā?... Īrbju ielā Nr. 9?... Paldies... Uz pusdienu būšu mājās... jā... Alfs zvanīja?... Būs tikai uz vakariņām. Labi..., jā... (Atkrit kā nespēkā uz dīvāna.) Saki, kā tu to dabūji zināt?... (Raustās elsās,)

Vilnis: Te nupat bija kāds mans paziņa... kāds skolotājs... viņas līgavainis... tas man nejauši izstāstīja...

Līdija histēriski: Es to nepārdzīvošu!... Es to nepārdzīvošu!...

Vilnis noliecas pie viņas: Tu nedarīsi nekādas muļķības, Lī!... Tu būsi prātīga, Lī!... (Skūpst viņu uz kailā kakla.) Nu, apmierinies jēl, apmierinies!... Nu, lūk. kādas jūs sievietes!...

P r i e k š k a r s

S e s t ā a i n a

Otrās ainas dekorācija

Priekškaram paceļoties, Erna sēž atzveltnes krēslā, bet Bura viņai iepretim uz dīvāna.

Erna: Tas ir labi, mīlais, ka tu šodien atnāci!... Es tevi tā gaidīju!... Es nezinu, kāpēc, bet man šodien tik sevišķi grūti ap sirdi!...

Bura: Nu, redzi, Erna!... Tu man nekā nedrīksti pārmest!... Nekad, saproti!... Es daru visu, ko varu!...

Man šodien tik svarīga diena, — liela, liela prāva priekšā un tomēr es pie tevis atnācu!... Princesīt, tu man nekad nedrīksti pārmest!... Nu, saki, princesīt, kas tad tev tik smags uzgūlies uz sirsniņas?...

Erna: Ak, Alf, es tik daudz esmu domājusi, tik daudz!...

Bura: Nu, kamdēļ tad tu nomoci savu galviņu ar domām, princesīt?... Tev nevajag domāt, — atļauj to man!...

Erna: Alf... es netieku galā ar vienu jautājumu...

Bura saņem viņas roku: Kas tad tas tāds ir par jautājumu, princesīt?

Erna: Es nesaprotu, kādēļ tu arvien izvairies... kādēļ tu nogriez sarunu uz citām lietām, kad es ierunājos par to... par to, kas man... gaidāms...

Bura nesaprot: Par to, kas gaidāms?

Erna: Nu, jā... par savu... stāvokli...

Bura vienaldzīgi: Ak, tā... nu, princesīt, nu... kas tad tur... es tur neatrodu nekā sevišķa...

Erna mazliet izbrīnījusies: Tu tur neatradi nekā sevišķa?

Bura jūtas neveikli: Nu, jā... tas ir... es atrodu, ka tas ir it dabīgi... ka tas nav nekādas pārdomāšanas, ne galvas lauzišanas vērts... Mēs tak neesam vainīgi...

Erna: Es nesaprotu... Tu saki: mēs neesam vainīgi?...

Bura: Nu, jā... ka tas tā iznācis... Mūsu mīlestība nezina apdomas, nezina robežu... Erna, tas tak ir tik jauki, ka mēs viens otram pilnīgi piederam!... Un tu nedomā, Erna... klausies, tu neiedomājies... ka es tevi mazāk mīlēšu...

Erna nervozi: Es tiešām nesaprotu... Kā tu šodien savādi runā... Kāpēc tu lai mani mazāk mīlētu?...

Bura: Nu, protams, protams... Tas ir pareizi... Kā nu tā varētu domāt!... Vispārīgi... kopā saņemot: tev nav it ne par ko jā rūpējas... Dzīvo, dari, kas te patīk... Ja gribi — izej, ja negribi — sēdi istabā... Es par visu gādāšu... Es gribu, lai te man būtu tāda maza, klusa pa-

radizīte, kur es pēc darba un pūlēm varētu atrast dažas stundas laimes un atpūtas...

Erna sērīgi: Dažas stundas atpūtas...

Bura: Nu, jā... ko lai dara, princesīt... Man jau ir tāda nolādēta profesija!... Līdz šim jau vēl kaut kā varēja iztikt... bet uz priekšu... (Ar teātrālisku žestu.) Princesīt, man liekas, ka es nobeigšos!... Mana prakse tā pieņemamas... Un svarīgas vien prāvas!... Iedomājies: man pēc dažām nedēļām būs jābrauc pat uz Petrogradu!...

Erna: Jā... Tā tad: man — arvien mazāk, arvien mazāk, līdz, varbūt, beidzot...

Bura komiski: Ne vārda vairāk!... Kas tā karkškinās, kā krauklēns!... Redzi, es saprotu: tev par daudz garlaicīgi!...

Erna sāpīgi: Jā, bija labāki, kamēr es vēl biju tikai tava dēla guvernante...

Bura: Nu, un tad... tu varbūt varētu pārcelties kaut kur uz pilsētas centru, bet, tu zini — tad vajadzīgs daudz vairāk uzmanības...

Erna: Sevišķi vakaros man tagad baigi... Kad vējš auro skursteni un sniegs...

Bura: Es teicu, ka tev vajadzētu pieņemt kādu veceniti...

Erna: Ak, es negribu, ka še būtu vēl kāds, bez mums diviem... Bet, Alf, — atkal mēs novirzījāmies no uzstādītā jautājuma...

Bura: Ak, jā... Pag', ko tad tu īsti gribēji zināt?..

Erna: Alf, kādēļ tāda neveiklība mūsu starpā?... Kādēļ mēs kautrējamies runāt par lietām, kuŗas tik vienkāršas un dabīgas?... Tas iznāk tā, it kā mēs apzinātos ko ļaunu izdarījuši un nu paši no tam bitos... Es sapemšu drosmi un reiz izteikšu tev visu, ko esmu pārdomājuse.

Bura: Lūdzu, lūdzu, princesīt...

Erna: Tu nevari iedomāties, kādas jūtas mani pārņem, kad es iedomājos savu stāvokli... Tas ir tāds saldens rūgtums, tāds patīkams reibonis, tādas valdzinošas bailes... Es domāju un domāju par to, kas būs un

kā būs... Un tad man arvien rodas jautājums: kādēļ gan viņš tik vienaldzīgs?... Vai mans stāvoklis viņu nemaz neaizkustina?...

Bura ar smaidu: Redzi, Erna, es esmu vīrietis... Es tādēļ uz tām lietām skatos vienkāršāki... Es saprotu tavas bailes un tavu reiboni un taisni tādēļ es izvairos no sarunām par šo tēmatu, lai tevi jo vairāk nesaviļņotu... Tas jau atkal būs pāri un tad... tad...

Erna: Tu saki: tas būs pāri!... Bet tas jau vēl ilgi!... Un lai mēs visu šo laiku ciešam klusu?... Mums tak vajadzētu taisīt visādus plānus un projektus... Un sēdēt, un gudrot, un prātot... Vai par to, kas mūsu dzīvē tas svarīgākais, mēs lai tik ilgi ciešam klusu?...

Bura: Tu saki, — ilgi?... Jā, kādēļ tad ilgi?... To lietu vajag darīt ātri... Es tikai, redzi, nezinu... Man nav ne jausmas no tādām lietām... Tev, kā sievietei, vieglāki to dabūt zināt... No kādas draudzenes vai kā... Es esmu gatavs nest visus upurus... materiālos upurus, saproti... lai tie būtu cik lieli būdami... Nē, vilcināties ar to nedrīkst, tad tas var kļūt bīstami...

Erna skatās uz viņu ar ieplestām acīm: Ko tu runā, Alf, — ko tu runā!...

Bura: Princēsīt, es jau zinu, ka tā lieta nav tik vienkārša... Tu jau esi vēl gluži bērns... Tev jāapslāpē savs lepnums, savas kauna jūtas... jā, ir pat zināms risks... Bet taisni tādēļ tu griezies pie vislabākās speciālistes... iai tas maksā ko maksādams!...

Erna ar nesaprašanā un baigā nojautā pārvērstu seju: Alf, ko tu runā!... Es nesaprotu!... Nē, nē, tas nevar būt!... Es esmu tevi pārpratuse... Saki vēlreiz!...

Bura! (pieceļās, izbrīnējies): Es atkal tevi nesaprotu, Erna!... Es tak domāju, ka tu tā skaties uz to lietu!...

Erna: Tu man ieteic izdarīt noziegumu... slepkavību tu man ieteic izdarīt... Alf, lai es noslepkavoju savu cerību... to, kas mūs tik saldi saista kopā... to vienīgo, kas man varbūt kādreiz no tevis paliks pāri!... Lai es to pu par sava bērna slepkavu!...

B u r a : Jā, bet, Erna...

E r n a uzbudinājumā: Nerunā, nerunā!... Naktīm un dienām es par to esmu domājuse... es par to esmu priecājusies... Esmu reizām brīnējusēs, ka tu negribi ņemt daļu tai jaunajā pasaulē, kas man atvērusēs... Tādēļ es griezos pie tevis ar jautājumu... Tādēļ es sapņoju, ka mēs kopā spriedīsim, runāsim, taisīsim plānus un projektus par to, kāds viņš būs, tas mīļākais, tuvi tālais... un kā mēs viņu sauksim, un kā mēs viņu gērbsim un guldīsim... Bet tu, tu... Nē, Alf, tas nevar būt... tas nevar būt, ka tu tā domā...

B u r a pavisam apjucis: Erna, es patiesi nesaprotu... Es domāju, ka tu, kā jauna meitene... Es domāju, ka tu jūties nelaimīga paša tā fakta dēļ...

E r n a tragiski: Alf, tas nevar būt, ka tu tik maz no manas pasaules esi sevī uzņēmis... Ka tu esi varējis man tik svešs palikt!... Alf, tas tak ir briesmīgi!... Un tas bērns būs man no sveša cilvēka!... Alf, tas nevar būt!... Tu esi pārsteidzies... Saki skaidri un gaiši... atklāj visu, ko tu domā!... Esi atklāts pret mani, kā es biju pret tevi atklāta!...

B u r a : Erna... labi... es runāšu nopietni... (Ar vāju smaidu.) Es ņemšu visu pēc punktiem... kā advokāts...

E r n a zobgalīgi: Kā advokāts...

B u r a : Es atzīstu sievietes mātes godu un tiesības... Es noliedzu vecos aizspriedumus par ārļaulības bērniem... Mani uzskati šai lietā ir pilnīgi moderni... Kā jurists es neakceptēju to, ko tev ieteicu darīt... bet tikai... zināmos gadījumos... Tavš stāvoklis ir izņēmuma stāvoklis... Pirmkārt, cik glaimojoši tas priekš manis arī nebūtu — būt par mūsu bērna tēvu, šis tavš stāvoklis tomēr rada zināmus sarežģījumus...

E r n a ar zobgalīgu smaidu: Tagad tu runā par savu stāvokli...

B u r a : Arī par savu, jā, protams... Nedomā, ka es bīstos no izdevumiem, kurus prasīs tava bērna...

E r n a : M ū s u bērna...

B u r a : Jā, mūsu bērna uzturēšana... Nebūt nē... Bet, pirmkārt, atzīsti, ka mīlestība daudz ko zaudē no sava skaistuma, ja viņa vaļrs nav, tā sacīt, pilnīgi aiz brīva prāta... ja ir kaut kas tāds, kas saista... Cilvēks ir tāda būtne, ka katra saite viņu dabīgi nospiež, — kaut tā saite būtu arī no rozēm viņa... Es tev minēšu kādu ikdienišķu piemēru... Man ir draugs, mērnieks, beidzis mērniecības institūtu... Viņš bija trūcīgu vecāku bērns un mācījās institūtā kā stipendiāts, uz kroņa rēķina... Par to nu viņam pirmie seši gadi jānokalpo tādā vietā, kur kronis liek... Nupat šovasar satiku... Viņš dzīvo Kaukazā, — vieta laba, gaiss labs... Bet viņš saka: jūtos nelaimīgs... Tādēļ, ka neesmu brīvs... Kā slogs, viņš saka, guļ uz manis šie seši gadi un es skaitu dienas, gaidīdams, kad viņi beigsies... Tas nav tā, ka man tagadējā vietā nepatiktos... Es, varbūt, taisni viņu būtu izvēlējis, pēc brīva prāta rīkojoties... bet tas ir tik briesmīgi, — tāda piespiestības apziņa...

E r n a visu laiku lūkojas viņā, it kā viņu pirmo reizi redzētu: Alf... Alf... ko tu runā... un kamdēļ tu to runā?... To gaŗo tiri... kā advokāts tiesas priessēdētājam... Alf, kādas šausmas pārņem mani... Man liekas, ka es nupat esmu atmodusēs no sapņa... ka es visu laiku esmu bijuse akla un ka nupat man acis atdarījušās!..

B u r a : Princēsīt, mīļā... (Apliek viņai roku apkārt.) cik tu tomēr esi nervōza... cik slimīga tev fantazija... tev vajag nopietni ārstēties...

E r n a kā nesamaņā: Jā, jā... ārstēties.

B u r a : Un — tālāk... Erna, tu zini, es esmu skaistuma pielūdzējs... Viss mūsu, teiksim, romāns, tak bija viena vienīga himna skaistumam!... Erna, kādēļ pārraut vidū dziesmu?... Erna, apdomā, tu esi vārģs radījums... Princēsīt, nu, nu, jā — tu tak esi tik maziņa... Iedomā, kādu iespaidu tavš mātes stāvoklis atstās uz tavu skaistumu...

E r n a : Kādu iespaidu tas atstās uz manu skaistumu!... Viņš runā par to, kādu iespaidu tas atstās uz manu skaistumu!... Hahā!... Kāda irōnija!... Alf, saki, ko tu

pie manis esi mīlējis?... (Saķer viņa roku, cieši,) Nē, Alf, tu neizvairīsies: saki, ko tu pie manis esi mīlējis, — manu miesu vai manu garu?...

B u r a: Bet, Erna... kas tā... kam tu tā manu roku... Tavu miesu un tavu garu es esmu mīlējis!...

E r n a: Miesu un garu?... Un ja nu tev viens būtu jāziedo otra dēļ, kuru tad tu labāk ziedotu?... Miesu vai garu!...

B u r a: Es...

E r n a it kā smiedamās sāpēs: Garu, garu, Alf!... Tu garu ziedotu, bet ne miesu!... Es tevi saprotu, Alf!... Es sāku saprast to skaistumu, kuram tu sakies himnas dziedāt!... Tās ir himnas miesai, tikai miesai!...

B u r a: Erna, tu līdz šim man šīs himnas dziedāji līdz!...

E r n a skarbi: Bet tad man uzreiz pārlūza balss... Es sāku dziedāt citā meldīnā, un tev vairs nepatīk man līdz dziedāt, Alf... Izjuka mūsu duets, ko?!...

B u r a: Erna, tā es ar tevi nevaru runāt!... Tu — apmierinies!... Tev vajag kaut ko ieņemt... Uz mājām iedams es piezvanīšu ārstam...

E r n a: Ak, ko, niekus!... Nav priekš manis ārsta!...

B u r a: Mēs rit runāsim tālāk... Es ticu, Erna, ka mēs sapratīsimies... Mana mīļā, mīļā princēsīt... Un tagad — atliecies gultā... atpūties... Par nožēlošanu, man jāiet... Ir jau divpadsmit... Rit, rit, princēsīt — rit visu no-skaidrosim...

E r n a pārvelk ar roku pār pieri: Pagaidi, pagaidi... Man tik daudz, ko tev jautāt... Man ir tā, it kā līdz šim mēs būtu bez valodas bijuši, it kā mēs būtu viens uz otru tikai skatījušies...

B u r a: Jā, Erna, tā bija!... Mēs skatījāmies un priecājāmies viens par otru...

E r n a: Mums izlikās, ka viss jau ir izteikts... ka viens skats, viens rokas spiediens visu izteicis, ka mēs uz to smalkāko pazīstam viens otru... Un tak, — mēs nekā viens no otra neesam zinājuši... Meli, meli, meli!...

B u r a: Nē, tu pārspilē, Erna...

Erna enerģiski: Meli, meli... maldi!... Un nu uzreiz atdarās acis un izliekas, ka svešs cilvēks stāv tavā priekšā...

Bura: Jā, gluži pareizi: izliekas, Erna... Bet tas tā nav... Tas tev tikai šodien tā izliekas, bet rīt atkal viss būs labi...

Erna: Nevar vairs būt labi... (Saķer viņa roku.) Pagaidi., vai tev jēlreiz ir ienācis prātā, ka tu varētu šķirties no savas sievas un apprecēt mani?...

Bura: Erna... es brīnos... tu liec svaru uz laulību, uz baznīcas laulību?...

Erna: Ne es lieku svaru... Es tev prasu un tu man atbildi, vai tu būtu spējīgs to izdarīt?!...

Bura: Jā, Erna, kādēļ tad tu neliki to jautājumu priekšā mūsu sakara sākumā?...

Erna: Tu izvairies no tiešas atbildes. Bet tagad, tagad es no tevis prasu atbildi!...

Bura: Erna, tas ir par daudz... Tu mani šodien moci līdz nāvei... Un, — taisni šodien... Iedomājies, kāda man šodien diena!...

Erna īsi iesmejas: Ak, jā, tava lielā prāva!... Nu, kad tu klusē, tad es teikšu tavā vietā... Nē, nē, nē!... Tu neesi spējīgs to izdarīt!... Un vēl es pamazinu savu prasību: vai tu esi spējīgs vienkārši nenoliegt mani savas sievas, savu radu un draugu priekšā?!...

Bura: Erna!...

Erna: Nē, nē, nē!... Arī uz to tu neesi spējīgs!...

Bura: Erna, tu nezini...

Erna: Es zinu!... Es tak biju tik pieticīga, es, muļķīte, — to kaunu, kur tu man domājies sagādājis, es uzņemu kā to lielāko laimi un biju tev par to pateicīga, bet tu atnācis un gribēji man atņemt arī manu bērnu!...

Bura: Erna, te ir runa ne tikai par tavu, bet par mūsu bērnu, jo arī man uz viņu ir kaut kāda tiesība...

Erna: Ak, nu tu saki: mūsu bērnu!... Nē, tev uz viņu nav nekādu tiesību!...

Bura: Erna, ja es ņemtu par pilnu visus tavus apvainojumus, iedomā, kas tad iznāktu...

Erna: Ej, ej!...

Bura: Es iešu, bet dzirdi, — es pilnīgā mērā ņemu atpakaļ savu pirmitējo padomu... Ja tu tagad pat ko gribētu darīt, ja tu uz ceļiem mani lūgtu, es teiktu: ne par ko uz pasaules tas nenotiks!... Kā jurists un kā cilvēks es teiktu: nē!...

Erna: Vārdi, vārdi!...

Bura stingri: Esi mierīga... savaldi savus nervus!... Pie tevis atnāks ārsts... Gaidi mani, rīt... (Ar vārgu, teātrālisku smaidu.) Gaidi mani, — tad varēsi turpināt savu tiesu!...

(Pie durvīm kāds klauvē.)

Bura nodreb: Kas tur?...

Erna: Iekšā!...

Bura: Jā, kā tu zini, kas tur nāk?...

Erna stipri, kā par spīti: Iekšā!...

Elza ienāk: Labrīt, — Erna...

Bura: Ah, jūs... Franka jaunkundze... Tas ir lieliski... Erna jūtas pavisam nevesela... Esiet tik labi, palieciet šodien pie viņas...

Elza: Jā?... Es, protams, varu...

Bura: Uz redzēšanos, princesīt!... (Skūpstā viņu uz pieres; Erna raujas neuzkritoši vaļā.) Man šodien liela prāva priekšā, Franka jaunkundz!... Nu, uz redzēšanos!... (Iziet.)

Erna sēž klusuciedzama.

Elza piesēžas viņai klāt: Erna, kas ir, cālit?...

Erna maigi: Nekas, draudzīņ...

Elza: Tu tāda savāda... Ko tas vanags tev nodarījis, manu žubīt?...

Erna: Ak, Elza...

Elza: Nu, stāsti jēl, stāsti visu...

Erna: Elza, ir tik grūti...

Elza: Tu laikam atkal kaut ko esi no manis noslēpuse?...

Erna nopietni, klusi: Piedod, Elza... es tiešām atkal esmu vainīga!...

Elza: Man šķiet, ka es nemaldos... ka es zinu arī

tavu skumju iemeslu... Jā, jā, es tā mazliet protu lasīt sirdīs... un sevišķi tavējā... Man tas jau toreiz, kad tu tā pēkšņi atsacījies no vietas... pie Burām... un ieteici mani... Es iestājos tavā vietā... Un tad es pamazām sāku novērot, ka manai Ernai parādās uz pieres viena rievīņa, un divas, un trīs... Un es gan zinu, ko tas nozīmē, kad šādas rievīņas parādās...

Erna: Tu zini...

Elza: Noslauki asaras un klausies, ko es tev teikšu... Tu klausies?... Ja jau nu reiz tā lieta tik tālu ir, tad cirtīsim ar' tam sunim to asti ar rāvienu nost... Es runāju no sirds... Tu zini, ka esi man miļa... Tas tavs Alfs pēc dabas ir viens stipri bēdīgs kungs... Tss!... Vēl tev nav vārds... Es tā domāju jau no paša sākuma, bet kad gribēju biedināt, tad bija jau par vēlu... Šo divu nedēļu laikā, kamēr es ieņemu pie Buras tavu vietu, es daudz ko esmu novērojuse... Tai mājā ir stipri slikts gaiss... Erna, tev man jāapsola, ka ticēsi visam, ko teikšu,, jo kamdēļ gan lai es tev melotu?...

Erna: Es apsolu...

Elza: Nu, tad es tev teikšu, ka Alfs gribēja iesākt pigelmīģelus arī ar mani...

Erna: Elza!...

Elza: Mans sieviešu goda vārds!... Viņš, tavs Alfs, vienu dienu nolasīja veselu tirādi par to, ka viņam patīkot miesās un garā spēcīgas sievietes, pie tam ar tādu labpatiku pie mana krūšu apmēra pakavēdamies, ka es būtu viņam acis piesplāvuse, ja pēkšņi mazais Vicis nebūtu ienācis...

Erna rokas lauzīdama: Saki, ko man darīt, Elza, ko man darīt?...

Elza: Tu tak esi bagāta, Erna... Tu nes sevi lielu dārgumu, kurū neviens tev nevar atņemt... Un viņš to i nemēģinās darīt... Erna, tavā bērņā būs koncentrējies viss tas labākais, ko tu savā Alfā mīlēji, bet to slikto, ko tu nemīlēji, viņš aiziedams aiznesīs līdzai!...

Erna: Aizvakar es to nedomāju, vakar es tam neticēju...

Elza: Un rīt tu to redzēsi!... Atvadies, Erna, no mironiem!... Dzīve tevi gaida!... (Pieceļas.) Šodien es būšu pie tevis... un rīt būšu... un parīt būšu... cik ilgi vien būs vajadzīgs... Es iešu, aizslēgšu savu dzīvokli... Te, Erna, es ievilkšos, pie tevis,... Un bez manas atļaujas neviens netiks pār šo sliekšni!... Es drīz būšu atkal klāt!... (Noskūpst viņu uz pieres un iziet, bet tūlīt atkal paver durvis.) Te kāds nāk pie tevis, — namiķiene laikam...

Namiķiene ienāk: Labdien, jaunkundzīt!...

Erna: Labdien, namiķēn, ko pateiksiet?... Sēsties...

Namiķiene: Paldies, paldies, jaunkundzīt... Cik jums silta istabiņa, cik labi... laukā tagad makten sprikt un sprēgā...

Erna: Vai jūs, — pēc īres?...

Namiķiene: Nē, nē, jaunkundzīt, — līdz īrei jau vēl tālu... Es tikai... Es tikai... hē... hē... es tikai gribēju... Redziet, tāda jocīga būšana... Es nemaz nezinu, kā to jums lai izsaku...

Erna: Es nesaprotu...

Namiķiene: Jūs ziniet, jaunkundzīt, agrāk te, apakšā, dzīvoja viens dišlēris un pie tā irēja istabiņu viens študente... uz ģitārēm lai spēlēja... Nu, un tad tie izvilkās... un tagad ievilkās tādi vācieši... Nu, un mūsu saimnieks arī ir vācietis... Nu, un tad viņi, ziniet — kā tas jau mēdz būt — savā starpā: šušūšu un šušūšu!... Šorīt atbrauca saimnieks — pasauca mani un saka: „Dvorničēn, jaunie īrnieki sūdzās par to freilēni, augšā!...“ Es brīnos: „ko tad tā freilēne kādam nodarījuse?... Dzīvo, sacīt, klusi, kā pelīte, — ne ar vienu viņai nekāda kopšēpte nav!...“ — „Kas tad viņa tāda ir?“ — prasa man saimnieks: „ko strādā?“ — Es saku: „Tīri labi nezinu, kungs; viņa teica, ka esot gubernante, bet nu jau kādas divas nedēļas vairs darbā neiet... nekādā šeptē!...“ — „Nu, jā, nu, jā!“ — saimnieks tā pasmīn: „īrnieki sūdzās, ka viņa šos blamierējot... nākot pie viņas tādi kungi mājā... pat vēlu naktis... un tad smejojies, un dziedot...“

Erna kā bezspēkā: Tas tak nav tiesa, tas tak nav tiesa!...

Namiķiene: Nu, jā, ka nav tiesa.. Es saku: „nāk viens kungs gan, — vai brālis vai onkulis, to nezinu, — bet vairāk es neesmu redzējuse!“ „Pazīstam mēs tādus onkuļus,“ — saka saimnieks un tad piebilst: „pasaiki viņai, ka pielieku septiņi rubļi mēnesī pie īres!... Ja grieb, lai paliek, ja nē, — lai velkās ārā!“

Erna pieliek roku pie pieres: Jā, jā... Sakiet: labi... Sakiet: jā... Es maksāšu... maksāšu...

Namiķiene nopūšas: Ai, ai... grūti, jaunkundzīt, grūti... (Ierauga uz galda kādu žurnālu.) Vai, kas par smukām bildēm!... Vai es to drīkstu paņemt paskatīties, jaunkundzīt?...

Erna: Jā, jā... Nemiet, nemiet...

Namiķiene: Paldies, paldies, jaunkundzīt... Tad es tā pateikšu kungam... (Ass zvans)... Vai, kas tad tur tā zvana?... Būs jūsu onkulis...

Erna nervozit: Ejiet... ejiet...

Namiķiene: Es jau eju, eju... (Iet, atdara durvis; aiz tām stāv Lidijs.)

Lidijs: Vai te dzīvo Erna Riekstiņa jaunkundze?...

Namiķiene: Jā, jā... Te, te, jaunkundzīt... Ejiet vien iekšā!... Jaunkundzīte ir mājās!... (Iziet.)

Lidijs: Labdien, jaunkundz'...

Erna papriekš nodreb, tad it kā sastingst no Lidijs skata; stāv kā upurim nolemta, kas gatavojas saņemt pēdējo triecienu.

Lidijs: Jūs jau zināsi, kādēļ es nācu?...

Erna padevīgi: Zinu, kundze...

(Abas sievietes stāv viena otrai pretim un uzlūko viena otru. Lidijs skats ir sīku, sievišķīgu dusmu, ne naida pilns, — viņš tā pētoši līdz ar to slīd pār Ernas augumu; Ernas skats pasīvs.)

Lidijs ar drebošu balsi: Es nācu jums izteikt savu visdziļāko nicināšanu par to, ka jūs... zem skolotājas maskas, esiet iezagusies manā ģimenē, lai satiktos ar manu vīru!...

Erna lēni: Jūs maldāties... tas nāca pēc tam...

Lidiija: Ka jūs esiet pratusi spēlēt man priekšā nevainīgas, nabadzīgas meitenes lomu, kamēr jūs varbūt bijāt bagātāka par mani... kamēr... varbūt, man atlika tikai nožēlojamas druskas no tā, ko mans vīrs deva jums!...

Erna: Jūs maldāties... es saņēmu algu!...

Lidiija: Haha!... Stāstiet to man!... Algu gan, bet par ko?!...

Erna dusmās: Neapvainojiet mani!...

Lidiija: Jūs, — apvainot?... Vai tad jūs ar' var apvainot?... Un še, šini istabā... te jūs satikāties... Un te viņš jums teica miļus vārdus... Te notika juristu biedrības sēdes un te bija satikšanās ar Grūzenbergu un Volkensteinu!... Te tika pavadīti vakari, te pagāja dažs labs rīts!... Kas to varētu domāt, ka tik ērts un omulīgs izskatas laupītāju mitekļis!...

Erna atgūst spēku, stingri: Kundze, ko jūs no manis vēlaties?!... Kādēļ jūs nācāt?... Tikai pulgot mani un apvainot?!...

Lidiija: Es nācu jums pateikt, cik ļoti es jūs ienīstu un visas tādās... algādzes... kas liekas uzturēties no bagātajiem... kas liekas par savu mīlestību samaksāt!... Es nācu pateikt, cik nožēlojamas un sīciņas jūs esiet!...

Erna lielā uztraukumā un dusmās: Pulgot un apvainot mani jūs nācāt, jūs, bagātā dāma: saki, vai tas ir godīgas sāncenses cienīgs līdzeklis?...

Lidiija: Sāncenses?... Hahaha!... Sāncenses!... (Nervozi satver lornjeti, apskata viņu.) Ak, tad tāda ir mana sāncense!?... Hahaha!...

Erna ārkārtīgi apvainota, izslējas visā garumā, lepni: Jā, tāda ir jūsu sāncense... Jā!... Un šīs rokas (izstiep j rokas) viņš mainīja pret jūsējām... un šīs acis viņam mirdzēja gaišāk par jūsējām... un šī piere viņam šķita gudrāka par jūsējo... un šīs lūpas viņu kairināja vairāk nekā jūsējās!...

Lidija kā iznīcināta, nobāl no viņas skata: Ciešat klusu!... Ciešat klusu!...

Erna kā agrāk: Te es viņu saņēmu, te mēs sēdējām, te teicām viens otram miļus vārdus!... Un neviens neredzēja, kas še notika, — tikai tās gleznas pie sienām!... Šurp viņš bēga no savas smalkās sievas un te es viņam devu laimi un aizmiršanos!...

Lidija kliedz: Melo!... Melo!...

Erna gaviļējoši: Ne vārda nemeloju!...

Lidija šņācoši: Sīkā... sīkā odze!... (Pieskrien pie galdiņa, uz kura ieraudzījusi Buras ģimetni, paķer to, apgriež un lasa): „Princesītei“, — no Alfa!... (Saplēs ģimetni.)

Erna kā uzvarētāja: Par princesīti viņš mani sauca, par kaķēnu viņš mani sauca, par baltkrūtīti viņš mani sauca!...

Lidija galīgi iznīcināta, atslīgst uz krēsla: Par princesīti viņš jūs sauca... (Elsodama aizklāj seju ar rokām.)

Erna brīdi skatās uz viņu, sažņaudz rokas, tad pieskrēj viņai klāt: Apmierināties... apmierināties... jums grūti... jums... (Pēkšņi nosligst viņas priekšā ceļos.) Piedod... piedod... Es esmu vainīga... es esmu zagle... Bet es nevarēju... tas bija pāri par maniem spēkiem... Piedod... piedod, māsa... Tikai pie tevis... tikai pie tevis viņa istā vieta... Es to redzu un saprotu... Es viņam piedodu... ja tu man piedod... Apmierināties, kundze, apmierināties!...

Lidija pieceļas, vārgi: Nekas... tā bija maza vājība... Tādas esam mēs, sievietes!...

Erna: Sakiet... ko jūs prasiet no manis, lai es... savu vainu izpirktu?...

Lidija redz viņu atkal lūdzējas stāvoklī, tādu kā mazāku par sevi, aizskārtais lepnums atkal pamostas viņā: Savu vainu izpirkt?... Kā jūs variet savu vainu izpirkt?... Tas ir tikpat daudz, kā kad jūs prasītu no mana vīra atpakaļ savu nevainību, ja viņš, vispārīgi, ir jūsu... pirmais numurs!...

Erna atkal pēkšņi iedegas dusmās, saslienās, rāda ar roku uz durvīm: Ārā!...

Lidija: Jā, patiesi... ko es šē meklēju... atklātā namā!?!... (Lepni iziet.)

Erna sabrūk uz ceļiem pie durvīm: Nežēlīgā... nežēlīgā... briesmone!...

(Pēc dažiem acumirkļiem iesteidzas Elza, kuŗa redzējusi Lidiju no dzīvokļa izejam un saprot visu.)

Elza: Erna... kas ir?... Kas ir?...

Erna vārgi: Tu aizgāji un durvis palika vaļā... Un sveši, ļauni cilvēki tika pāri pār sliegsni...

P r i e k š k a r s

Ceturtais cēliens

Septītā aina

Uz skatuves redzami: maza viesu istaba pie Burām un Buras kabinets. Viesu istaba pa labi, kabinets pa kreisi. Viesu istabā galds, krēsli, dīvāns, kāda „nature morte“ glezna pie sienas, mazāks galdiņš. Kabinetā — rakstāmgalds, grāmatu skapis, krēsli. Pie sienas, pretim durvīm, kurās ved uz viesu istabu, — liels spogulis. Kamīns. Priekškarām paceļoties, apgaismota tikai viesu istaba; tur iedrāžas no labās puses Viciš; viņam pakal Klokmaņa kundze,

Viciš sauc: Ķer, vecmāmuci, ķer!...

Klokmaņa kundze grib viņu notvert, errīgi: Vai tu stāsies!... Nu, re, kā viņš skrien!... Tu tak ko apgāzīsi!... Neaiztiec to galdautu, neaiztiec!...

Viciš: Vecmāma nevar mani noķert!... Hohoho!...

Klokmaņa kundze: Neskrej papa kabinetā, — tur tumšs!... Neskrej papa kabinetā!...

Viciš skrien kabinetā: Nu, te tu mani neuziesi!...

Klokmaņa kundze: Vici, pagaidi!...

Viciš atsitās kabinetā ar pieri pret rakstāmgalda stūri, iekaucās: Oi — oi!... Oi!...

Klokmaņa kundze: Nu, redzi nu, — jau sasities!... Vai es neteicu!... (Nem viņu aiz rokas, ved ārā,) Nu, stipri sasities, ko?... Stipri sasities?... Nu, kāpēc tu, bērns, neklausī?!...

Viciš raud.

Lidija ienāk neapmierināta: Kas tad te atkal?...
Kāpēc Viciš raud?...

Klokmaņa kundze it kā vainīga juzdamās:
Skrēja... tur, kabinetā... pie rakstāmgalda sasiņās...

Lidija: Nu, jūs, māt', ar' par saviem darbiem ne-
variet to bērnu uzraudzīt!... (Vienaldzīgi.) Nu, kas ir,
Viciš?... Kas tad tā raudās?!... Fui, lieli zēni tak neraud!...

Viciš caur asarām: Lieli zēni neraud?...

Lidija vāji pasmaida: Nu, jā, ka lieli zēni ne-
raud!...

Viciš: Tad es ar' esmu liels zēns?...

Lidija: Nu, zināms, ka tu esi liels zēns... (Bērns
uz brīdi nodarbina viņu.) Nu, panāc šurp!... Nu, dod
man mutes!...

Viciš noslauka asaras: Še... (Stiepj viņai pretim
lūpas.) Nu, un kad es esmu liels zēns, tad es tagad ar'
esmu papus dēls?...

Lidija ar rievīņu pierē: Pampus dēls? Vai tad tu
līdz šim nebiji papus dēls?...

Viciš: Vecmāmiņa arvien saka, ka es esot mem-
mes dēliņš!...

Lidija iesmejas: Hā!... Un tu negribi par mem-
mes dēliņu būt?...

Viciš: Nē!...

Lidija: Kāpēc?...

Viciš: Tāpēc, ka sievieti ir tādi...

Lidija errīgi: Kādi?...

Viciš: Nu, tādi...

Lidija: Kas tas ir: „nu, tādi“?...

Viciš pārgudri: Nu, tad šis nu nezin...

Klokmaņa kundze: Bet, Vici, kas nu tik
dumji runās!... Sazin, kas viņu tā māca!...

Lidija uzreiz asi: Fui, ej ārā!... Es tādu dumju
zēnu negribu!... Lieciet viņu gulēt, vecmām'!...

Viciš spītīgi: Es vēl negribu gulēt!...

Klokmaņa kundze: Nu, nāc, nāc!... (Izved
viņu ārā.)

Lidija atmet rokas atpakaļ, ar nogurumu: Ak!... (Iemet vīra kabinetā, uzgriež elektrību, pieiet pie tālruna): Septiņdesmit vienpadsmit!... Gleznotāja Viļņa kunga darbnīca?... Allo... Vai tur kāds ir?... Vai tur ir kāds pie tālruna?... (Neapmierināta noliek tālruna trubiņu, pieiet pie vīra rakstāmgalda, apsēžas, paņem papīri, raksta kaut ko, neapmierināta saburza, iemet kaminā, tad atkal pieceļas, nogriež elektrību un iziet viesu istabā. Pa durvīm no dibens puses ienāk viesu istabā Klokmāņa kundze ar Zermani.)

Klokmāņa kundze: Viņš pats vēl nav pārnācis, bet viņa ir mājās... Nāciet, lūdzu, te... Lida, Zermaņa kungs...

Lidija, seja viņai tā kā noskaidrojas: Ah... jūs... Zermaņa kungs...

Zermans: Labvakar, kundze... (Skūpst viņai roku.)

Klokmāņa kundze iziet.

Zermans: Kāds savāds skats!... Vai tu nemaz nepriecājies, ka es esmu pie tevis?...

Lidija vārgi: Ak, Paul!...

Zermans: Atkal rezignācija?... Atkal pēc skais-tām dzirām rūgtas pagiras?... Atkal sirdsapziņas pārmetumi?... Bet, mīļā, tev tak laiks tapt prātīgākai!... Ir tak viss tik jauki, tik brīnum mirdzoši!... Man, Lida, man gribas smieties!... Man gribas pakert tevi, tā kā zagšus un braukt... steigties kaut kurp... un aizmirsties!... Lida, vai tad tev nav neviena smaida priekš manis?... Tu izdzeri kausu un tikai rūgtums paliek mutē... Ak, cik nogurušas izskatās šīs actiņas!... To redz, to redz!... Ļauj man viņas drusku atveldzēt!... (Grib skūpstīt viņas acis.)

Lidija visu šo skatu spēlē: Nē, tagad nē... tagad nē!... Paul, tu tak nezini, kas noticis!...

Zermans: Kas noticis?... Jā, kas tad, kas tad, mīļā?...

Lidija: Tas ir briesmīgi, Paul!... Es nezīnu, kā tas beigsies!...

Zermans: Tu mani no tiesas biedē, Lida! Saki
jel, kas, kas?!... Alfs...

Lidija: Jā, Alfs...

Zermans nemierīgi: Alfs ir dabūjis zināt?... (Uz-
traukts.) Jā, kā tu varēji būt tik neuzmanīga!...

Lidija: Ak, nē!... Kad tu tikai zinātu, ko... ko
Alfs ir izdarījis!...

Zermans apmierināts, ka viņam nekas nedraud:
Ko tu saki!... Alfs ko izdarījis!... Viņam kaut kas
draud?... Naudas lietās, ko?... Nevar būt!...

Lidija: Nē, nē... Paul... vai tu vari iedomāties:
viņam ir... mīļākā!...

Zermans atlaiž viņas roku, mierīgs: Viņam ir
mīļākā?...

Lidija šņukstēdama nolaiž galvu viņam uz pleca:
Jā, Paul!... Esi tagad tu mans sargs un aizstāvis!...

Zermans: Lida, apmierinies!... Es tomēr nesa-
protu... Tak, tak ir...

Lidija: Tas ir tik briesmīgi, Paul!... Es tevi lū-
dzu: stāvi tagad man klāt... Nem to lietu savās rokās!...

Zermans: Es nesaprotu... kā tu to domā, Lida?...

Lidija: Mīlais... es tak nevaru vairs dzīvot kopā
ar viņu!... Man no viņa jāšķiras... Bet es tak nekā ne-
zinu... kā to dara... Esi tik labs un uzstājies par mani!...

Zermans pārsteigts: Jā, bet es nezinu... kurp
tad tu iesi, Lida?...

Lidija: Kurp es iešu?... Vai tad man nav neviena,
pie kā es varētu griezties?... (Cieši uzlūko viņu.)

Zermans: Jā, jā... saprotams... bet, redzi... bet...
es nezinu... vai to lietu maz vajag ņemt tik nopietni!...

Lidija: Paul, ko tu runā!... Tu tak mani ap-
vaino!...

Zermans: Lida... mīļā, esi jel mierīga... esi jel
prātīga!... Ņemsim loģiski... Tu tak Alfu... nemīli?...

Lidija aizklāj seju rokām: Ak... es nezinu!...

Zermans: Tu... nezini?...

Lidija: Jā, varbūt... bet...

Z e r m a n s: Es to saprotu... Tā ir aizkarta sievietes pašmīlība... Bet to vajag pārvarēt!... Tev vajag mazliet upurēt no savas puses!... Bet ko tu par to iegūsi... ko tu iegūsi!... Lida!... Tak brīvību tu iegūsi!... Mūsu laimi tak sarūgtināja tava vainīguma apziņa viņa priekšā... Un nu tu esi no tās brīva!... Mēs esam brīvi, Lida!... Viņš pats mums rokas atraisījis!... Lida, es tavā vietā priecātos!...

L i d i j a pašlaik izkrit no lomas kā pie sevis: Visi, kā viens, visi, kā viens!...

Z e r m a n s: Bet saki man kas... kas ir tā tava... haha... konkurente?... Pret ko viņš tevi mainījis?...

L i d i j a: Tā ir mūsu bijusē guvernante... Erna Riekstiņa...

Z e r m a n s saviebjas: Bet — fui!... Sabojāta garša!... Nu, ko tavš Alfs pēc tāda joka ir vērts?... Neņem man ļaunā, Lida, — viņš jau ir labs jurists... bet kā cilvēks... Jā, agrāk, varbūt, bet tagad... Es saprotu, mīļā, tur vajadzīgs laiks, lai tava brūcīte sadzītu...

L i d i j a: Un tu man ieteic, lai es visu atstāju pa vecam?...

Z e r m a n s: Bez šaubām, Lida!... Iedomnā jel; raugies no mana stāvokļa... Man tak nav izdevīgi sanākt ar tavu Alfu konfliktā!... Es tak esmu viņa palīgs un caur viņu taisu karjēru!...

L i d i j a atkal izkrit no lomas, kā apakš sevis: Jā, kā tad, — tu caur viņu taisi karjēru!... Tu tak nedrīksti bojāt savu karjēru!... Tu tak esi karjērists...

Z e r m a n s: Ko tu saki, Lida?... Kas tas ir?...

L i d i j a: Ak, nekas!... Es jau pati nezinu, ko runāju!... Man galva iet riņķi...

Z e r m a n s: Tev vajag miera, Lida, tev vajag miera!...

L i d i j a atkal spēlē: Un es lai apziņos, ka ar mani kopā ir cilvēks, kurš mani pievilis!...

Z e r m a n s: Lida, kas tad mūsu laikos vairs ir tik pretenciozs pret laulību!... Pret mīlestību, — jā, bet ne pret laulību!... Lida, mēs tagad esam brīvi putni!... Ie-

domā to, Lida!... Tavs Alfs šovakar droši vien nebūs mājā, jo savu triumfu — tāds viņam šīs dienas prāvā paredzams — gribēs iesvētīt!... Bet mēs paņemsim labu divjūgu un brauksim kaut kur ārā no pilsētas!... Tagad lielisks sniegs!... Tas būs kaut kas burvīgs!... Un glāze vīna kaut kādā aizpilsētas krodziņā...

Lidija: Nē, nē...

Zermans: Lida, būsīm pādroši...

Lidija nervozi iesmejas: Haha!... Tā tad tu mani atraidī, Paul!... Es gribu iet pie tevis, bet tu saki: mana karjēra... Cik viss dzīvē tomēr smieklīgi, Paul!... Nē, nē, es nekurp nebraukšu!...

Zermans: Bet, Lida, kas tas...

Klokmaņa kundze ienāk: Lida!...

Lidija neapmierināta: Kas ir, mam'?...

Klokmaņa kundze: Es nezīnu, ko ar to Vici lai dara?...

Lidija: Nu, kas tad atkal ir ar to Vici?...

Klokmaņa kundze: Viņam no tās sasišanās tā acs pavisam uzpampusi...

Lidija: Jā, nu... ko tad es tur varu darīt?... Uzlieciet kompresi, vai ko...

Klokmaņa kundze: Jā, es ar' tā domāju, ka kompresi...

Lidija: Un, vispārīgi: jūs tak tādas lietas ziniet labāk par mani, — ko tad jūs vēl man prasiet!...

Klokmaņa kundze: Ak, tu, mīļais Dievs!... Lida, es nemaz nesaprotu...

Zermans: Tā tad kundze, es laikam Alfrēdu gan nesagaidīšu... Es vēlāk piezvanīšu pa telefonu... apjautāšos, vai viņš ir mājā?...

Lidija: Jā, esiet tik laipni...

Zermans: Ar labvakaru, kundze... Kā jau teikts, nesakiet viņam nekā par to lietu... Tas ir sākums... Neuztrauksim viņu par velti!... (Noskūpst viņai roku, atvadas no Klokmaņa kundzes un aiziet.)

Klokmaņa kundze: Lida...

Lidija: Kas ir?...

Klokmaņa kundze: Es ar tevi gribēju parunāt...

Lidija: Par ko tad nu atkal?...

Klokmaņa kundze: Es gribu braukt projām...

Lidija: Ko jūs nu...

Klokmaņa kundze: To dzīvi es nevaru paciest... Te nav nekādas kārtības... Jūs dzīvojiet tā, kā nenākas...

Lidija īgni: Tu tak neiedomājies, ka mēs dzīvosim pēc taviem priekšrakstiem?... Te nav Slātava, bet Rīga...

Klokmaņa kundze nopūšas: Jā, jā, — Rīga, Rīga... Smalka Rīga...

Lidija: Labāk ej...

Klokmaņa kundze sērīgi: Tas jau ir skaidri un gaiši... pavisam skaidri un gaiši... Paldies, meit', ka tu tik atklāta... Tas ir labi, tas ir labi... (Iziet.)

Lidija nervozi: Ak, kas par sīkumiem!

Bura ar Vilni ienāk kabinetā.

Bura uzgriež uguni: Nu, nāc, nāc iekšā... Te, te, lūdzu... Mana sieva laikam ir mājās... (Pieiet pie viesu istabas durvīm,) Ah... Lida... tu tur?...

Lidija: Jā... kas ir...

Bura ved Vilni viesu istabā: Vai tu vari iedomāties, kādu ciemiņu es atvedu?... Nē, nē, — nevari!,, (Vilni ieiet viesu istabā.)

Bura: Sen neredzētu ciemiņu!... Vilnis, Vilnis!... Jūs tak esiet pazīstami?... haha!...

Lidija pārsteigta: Jā, mēs esam pazīstami!... Sveiki, Vilņa kungs!... Lūdzu, sēstaties!... Bet kā tad tu, Alf... Tu tak teici, ka būšot mājās tikai vēlū...

Bura: Jā, redzi, tā iznāca,, Bet tad man jāstāsta no gala... Zini, panākums šodien tiesā: lieliski!... (Sajūsmināts.) Vesels triumfs!... Mans klients pilnīgi attaisnots!... (Vilnim.) Es tevi vēlāk iepazīstināšu ar visiem lietās sīkumiem, uz tādu spriedumu neviens necerēja!,, Gruzenbergs, — viņam ar' šodien bija viena prāva,

— spiež man roku... Publikas pilna zāle, — kā piebāzta!... Viņa gandrīz vai gatava applaudēt... Mans klients raud... saproti, raud... Protams, viss tas mani nevarēja atstāt vienaldzīgu... Tas bija viens no laimīgākajiem brīžiem manā mūžā!... Nu, es biju nodomājis pavadīt pēc sēdes dažas stundas kopā ar biedriem... Cerēju, ka arī Gruzenbergs paliks, bet viņam bij jāsteidzas atpakaļ uz Petrogradu... Kamēr mēs ar viņu runājām, tikmēr arī citi biedri bij izklīduši un...

Lidija (irōniski): Un tev gribot negribot bija jābrauc uz māju...

Bura: Bet, Lida, kas nu tā mani nomelnos!.. (Vilnim.) Redzi, kas viss vīram nav jādzird, mans draugs!.. Es turpinu... Nu, es sēstos ormanī un braucu uz māju... Te redzu, pa bulvāri iet Vilnis... nu, protams, es lieku ormanim apturēt... Tik sen neesam tikušies!.. Viņš jau tāds lepns!.. Ne mēnešiem, gadiem nav bijis!.. Es saku: nu, es tevi vaļā nelaidīšu!.. Sēsties ormanī un brauc man līdz!.. Mēs šo vakaru godam pavadīsim!.. Dzersim bōli, pārrunāsim vecus laikus, — mēs tak skolas biedri!.. Nu, un tā nu mēs esam te!.. Mēs šo vakaru pavadīsim trijatā!..

Lidija: Tas jau ļoti jauki, Viļņa kungs, ka jūs ar' reiz mūs apmeklējiet... Mazliet mazina šī apciemojuma nozīmi tikai tas apstāklis, ka jūs, tā sacīt, — ne labprātīgi, bet gandrīz pret paša gribu...

Vilnis: Bet, nebūt nē, cienītā kundze... man taisni patīkami...

Bura: Nu, protams, — kas viņam var būt nepatīkams?.. Viņš tak nav, tā sacīt, cieša darba cilvēks... kad patīk, — glezno, kad nepatīk, — nē!.. Vai nē, Vilni?.. Tādi visi ir gleznotāji un tāds tu arī esi.

Vilnis pasmaida: Tā jau laikam būs...

Bura: Nu, redzi... Vispārīgi: tas nav pareizi nojums, māksliniekiem, ka jūs negrozāties mūsu pilsoniskajās aprindās... Jūs dabūtu daudz vairāk ierosinājuma un... un... jūs uzlabotu savu materiālo stāvokli... Protams, lai nāktu mūsu aprindās, vajag... nu, kā to lai saka...

Vilnis smejas: Vajag vismaz melnu svārku...

Bura: Nu, jā, jā, arī tas, protams...

Vilnis: Bet pie tiem svārkiem nevar tikt, kamēr negrozās „tais“ aprindās... Un tā nu nabaga gleznotājs netiek nekurp!..

Bura smejas: Nu, es domāju, ka tev par svārkiem nav ko sūdzēties!.. Tavas gleznotās portrejas jau tagad redz vienā, otrā vietā...

Vilnis: Jā, ir jau gan...

Bura: Un dāmas ar' iet pie tevis, ko?.. Sevišķi daudz dāmu, ko?..

Vilnis smaida: Tas — noslēpums...

Bura: Nu, kāpēc tad pie viņa lai neietu dāmas, ko, Lida?.. Vai tad viņš zemē metams, ko?..

Lida aizkarta no viņa toņa: Bet, Alf, — kas tas par toni!..

Bura: Lida, ko tu runā!.. (Vilnim.) Tu tak, draudziņ, neļauņojies?.. Es jau nekā ļauna nedomāju!.. Bet zini ko, mīļā Lida: man pašlaik ārkārtīga griba pēc vienas tases kafejas... ar benediktīnieti... (Vilnim.) Tu tak dzer benediktīnieti?..

Vilnis: Nesmādēju vis...

Bura: Nu, redzi... Lida, es tevi neapgrūtinu?..

Lidija! Ak, nē, — es tūlīt pateikšu!.. (Pieceļas.)
Atvainojiet, Viļņa kungs!..

Bura arī pieceļas: Lida, uz vienu vārdu... Atvaino, draudziņ: tā sacīt, ģimenes darīšanas... (Ieiet kabinetā, kur viņam seko Lidija; Bura uzgriež elektrību.)
Lida, tu neļauņojies?..

Lidija: Jā, par ko tad?..

Bura: Par to, ka es viņu atvedu līdz!.. Bet, redzi, man bija tik labi ap sirdi, ka es gribēju apkampt visu pasauli... Redzu, iet viņš pa ielu tāds noņņurcis, sarāvies... Nu, domāju: padarīšu viņam kādu prieku!..
Lai atbrauc: paēdas, padzeras...

Lidija ar irōniju: Man būs kāds, kuŗa priekšā palielīties!..

Bura: Bet Lida, — kas nu tā!.. Un, vispārīgi: ja tev nepatīk, mēs varam drīz likt viņam manīt...

Lidija: Ak, nē!.. Nebūt nē... Es izlūdzos: atļauj tu to man!..

Bura: Labprāt, Lida, labprāt!.. (Grib viņu no-skūpstīt, bet viņa atraujas.)

Lidija iziet viesu istabā, viņai seko Bura.

Bura: Un to bōli, to bōli, — pasaki!.. Emma ir meistars tai ziņā!.. Viņa nav jāmāca... (Vilnim.) Redzi, viņa bijusi par kalponi pie bijušā pilsētas galvas Frommetstedta un tur izmācījusies pagatavot lielisku bōli!...

Vilnis: Tā.. Tas ir interesanti!..

Lidija iziet.

Bura: Jā — jā!.. Nu, pastāsti man kaut ko par savu dzīvi!..

Vilnis: Es nezinu, ko lai...

Bura: Nav nekā jeb nēzini, no kuŗa gala iesākt?.. Haha!.. Vēl arvien donžuana lomā?.. Es atceros: skolas gados tev bija lieli panākumi pie maldonietēm, bet pie lomonosovietēm es tevi pārspēju, — tās vairāk tādas internacionālas... hahaha!.. Bet tev patika taisni „lauku zaļums“, kā tu sacīji!..

Vilnis smaida: Jā, tā bija jaunībā!..

Bura: Tu saki: jaunībā!.. Bet mēs tak vēl nesam veci, Vilni, ko!.. Mēs tak vēl kaut ko spējam!.. Jā, kas tas ir: trīsdesmit pieci gadi?.. Un tev būs, varbūt, tikai — trīsdesmit trīs?..

Lidija ienāk.

Bura: Es, protams, jokuju... Tev vajag mest no sirds un no prāta tos meiteņus laukā, Vilni... Laiks, laiks laboties!.. Pēdējais laiks tev apsievoties! Cilvēks, trīsdesmit trīs gadi!.. Redzi, ja tu grozītos pilsoņu aprindās, tev varētu būt izredze nocelt kādu bagātāku mātes meitu!.. Nekā nesaki: tagad pie mums tas aizspriedums sāk zust, ka mākslinieks nav nekas... Jā, jā, patiesi, tu varētu taisīt karjēru!..

Lidija mazliet zobgalīgi: Bet visi tak nedomā par karjēru, Alf!..

Bura: Nu, paklausies, ko es tev teikšu, Vilni... Tu nedomā, ka es gribu lielities vaj plātities... Es tik gribu savu ideju pastiprināt. Tu redzi, cik viss labi ierīkots... Tas maksā pulka. Un kur tas viss cēlies?... Es nebiju nekāds bagātnieks, tu zini!... Es no tēva mantoju tikai viņa labo vārdu: haha, viņš jau bija viens no mūsu pirmajiem pilsoņiem šī vārda īstā nozīmē... Bet vairāk ar nekā es nemantoju... Un tomēr, tu redzi, kā es esmu uz kājām ticis!... Es patiesi esmu laimes bērns, to es varu sacīt... Viss man veicas, viss man izdodas!... Drīzumā man pat Petrogradā viena prāva — iedomājies!... Ar vārdu sakot, es varu būt pilnīgi apmierināts... Un ja piepildīsies vēl viens mans projekts, tad es uz laiku laikiem materiālā ziņā būšu nodrošināts... Redzi, Vilni, ir tomēr traki nepatīkami dzīvot irētos dzīvokļos... tā pārvilkšanās un tad, — viss nav tā, kā tu gribētu... Bet man ir, man ir viens projekts... (Pieceļas.) Pat Lidai tas vēl noslēpums!... Mums būs nams... būs, būs!... Nudien, Lida!... Tas ir, — ne kaut kāds vecs krāms, bet mēs celsim... celsim!... Un ierīkosim visu pēc savas gribas!... Lida, vai tad tu nemaz nepriecājies?...

Lidija: Tas jau ir varen jauki, bet es nezinu, vai visas šīs mūsu lietas Viļņa kungu var interesēt!...

Vilnis spēlē: Ak, nē, kundze... es klausos ļoti labprāt. Tā ir man tāda sveša, bet tomēr savā ziņā interesanta pasaule...

Bura: Nu, ja tu tā domā, Lida, — tad runāsim par mākslu!... Es varu arī par mākslu runāt!... Bet vispirms vēl ko, Vilni!... Redzi, es tev iztēloju savu stāvokli, bet vienu lietu aizmirsu pieminēt, — to vissvarīgāko lietu!... Mīlais, viss tas nav nekas, ja nav sava omulīga, silta un mīlestības pilna ģimenes kaktiņa... Mēs esam tai vecumā, kad cilvēka garīgās spējas sasniegušas viskrāšņāko attīstību, bet īsti veselīgus augļus viņas var nest tikai tad, ja šie augļi brieduši ģimenes klēpī!... Jā, ģimene, tas ir kaut kas!... Ģimenes svētums, brālīt, jā!...

Vilnis smaida.

Bura: Tu smaidi!... Nē, nesmaidī vis!... Tu to nepazīsti, tu to nevari ne iedomāties!... Ai, jūs, modernie, cik daudz no dzīves skaistuma jūs palaidiet garām!... Nesaki tu man; nav nekā skaistāka, kā apzināties sev pie sāniem uzticamu dzīves biedreni...

Lidija nervozā uztraukumā, kuņģā manamas dusmas un riebjums.

Bura: Nesaki nekā, tev varbūt ir septiņas sievas...

Lidija īgni: Bet, Alf, tu aizmirsties!...

Vilnis smejas: Ak, nē, cienītā kundze, jūsu vīrakungs runā lieliski... man tas patīk!... Tik fanatiska ģimenes dzīves dievināšana ir kaut kas reti sastopams mūsu laikos!...

Bura: Tie ir divi pasaules uzskati: manējais un tavējais!... Tev varbūt ir septiņas sievas, tev varbūt ir septiņas ģimenes, bet neviena no tām nav īsta!... Tikai viena ģimene var būt tā īstā!... tikai viena sieva var būt tā īstā!... Un šādu produktīvu ģimenes dzīvi mums garantē baznīcas laulība!... Tādēļ es neatzīstu nekādu brīvo mīlestību, nekādu civillaulību!... Man ir dēls, draudziņ, kad es tev parādīšu savu dēlu!... Viktoru, Vici viņu sauc... Kur ir Vicis, Lida?...

Lidija: Ak, lai nu paliek Vicis, Alf!...

Bura: Nē, viņam būs redzēt manu dēlu!...

Lidija: Vicis ir nevesels, Alf!...

Bura ar pārspīlētu uztraukumu: Mans dēls ir nevesels?... Jā, kas tad kaiš manam dēlam?...

Lidija: Nekas sevišķs... Viņš tikai uzskrējis tumsā uz tava rakstāmgalda stūri un sadauzījis pieri...

Bura: Sadauzījis pieri!... Nē, tas tak ir traki!... Tā māte ar' neuzrauga bērnu!... Man viņš jāredz!... (Ar smaidu, Vilnim.) Tu mani atvainosi, man jāizpilda tēva pienākums!...

Vilnis: Ak, lūdzu, neliecies traucēties!...

Bura iziet.

Lidija ļauj vaļu īgnam: Va tu redzi!...

Vilnis: Viņš tak ir lielisks aktieris!... Nu, vai mana Li kopš šī rīta nav palikuse prātīgāka?... Tu tak redzi, ka nav vērts uztraukties!...

Lidija: Tu nezini tu nezini, Ro, ko es šodien esmu izcietuse!... Es biju pie viņas...

Vilnis: Pie kā?...

Lidija: Pie tās skuķes!...

Vilnis: Nevar būt!... Tu tak man solījies...

Lidija: Es nevarēju atturēties...

Vilnis: Nu, kamdēļ tu mani neklausīji?... — Nu, kas tur iznāks... Viņa tak pateiks viņam... Un tad būs — skandāls...

Lidija: Lai!... Man vairs nav bail!... Es gribu viņu pamocīt!... Tāpat, kā es to skuķi pamocīju... gribu, gribu atriebties!... To tu man nevari aizliegt, vai dzirdi!... Es zinu savu plānu, — es viņu izvedīšu!... Es viņam atmaksāšu par to ķēmošanos te, šovakar, un par to, ka viņš tevi apvainoja... un par tām septiņām sievām!...

Vilnis uzjautrināts, smaida: Bet, Li, ieturi mēru: savaldies... lai no uztraukuma nepārplīst tava mazā sirsniņa!... Vai zini, tā dzīve ir tomēr viena raiba lieta!... Vai mēs to šorīt, kad tu biji pie manis, varējām iedomāties, ka es būšu šovakar pie jums... kā no tava Alfa ieaicināts viesis!...

Lidija: Un tagad tu nāksi bieži, ja?... Tagad tev ir iemeslis... tagad tev ir pamats... (Pēkšņi, it kā kaut ko iedomājuse.) Tagad tu nāksi bieži, ko?...

Vilnis! Man tāds prieks atkal!... Skaista tak, skaista ir mūsu dzīve, — tur nav vārdam vietas!... Un viņa būtu pavisam bezgalīgi skaista, Li, ja es tavā mājā varētu... vienu skūpstu, Li!... Tas ir kaut kas kairinošs!...

Lidija: Kā bērns tu esi, Ro!...

Vilnis: Un valsēt es gribu pa tavu parketu... tā: trallallallā, trallallallā... zini, kā šorīt, darbnīcā...

Lidija: Hahaha!... Nē, tu esi burvis, Ro, — kā tu proti uzburt jautrību!... (Atliec galvu.)

Vilnis pievirzās viņai klāt un pēkšņi noskūpst viņu, gan tikai uz kakla.

Lidija atraujas: Traks, traks, traks!...

(Tai brīdī, kad Lidija saka: „Kā tu proti uzburt jau-trību“, Bura ienāk pa dibens durvīm savā kabinetā, va-ren līgsmis, pieiet pie spoguļa ar smaidu uz lūpām, uz-griež elektrību, gribēdams kravati pavirzīt kārtībā un ie-rauga spogulī otrā istabā norisinājošos ainu; pēkšņi smaids viņa ģīmī sastingst.)

Vilnis ugunij uzliesmojot kabinetā, pēkšņi atrau-jas no Lidijas.

Lidija: Kas tur ir?... Tu, Alf?...

Bura neatbild, vēl arvienu nevarēdams atjēgties, viņš zibeņa ātrumā visu pārdomā, tad čukst: Šis, šis!... šis!.. (Sažņaudz rokas dūrēs, grib skriet ārā.)

Lidija: Ko tu tur dari, Alf!...

Bura ar pūlēm: Nekā, nekā... Es tikai gribu... iepīpēt cigāru...

(Emma ienes viesu istabā kafeju un benediktinieša pu-deli, noliek uz galda un iziet.)

Bura apjukumā meklē pa galdu sērkokociņus, cigāru pakēris, tad pieiet pie kamīna, grib tur iepīpēt, nevar, ap-stājas, pārdomā un iziet otrā istabā, stingrs, ar smaidu uz lūpām.

Lidija lej tasēs kafeju: Tu neiepīpēji, Alf?...

Bura: Nē... iedomājies... es nevaru atrast sērko-ciņus...

Vilnis: Ak, lūdzu... man ir...

Bura: Esi tik laipns!...

Vilnis uzvelk sērkokociņu, sniedz Buram uguni: Lūdzu!...

Lidija ar ironiju: Nu, pastāsti atkal kaut ko ko-misku, Alf!...

Bura nesaprašanā, kas ar to domāts, tomēr tura par vajadzīgu pasmaidīt: Komisku?... Jā... es varu arī kaut ko komisku...

P r i e k š k a r s.

Astotā aina

Starp septīto un astoto ainu skatuve tikai uz minūti paliek tumša, lai apzīmētu, ka kāds laiciņš darbībā pagājis. Iepriekšējās ainas dekorācija.

Priekškarām paceļoties, Lidijs, Bura un Vilnis sēž pie galda. Uz galda boles trauks. Valodas kļuvušas vaļīgākas. Lidijs un Bura katrs par sevi gatavojas uz nākošo izšķirošo brīdi, bet pagaidām grib būt jautri un izlaisti, kaut gan viņu jautrībā bieži manāmas neistas skaņas.

Vienīgi Vilnis ir dabīgi jautrs.

Vilnis piecēlies, tura glāzi rokā: Šo glāzi sievietei!... Mirdzošajai, mainīgajai, vizmojošai krāsu dažādībā... saldajai, reibinošajai sievietei... daiļuma karalienei!... Sievieteimīļākajai!... Kamdēļ tu nepiesit, Alfrēd?...

Bura: Es nevaru pieņemt šo toastu, mans draugs!... Es varu uzdzert tikai sievietei-mātei!...

Vilnis: Labprāt, — es uzdzersu līdz ar tevi!... Visu cienību pret sievieti-māti, bet neaizmirsti, ka arī mīlākā var būt māte!...

Bura: Viņa var būt māte, — aiz pārskatīšanās!...

Vilnis: Nē, aiz tīras, nopietnas pārliecības!... Aiz tīri dabiskas iekārtas!... Paies laiks un būs tikai mīlākās, bet nebūs sievu!... Un tas būs skaisti, jo līdz ar to nebūs visbriesmīgāko melu cilvēku dzīvē, — laulības melu!...

Bura: Meli nebeigsies!... Meli būs arvienu!... Ne laulība, pate mīlestība ar meliem saistīta, jo... Bet, Lida, kādēļ tu neņem dalību mūsu sarunā?...

Lidijs ar kaistošiem vaigiem, iesmejas: Haha!... Es novēroju, kā jūs cīnāties un tak ne viens, ne otrs nezīniet, par ko jūs cīnāties!... Nu, piesitiet glāzes un uzdzēriet, — vienkārši sievietei!...

Bura: Jā, tādu toastu es pieņemu!...

Vilnis skatas uz Lidijs: Jā, sievietei, kuŗa visu nes sevī, — visas varbūtības un visas iespējamības!...

(Visi piesit glāzes.)

Vilnis: Bet tagad es lūgšu mani atvainot!...

Lidija: Palieciet tak vēl, Viļņa kungs!...

Bura: Jā, mans draugs, vēl tu vari palikt!...

Vilnis: Par nožēlošanu, — nevaru!... Es tak dzīvoju Pārdaugavā... Man jātiek vēl uz pēdējo tramvaju... (Ar smaidu.) Jā, neesmu vēl tik bagāts, ka varētu ar ormani braukt...

Bura zīmīgi priekš Lidijas: Bet ārkārtīgās reizās tak to var atļauties, mans draugs!...

Vilnis: Un kad tev būs savs automobils, Alfrēd, tad tak tu ar' mani liksi aizvest uz mājām ar automobili!...

Bura zīmīgi: Jā, jā... protams!... Ar automobili es tevi aizvadišu!...

Vilnis noskūpst Lidijai roku: Ar labvakaru, cieņtā kundze!...

Lidija: Es ceru, ka jūs mūs tagad bieži apmeklēsiet!...

Bura: Jā, protams, kapēc tu neatnāc biežāk!...

Vilnis: Man būs liels prieks...

Lidija: Lūdzu te, caur kabinetu, Viļņa kungs...

Vilnis iziet, Bura pavada viņu.

Lidija pārvelk ar roku pār pieri, stāv it kā uz kaut ko gatavodamās.

Bura ienāk ar uzsvaru: Nu, viņš reiz ir projām!... (Apsēžas.)

Lidija izbrīnējusies paskatās uz viņu: Kā?... Viņš tev bija par apgrūtināšanu?...

Bura cieši: Jā!...

Lidija: Savādi!... Es to nemanīju!...

Bura: Tukšs cilvēks!... Mākslinieķelis!... Nožēlojams!... Un kā viņš ēda, — kā badā būtu bijis!...

Lidija aizskārta: Tu maldies!... Viņš nebūt daudz neēda!...

Bura neklausās: Un kā viņš dzēra, — reiz pie laba ticis!... Glāzi pēc glāzes!... Hahaha!...

Lidija: Tu maldies!... Viņš ir ļoti pieklājīgs!...

Bura: Nu, tu laikam gribēsi apgalvot, ka viņš ir

pate pilnība?... Ka viņš ir ģenijs, ko?!... Ka viņš ir īsts Apollo, haha!...

Lidija uztraukta: Kas tas par toni, Alf!...

Bura: Bet tev viņš patīk, ko?... Tev, laikam, viņš tīri labi patīk, Lida?...

Lidija: Man nav nekāda iemesla noliegt, ka viņš ir interesants cilvēks!...

Bura: Haha!... Nu, jā, — es jau teicu: Apollo!... — Tev varbūt patīk arī viņa idejas, ko?...

Lidija: Viņam daudz taisnības!...

Bura: Sieviete-mīļākā, ko?... Haha!... Tev tas patīk, Lida?...

Lidija: To es nesaku!...

Bura: Kā?... Tu to nesaki!... Jā, jā, tu to nesaki, bet tu to atzīsti... Jā, jā... To es zinu?...

Lidija: Alf, ko tas nozīmē?!...

Bura: Neliedzies!... Es zinu, ka tu to atzīsti... (Iekarst.) Vēl vairāk!... Tu to izved dzīvē, Lida!...

Lidija pārsteigta, nobāl: Ko tu runā!...

Bura: Tu to izved dzīvē... šo teoriju par sievieti-mīļāko!... Ar pašu šīs teorijas sludinātāju tu to izved dzīvē... jā, jā!...

Lidija lielā uzbudinājumā: Tu esi piedzēries?...

Bura: Tu to gribi noliegt, ka viņš ir tavs mīļākais?!... Haha!... Tu nobāli... Nebīsties: netērē velti vārdus!... Es pats ar savām acīm redzēju... pirmīt to skūpstu... Man tur kabinetā ir tāds nolādēts spogulis!... Haha!...

Lidija turas pie krēsla.

Bura: Un tā esot mana sieva... Mana sieva... Lepnā, nepieejamā, kurū es dievināju!... (Spēle, patoss, viņa vārdos jaucas ar īstām jūtām.) Viltņiece!... Un ar ko viņa mani pievil?!... Ar šo māksliniecību!...

Lidija kā protestēdama, kā gribēdama pāriet pate apsūdzētājas lomā: Alf!...

Bura: Ne vārda!... Tavi vārdi bija — meli... Tavi smaidi bija — meli!... Tavas lūpas sniedza skūpstos ģifti!... Meli, meli!... Visu manu dzīvi tu esi ar melu tīklu

aptinuse!... Es ticēju, es paļāvos, es redzēju tevī dievieti, bet dieviete skrēja uz jumta istabu pie kaut kāda klek-sētāja!... Varbūt ļaudis, zinādami manu kaunu, uz ielu stūriem jau rāda uz mani ar pirkstiem!...

Lidija: Alf, savaldies!... Alf, neej par tālu!...

Bura: Kas man var liegt tā domāt... Haha!... Vai tu man šovakar neliki šī subjekta priekšā izgāsties?!... Es te turēju tirādes par mīlestību, bet viņš smējās par mani, es te runāju par ģimenes dzīves svētumu, bet viņš smējās par mani!... Un kad es redzēju jūsu... man bija jātaisa laipna seja tā nelgas priekšā un jāsmaida, kad sirds draudēja pušu plīst! (Saķer galvu.)

Lidija atgūst elpu, ļaunā priekā: Haha!... Ak, tu, maziņais, maziņais, sīciņais!... No skandāla bijies, hahaha!... Redzēji, kā viņš mani skūpst, dzirdēji, kā viņš mani sauc par „mīlo“, bet sataisīji laipnu seju, nāci, sēdies pie mums un dzēri ar mums!... Ak, tu, nožēlojamais, nožēlojamais cilvēks, — tu, ģimenes dzīves pravietis, — ko tu zini!... Tūkstošām reizu viņš mani ir skūpstījis, — vēl daudz, daudz kaislīgāk nekā tagad!...

Bura lielās dusmās: Lidija!...

Lidija: Pagaidi!... Tas vēl nav viss... Vai tu domā, ka viņš vien man ir?!... Haha!... Daudzi vēl bijuši bez viņa un visi ir dabūjuši savu daļu, un visi ir dabūjuši vairāk, nekā tu!...

Bura: Ko tu runā!... Tu esi ārprātīga!...

Lidija: Nē, tagad es esmu pie skaidrāka prāta, nekā visus septiņus mūsu kopdzīves gadus!... Jo tu man esi acis atdarījis!... Tu, sīciņais, maziņais Gruzenbergīts!...

Bura metas viņai virsū: Es tevi ienīstu, tu... odze!...

Lidija izvairas no viņa: Ha, odze!... Miļā Lida, — odze!... Saki, ko tu man esi devis, lai es piederētu tikai tev... Pajumti, paēst un lupatas?... Tas viss!... Haha, Gruzenbergīt, ar to nepietiek!... Ko tu esi darījis priekš mana gara?!...

Bura: Priekš tava gara?...

Lidija: Pagaidi!... Tagad nāk mana reiza!... Ko tu, svētais, stādi pretim maniem noziegumiem?... Cik sver tavi meli?!...

Bura: Ko es tev esmu melojis?...

Lidija: Visu!...

Bura: Pierādi, ko es tev esmu melojis!...

Lidija: Domā, ka es nezinu tavus melus?!... Saki man, ko dara tava „princesīte“, ko dara tava Erna savā ligzdiņā tur, pāri par Daugavu?!...

Bura pārsteigts, nesaprašanā: Ko... tu... runā!...

Lidija: Jā, nu es runāju, pagaidi!... Tu neesi kaunējies saukt arī mani tai vārdā, kuŗš piederēja kādai citai un ar kuŗu jums varbūt saistītas intīmas atmiņas, savi zināmi grēciņi!... Tu esi ienesis prieku nama atmosferu mūsu ģimenes dzīvē!...

Bura: Ciet klusu!...

Lidija: Nē, es vis vēl neklusēšu!... Meli ir bijuši tavi vārdi, meli ir bijuši tavi skati, meli ir bijuši tavi skūpsti!... Ko tu no manis pretim prasi?... Īstas jūtas, tiklas domas un nebeidzamu uzticību?!... Dots pret dotu!... Tu pievīli mani, es pievīlu tevi!... Mēs esam — līdzīgi!...

Bura pavisam izsists no sliedēm: Es to nesaprotu... es to nespēju saprast!...

Lidija: Ko tu vispārīgi saproti — ko tu saproti no dzīves, ko tu saproti no manis!...

Bura atslīgst uz krēsla, raugas nesaprašanā: Jā... bet kas nu būs tālāk?!...

Lidija: Prasi to sev, — kas būs tālāk?...

Bura: Būs cīņa!... Mēs cīnīsimies... redzēsim, kuŗš kuŗu iznīcināsim!...

Lidija: Haha!... Nemaldini sevi, Gruzenbergīt!... Uz priekšu būs tas pats, kas bijis!... Tu mani lūgsies, lūgsies, lai paliktu tā, kā bijis, jo... tev tak bail no skandāla!...

Bura: Kā mēs varam dzīvot kopā pēc visa tā, kas noticis?!...

Lidija: Laid mani iet!... Dod man brīvību un patstāvību!... Haha... nespēj!... Nespēj, Grūzenbergīt!...

Klokmaņa kundze steidzīgi ienāk: Alfrēd... Lida... tur ir atnākuse tā jaunkundze... tā tagadējā skolotāja...

Lidija pārvar uztraukumu, cenšas runāt mierīgi: Kas... skolotāja?...

Bura kā kaut ko paredzēdams: Ko viņa vēlas... tik vēlu?!...

Klokmaņa kundze: Es nezinu... Viņa grib katrā ziņā runāt ar Lidu vai ar tevi un pie tam tūlīt!...

Lidija: Lai viņa nāk iekšā!...

Klokmaņa kundze iziet.

Elza ienāk.

Lidija: Ko jūs vēlaties?...

Elza ar neizsakāmu naidu: Es atnācu pateikt šim tur (rāda uz Buru) un jums, daiļā: taisaties uz bērēm!... Erna ir nonāvējusies!...

P r i e k š k a r s